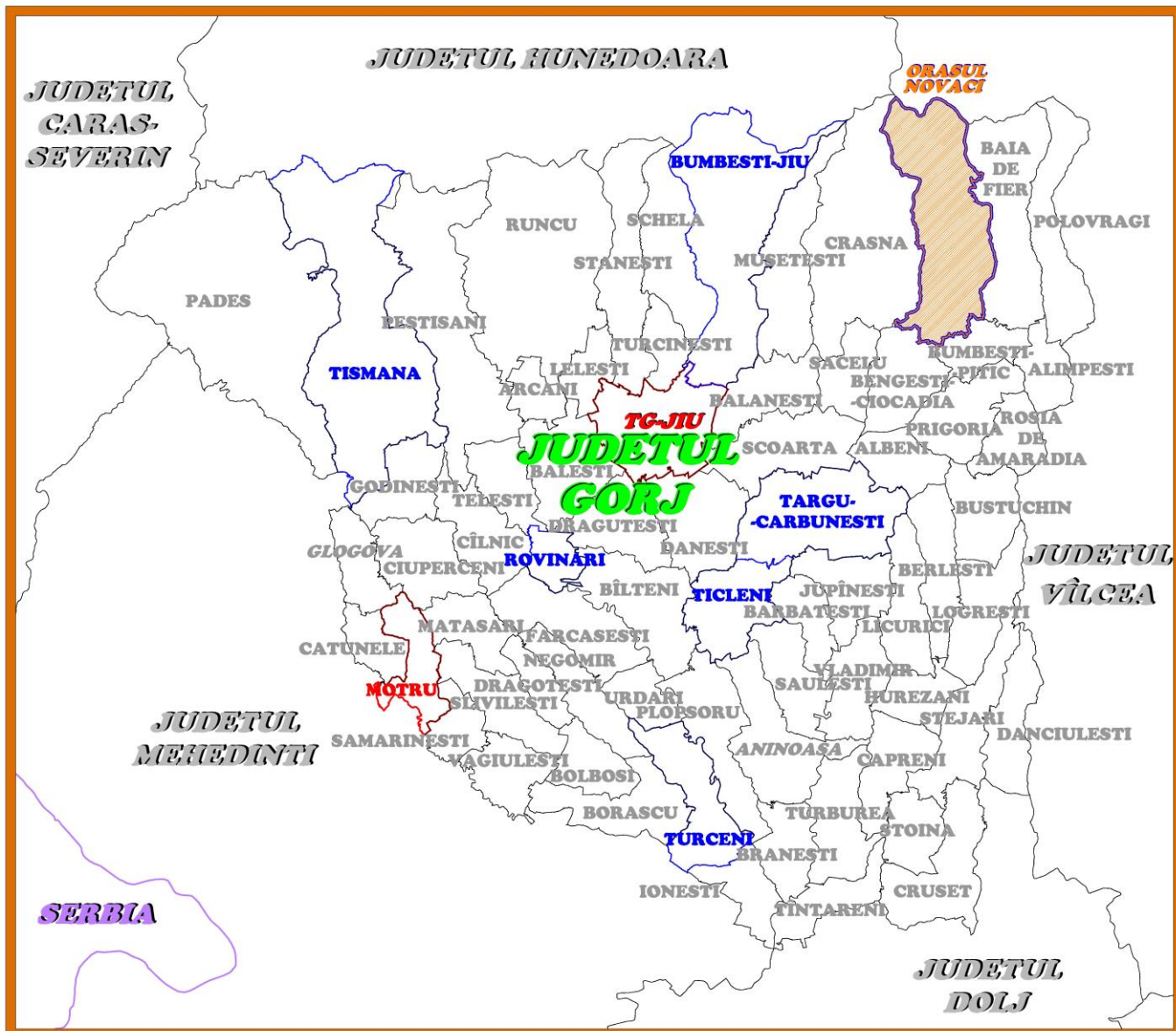

**ACTUALIZARE PLAN URBANISTIC GENERAL,
ORAȘUL NOVACI, JUDEȚUL GORJ,
STUDIU ISTORIC GENERAL**

Beneficiar:

ORAȘUL NOVACI, JUDEȚUL GORJ

Ex.1

S.C. RAWLEYS GOLD S.R.L.
CRAIOVA, Str. A. I. Cuza, nr. 50,
Bl. 12B, sc. 1, etj 5, ap, 17
Tel. 0721.400448

FOAIE DE CAPĂT

DENUMIRE PROIECT: ACTUALIZARE PLAN URBANISTIC GENERAL
AMPLASAMENT: ORAȘUL NOVACI JUDEȚUL GORJ
BENEFICIAR: ORAȘUL NOVACI JUDEȚUL GORJ
PROIECTANT GENERAL: S.C. RAWLEYS GOLD S.R.L.
DIRECTOR: ING. GEODEZ AURICĂ RAICEA
ȘEF PROIECT: ARH. CARMEN-GABRIELA BORONTEA
PROIECT NR: 01 / 2015
FAZA P.U.G.

STUDIU ISTORIC GENERAL

ORAȘUL NOVACI, JUDEȚUL GORJ

2018

STUDIUL ISTORIC GENERAL
ORAȘUL NOVACI – JUDEȚUL GORJ

BORDEROU

A. LISTA DE RESPONSABILITĂȚI

B. MEMORIU GENERAL

I. NOTĂ METODICĂ GENERALĂ

- I.1. DESCRIEREA OBIECTIVELOR ȘI LIMITELE STUDIULUI
- I.2. DESCRIEREA METODEI ȘI A DIRECȚIILOR DE CERCETARE
- I.3. EVIDENȚIEREA SURSELOR DOCUMENTARE, ICONOGRAFICE, CARTOGRAFICE S.A.
- I.4. PREZENTAREA ECHIPEI DE CERCETARE DUPĂ SPECIALITATE
- I.5. PREZENTARE CRITICĂ A BIBLIOGRAFIEI GENERALE.

II. ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI A LOCALITĂȚILOR

- II.1. ISTORICUL TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI AL LOCALITĂȚILOR COMPONENTE
- II.2. EVENIMENTE ISTORICE ÎN TERITORIUL ADMINISTRATIV
- II.3. PREZENTE ARHEOLOGICE ÎN TERITORIUL ADMINISTRATIV
- II.4. EVOLUȚIA STATUTULUI ADMINISTRATIV, MILITAR FUNCȚIONAL AL LOCALITĂȚII
- II.5. EVOLUȚIA STRUCTURII ETNICE ȘI APARTENENȚEI RELIGIOASE A POPULAȚIEI
- II.6. EVOLUȚIA OCUPAȚIEI POPULAȚIEI: OCUPAȚII TRADIȚIONALE PERSISTENTE
- II.7. EVOLUȚIA TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI INTRAVILAN
- II.8. EVOLUȚIA REGLEMENTĂRIILOR EDILITARE ȘI URBANISTICE
- II.9. EVOLUȚIA TRAMEI STRADALE ȘI PARCELARULUI
- II.10. EVOLUȚIA FONDULUI CONSTRUIT; TIPOLOGIA ȘI CARACTERISTICILE ACESTUIA; AMENAJĂRI
- II.11. OPERAȚIUNI URBANISTICE IMPORTANTE (PARCELARI, DEMOLĂRI TRASĂRI DE ARTERE DE CIRCULAȚIE NOI, LUCRĂRI HIDROTEHNICE, AMENAJĂRI DE SUPRAFEȚE PLANTATE S.C.)
- II.12. CONCLUZII REFERITOARE LA VECHIMEA CONSTRUCȚIILOR ȘI AMENAJĂRIILOR URBANE (STRĂZI, PLANTAȚII, PIEȚE) ȘI LA EVOLUȚIA URBANISTICĂ A LOCALITĂȚII

III. IDENTIFICAREA VALORILOR DE PATRIMONIUL CONSTRUIT

- III.1. IDENTIFICAREA CONSTRUCȚIILOR VALOROASE
- III.2. IDENTIFICAREA AMENAJĂRIILOR VALOROASE
- III.3. IDENTIFICAREA SPAȚIILOR ȘI PERSPECTIVELOR VALOROASE

III.4. DATE SEMNIFICATIVE REFERITOARE LA CONSTRUCȚII ȘI AMENAJĂRI

III.5. CONCLUZII REFERITOARE LA ELEMENTELE CARE NECESITĂ PROTECȚIE ȘI NATURA ACESTORA

IV. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ

IV.1. DEFINIREA ZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ

IV.2. ZONELE ISTORICE DE REFERINȚĂ DIN TERITORIUL ADMINISTRATIV

V. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR CONSTRUIE PROTEJATE

V.1. SINTEZA DEZVOLTĂRII URBANISTICE A TERITORIULUI ADMINISTRATIV

V.2. SINTEZA DEZVOLTĂRII URBANISTICE A LOCALITĂȚILOR COMPONENTE

V.3. DEFINIREA ZONELOR CONSTRUIE PROTEJATE SINTEZA DEZVOLTĂRII URBANISTICE A TERITORIULUI ADMINISTRATIV

V.4. ZONE CONSTRUIE PROTEJATE DIN TERITORIUL ADMINISTRATIV

V.5. POTENȚIALUL DE DEZVOLTARE A ZONELOR CONSTRUIE PROTEJATE

V.6. ADDENDA

C. PIESE DESENATE ȘI ANEXE

I. PLANURI OPERATIONALE

I.1. PLAN CU EVIDENȚIEREA OBIECTIVELOR CU VALOARE DE PATRIMONIU

I.1. PLAN CU EVIDENȚIEREA LIMITELOR DE PROTECȚIE FAȚĂ DE OBIECTIVE CU VALOARE DE PATRIMONIU

II. ANEXE

II.1. FIȘE MINIMALE DE EVIDENȚĂ A MONUMENTELOR ISTORICE

A.LISTA DE RESPONSABILITĂȚI

DIRECTOR: ING. GEODEZ AURICĂ RAICEA

persoana fizică autorizată de A.N.C.P.I.
să execute lucrări de cadastru, geodezie și cartografie

ȘEF PROIECT: ARH. CARMEN-GABRIELA BORONTEA

arhitect urbanist - specialist atestat R.U.R.

ÎNTOCMITORI DE SPECIALITATE:

ARH. TUDOR RĂGĂLIE

arhitect specialist atestat M.C.P.N.

**TITLU: Actualizare Plan Urbanistic General Orașul Novaci
Județul Gorj**

STUDIU ISTORIC GENERAL

BENEFICIAR: ORAȘUL NOVACI JUDEȚUL GORJ

FAZA: P.U.G.

B.MEMORIU GENERAL

I. NOTA METODICA GENERALA

I.1. DESCRIEREA OBIECTIVELOR ȘI LIMITELE STUDIULUI

Studiul își propune o analiză multicriterială a devenirii istorice a localităților aparținătoare orașului Novaci, pentru a putea fundamenta necesitatea protecției zonale, gradul de protecție și întinderea zonelor protejate. Studiul s-a limitat la sursele menționate mai jos și la o atentă cercetare a terenului, rămânând ca la următoarele refaceri ale acestuia să fie detaliate acele perioade asupra cărora informațiile găsite de noi au fost mai puțin satisfăcătoare.

Teritoriul administrativ al orașului Novaci este situat în nord-estul județului Gorj și are ca vecinătăți:

- la nord comuna Voineasa și comuna Mălaia, județul Vâlcea;
- la est comuna Baia de Fier;
- la vest comuna Crasna;
- la sud comuna Bengești-Ciocadia și comuna Bumbești-Pitic.

Orașul Novaci este amplasat la poalele munților Parâng pe paralela de 45°15' latitudine nordică și pe meridianul de 23°35' longitudine estică, în Depresiunea Novaci, o depresiune de dimensiuni mici a cărei origine se datorează mișcărilor scoarței, separată de Depresiunea Cernădia prin interfluviul dintre Gilort și Boțota.

Localitatea Novaci este străbătută de râul Gilort pe toată întinderea ei care pare un fragment dintr-o vale mare, orientată de la nord spre sud, Novaciul fiind capătul unui anticlinal care delimitează depresiunile Novaci și Polovragi. Aici se regăsesc culmi acoperite cu pietrișuri vechi și marne.

Relieful Novaciului reprezintă o îmbinare complexă de forme vechi și noi, variate ca geneză și vârstă, rezultate din acțiunea forțelor endogene și exogene, cuprinzând munți, dealuri subcarpatice și piemontane, depresiuni și Lunca Gilortului, urmare a revoluției prin care a trecut pământul prin strămutarea apelor, cutrenure și erupții vulcanice care au condus, în final, la așezarea straturilor din care este compus. El este puternic fragmentat de văile Gilortului, Gilortelului de Răsărit și de Apus, Măceșului, Strugazului, Scăriței, Aninișului, ale pârâului Boțota și altor pâraie care au brăzdat pământul acesta de la facerea sa.

Un loc aparte în relieful Novaciului îl ocupă munții constituiți din șisturi cristaline și pe alocuri din roci sedimentare, formați prin încrețirea scoarței. Munții cei mai înalți ai Novaciului au fost cândva acoperiți de ghețari, urmele acestora fiind păstrate de circuri și văi glaciare, în care sunt lacuri glaciare. La Obârșia Gilortului și a afluenților acestuia, în sectorul alpin, s-au dezvoltat opt circuri glaciare (complexe și simple) dispuse sub forma unui arc de cerc în jurul văii glaciare. Circuri glaciare complexe: Tidvele-Galbenu și Mohoru; circuri glaciare simple: Pleșcoia, Setea Mică, Ieșu, Gruiu, Groapa Mândrei. Circurile glaciare complexe sunt bine individualizate în compartimentele: Tidvele și Cioara, respectiv Gaura Mohorului, Mohoru și Mohoru cu Apă. Între acestea, iese în evidență Complexul glaciar Mohoru cu trei compartimente bine individualizate, între care zănoaga Gaura Mohorului, înconjurată de munții Mohoru (2337 m) spre vest, Iezerul (2148 m) spre nord și Urdele (2228 m) spre est.

Relieful muntos din partea de nord a orașului, cu înălțimi până la peste 2.000 metri atinse de vârfurile Păpușa (2136 m), Dengherul, Urdele (2228 m), Mohorul (2337 m), acoperite cu păduri și pășuni alpine, dau o frumusețe deosebită acestor locuri, influențând

și specificul ocupației novăcenilor, cunoscuți încă din vremurile îndepărtate ca buni crescători de oi și meșteri ai lemnului.

Râul Gilort prezintă și forme de relief mai recent create de acțiunea fluviatilă în lungul văii (halocen) având altitudine redusă. Aceste forme, denumite lunci, au o desfășurare sporadică în sectorul montan, înguste de numai câțiva metri, la intrarea sau ieșirea din porțiuni ferestruite de roci mai dure sau la confluențe. Astfel, Gilortul prezintă mici porțiuni de luncă în partea de mijloc a sectorului montan, între afluenții Pleșcoaia și Romanu și la confluența cu Setea Mică.

Gospodăriile populației sunt așezate la o altitudine cuprinsă între 412 m în partea de sud a teritoriului administrativ - Sat Pociovaliștea și 650 m în partea de nord, cartierul Plăieți de pe strada Rânca.

Altitudinea Novaciului variază între 360 m în extremitatea sudică a teritoriului administrativ și 2337 m, în Mohoru sau 2365 m în Vârful Setea Mare.

Străjuț de dealurile Gruiului, muntele Rădeiu (1600 m), Plaiul Mare, dealurile Cernădiei, Hulubei și Măgura Pereștilor acoperite cu păduri, Novaciul pare a fi așezat .ca într-un fund de căldare, fapt ce-l face ferit de curenți atmosferici și vânturi puternice, cu ierni mai blânde față de cele ale zonelor înconjurătoare.

Studiul este dezvoltat după următoarea structură:

lista de responsabilități

memoriu general

nota metodică generală

i.1. descrierea obiectivelor și limitele studiului

i.2. descrierea metodei și a direcțiilor de cercetare

i.3. evidențierea surselor documentare, iconografice, cartografice s.a.

i.4. prezentarea echipei de cercetare după specialitate

i.5. prezentare critică a bibliografiei generale.

analiza dezvoltării teritoriului administrativ și a localităților

ii.1. istoricul teritoriului administrativ și al localităților componente

ii.2. evenimente istorice în teritoriul administrativ

ii.3. prezențe arheologice în teritoriul administrativ

ii.4. evoluția statutului administrativ, militar funcțional al localității

ii.5. evoluția structurii etnice și apartenenței religioase a populației

ii.6. evoluția ocupației populației: ocupații tradiționale persistente

ii.7. evoluția teritoriului administrativ și intravilan

ii.8. evoluția reglementărilor edilitare și urbanistice

ii.9. evoluția tramei stradale și parcelarului

ii.10. evoluția fondului construit; tipologia și caracteristicile acestuia; amenajări

ii.11. operațiuni urbanistice importante (parcelări, demolări, trasări de artere de circulație noi, lucrări hidrotehnice, amenajări de suprafețe plantate s.c.)

ii.12. concluzii referitoare la vechimea construcțiilor și amenajărilor urbane (străzi, plantații, piețe) și la evoluția urbanistică a localității

identificarea valorilor de patrimoniu construit

iii.1. identificarea construcțiilor valoroase

iii.2. identificarea amenajărilor valoroase

iii.3. identificarea spațiilor și perspectivelor valoroase

iii.4. date semnificative referitoare la construcții și amenajări

iii.5. concluzii referitoare la elementele care necesită protecție și natura acestora
definirea și delimitarea zonelor istorice de referință

iv.1. definirea zonelor istorice de referință

iv.2. zonele istorice de referință din teritoriul administrativ

definirea și delimitarea zonelor construite protejate

v.1. sinteza dezvoltării urbanistice a teritoriului administrativ

v.2. sinteza dezvoltării urbanistice a localităților componente

v.3. definirea zonelor construite protejate, sinteza dezvoltării urbanistice a teritoriului administrativ

v.4. zone construite protejate din teritoriul administrativ

v.5. potentialul de dezvoltare a zonelor construite protejate

piese desenate și anexe

i. planuri operaționale

i.1. plan cu evidențierea obiectivelor cu valoare de patrimoniu

i.1. plan cu evidențierea limitelor de protecție față de obiective cu valoare de patrimoniu

ii. anexe

ii.1. fișe minimale de evidență a monumentelor istorice

Studiul istoric elaborat respectă cadrul legislativ, cele mai importante referințe fiind:

- dintre legi :

L 50/1991 Lege privind autorizarea executării construcțiilor și unele măsuri pentru realizarea locuințelor

L 33/1994 Lege privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică

L 5/2000 Lege privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a Zone protejate

L 350/2001 Lege privind amenajarea teritoriului și urbanismul

L 215/2001 Legea administrației publice locale

L 351/2001 Lege privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități

L 378/2001 Lege pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național

L 422/2001 Lege privind protejarea monumentelor istorice

L 10/2001 Lege privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989

L 564/2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 47/2000 privind stabilirea unor măsuri de protecție a monumentelor istorice care fac parte din Lista patrimoniului mondial

- dintre hotărârile de guvern:

HG 3/2001 Hotărâre privind organizarea și funcționarea Ministerului Lucrărilor Publice, Transporturilor și Locuinței

HG 556/2001 Hotărâre privind reactualizarea Planului național pentru cercetare-dezvoltare și inovare

HG 620/2001 Hotărâre pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Agenției Naționale pentru Locuințe

HG 650/2001 Hotărâre pentru aprobarea Regulamentului privind elaborarea reglementărilor tehnice în construcții

HG 906/2001 Hotărâre privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Interministerial de Avizare Lucrări Publice de Interes Național și Locuințe

- dintre ordonanțele guvernamentale

OG 43/2000 Ordonanță privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național

OG 77/2001 Ordonanță privind reabilitarea și revitalizarea Centrului istoric București

OG 85/2001 Ordonanță privind organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari

I.2. DESCRIEREA METODEI ȘI A DIRECȚIILOR DE CERCETARE

Criteriile după care s-a făcut în această analiză sunt următoarele:

- Cadrul natural – relieful, vegetația, zone calamitate, zone naturale protejate, relația sit-configurație urbană;
- Încadrarea în teritoriu – căi de comunicație, echipare edilitară, limita intravilanului, zonare funcțională, disfuncționalități, dotări;
- Organizarea funcțională: funcțiuni tradiționale, programe actuale, centre de interes;
- Valoarea istorică: date semnificative privind constituirea localităților, evoluția în timp, densitatea elementelor de patrimoniu, țesutul urban, valori locale, toponimie, date bibliografice semnificative, legături istorice cu așezări învecinate;
- Valoare urbanistică: relații cu situl, relații în localitate, evoluția zonificării funcționale, regimul de proprietate, parcellar, rețele stradale, volume construite, regimuri de înălțime, dominante, aliniamente, poli de interes, reprezentativitate;
- Valoare arhitecturală: încadrare stilistică, valoare estetică, compoziții volumetrice și spațiale, sisteme constructive, materiale, finisaje.
- Vizualitate: câmp vizual, puncte de belvedere;
- Valoare socio-afectivă: atașamentul populației la zonă, conștiința prestigiului local.

I.3. EVIDENȚIEREA SURSELOR DOCUMENTARE

- SURSE ARHIVISTICE,
- SURSE BIBLIOGRAFICE
- SURSE ICONOGRAFICE ȘI CARTOGRAFICE

LISTA STUDIILOR ȘI PROIECTELOR ELABORATE ANTERIOR SAU CONCOMITENT ACTUALIZARII P.U.G. ORAȘUL NOVACI – JUDEȚUL GORJ

- Planuri topografice – scara 1:5000 și 1:25000 asigurate de O.C.P.I. Gorj, aduse la zi prin completări după ortofotoplanuri și cu ajutorul persoanelor abilitate din cadrul primăriei orașului Novaci;
- Planul Urbanistic General al Orașului Novaci - Județul Gorj, proiect Nr. 28/1996, întocmit de S.C. PVD ARHITECT S.R.L. și avizat în anul 2000 de către M.L.P.T.L.;
- Planul Urbanistic Zonal zona Montană Plopul-Rânca Orașul Novaci - Județul Gorj, beneficiar Obștea Cerbul proiect nr. 45/2007, întocmit de S.C. PVD ARHITECT S.R.L.;
- Strategia de dezvoltare durabilă a județului Gorj pe perioada 2013 – 2023, aprobată de Consiliul Județean Gorj;
- Strategia de dezvoltare socio-economică a județului Gorj pe perioada 2007 – 2013, aprobată de Consiliul Județean Gorj;
- Strategia de dezvoltare socio-economică a județului Gorj pentru perioada 2011 – 2020, aprobată de Consiliul Județean Gorj;
- Planul de amenajare a teritoriului Județului Gorj (P.A.T.J.), Actualizare 2009-2011, Fazele 1-2 elaborat de Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu"- Centrul de cercetare, proiectare, expertiză și consulting, avizat de Consiliul Județean Gorj în decembrie 2013.
- **Monografia Orașului Novaci - Constantin I. Dârvăreanu, 2008;**
- Strategia de dezvoltare socio-economică a orașului Novaci 2014-2020;
- Directiva 2007/60/CE A Parlamentului European și a Consiliului din 23

- octombrie 2007 privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații;
- Planuri topografice – scara 1:5000 și 1:25000 asigurate de O.C.P.I. Gorj și A.N.C.P.I. București aduse la zi și actualizate împreună cu aparatul tehnic din Primăria orașului Novaci;
 - Prevederi ale programului de dezvoltare a localităților, inițiat și aprobat de Consiliul Local;
 - Strategia locală privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice;
 - Date statistice furnizate de Direcția Județeană de Statistică - Gorj;
 - **Surse de informații, date statistice**
 - **Monumente, situri și ansambluri arheologice – județul Gorj - listă aprobată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național publicată în Monitorul Oficial al României partea I, nr. 113bis din 15.02.2016;**
 - Modul de folosință al teritoriului pe deținători transmis de Primăria Novaci și O.C.P.I. Gorj;
 - Informații obținute de proiectant de la Direcția Județeană de Statistică, Direcția Urbanism și Amenajarea Teritoriului - Gorj, Muzeul de Istorie și alte institutii interesate;
 - Date culese de proiectant în teren, precum și din discuțiile purtate cu membrii Consiliului Local și primarul orașului Novaci.

I.4. PREZENTAREA ECHIPEI DE CERCETARE DUPĂ SPECIALITATE

Pentru a putea fundamenta analiză multicriterială a devenirii istorice a localităților aparținătoare orașului Novaci și pentru a stabili limitele, gradul de protecție și întinderea zonelor protejate, a fost alcătuită o echipă de cercetare după cum urmează:

DIRECTOR: **ING. GEODEZ AURICĂ RAICEA**
persoana fizică autorizată de A.N.C.P.I.
să execute lucrări de cadastru, geodezie și cartografie

ȘEF PROIECT: **ARH. CARMEN-GABRIELA BORONTEA**
arhitect urbanist - specialist atestat R.U.R.

ÎNTOCMITORI DE SPECIALITATE:

ARH. TUDOR RĂGĂLIE
arhitect specialist atestat M.C.P.N.

I.5. PREZENTAREA CRITICĂ A BIBLIOGRAFIEI GENERALE

1. Catalogul Documentelor Țării Românești, 1369-1600
2. Ghe. Lahovary - Marele dicționar geografic al României, 1898.
3. P. Gherghe - în M.C.A. XIII 1979 și XIV 1980 .
4. Ghe. Popilian - în Historia III 1974 Săpături P, Gherghd și Ghe. Calotoiu, 1981
5. *** - Istoria României - Compendiu - anexe hărți- București , 1969.
6. Vasile Cărăbiș - Istoria Gorjului, Ed. Editis, 1995. S. Alex. Ștefulescu-Istoria Gorjului - Tg-Jiu, 1906
7. Alex. Ștefulescu - Gorjul istoric și pitoresc , Tg-Jiu - Tipograf N.D. Miloșescu, 1904.
8. *** - Istoria medie a României sec. X-XIV E.D.P., București, 1966.
9. *** - Istoria Băncilor populare din Gorj, 1925.
10. Rădulescu Motru C. - Personalismul energetic - Psihologia satelor noastre, 1927- Lamura.
11. N. Baranovschi, - Județul Gorj - București, 1971
12. *** - Monografia demografică a jud. Gorj, Tg-Jiu, 1976.
13. *** - Litua Studii și cercetări III, Tg-Jiu, 1986.
14. *** - Tribunalul Județean Gorj - dosare arhivă.
15. *** - Arhivele Gorjului - Tg-Jiu - pachet 2, 3 și 14 din 1832.
16. *** - Arhiva bisericilor din orașul Novaci.
17. Ghe. Calotoiu - Mărturii arheologice în Gorj - Tg-Jiu 1987.
18. *** - Muzeul Județean Gorj - Litua - studii și cercetări I, Tg-Jiu, 1987.
19. Paraschiv Ilie - Vatră de istorie, de dăinuire și credință (Monografie) 2013
20. Crețeanu Radu, Crețeanu Sarmiza - Culele din România, Ed. Meridiane, București, 1969
21. Monumente, situri și ansambluri arheologice – județul Gorj - listă aprobată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național publicată în Monitorul Oficial al României partea I, nr. 113bis din 15.02.2016;
22. Monografia Orașului Novaci - Constantin I. Dârvăreanu, 2008.

II. ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI A LOCALITĂȚILOR

II.1. ISTORICUL TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI AL LOCALITĂȚILOR COMPONENTE

Caracterul de specificitate care dă măsura personalității oricărei așezări alături de tradiție și obiceiuri este și tipologia rurală ca amprentă a istoriei dezvoltării rurale.

Teritoriul administrativ al orașului Novaci și rețeaua de localități existente, localitatea Novaci – resedință de oraș ce include și zona Rânca, Bercești, Hirișești, Pociovaliștea și Sitești – sate aparținătoare, a fost aprobat prin Legea nr. 2/1968 de organizare administrativ teritorială a României.

Date privind evoluția în timp a unitatii teritorial administrative sunt furnizate de cercetarea documentelor referitoare la teritoriul administrativ studiat.

Orașul Novaci, județul Gorj, este situat la poalele munților Parâng, la o depărtare de 44 km de Tg-Jiu, reședința județului Gorj și la 80 km de Rm-Vâlcea, fiind vegheat din depărtare de cel mai falnic vârf din masivul Parângului. Parângul Mare (2.518m).

Novaciul este o veche așezare umană, situată la poalele Munților Parâng, la o altitudine de 600 m, în apropierea izvoarelor râului Gilort. Cu o vechime atestată oficial în anul 1502,

localitatea este, de fapt, mult mai veche, toponimiile și vestigiile istorice plasând-o în timpul antichității.

Până în anul 1968, localitatea Novaci se învecina la nord cu județul Alba, la vest cu județul Hunedoara, iar la nord-est cu Sibiul și Vâlcea. Limita comunei era dincolo de Obârșia Lotrului, la vechea graniță cu Imperiul Austro-Ungar, în șaua Tărtăraului nemțesc. Tocmai de aceea, în multe statistici, Novaciul apare cu o suprafață de 24.500 ha.

După Reforma administrativ-teritorială din 1968, toată Valea Lotrului a fost luată de Vâlcea, limita de nord a Novaciului mutându-se pe culmea dintre bazinele Gilort și Lotru (Vf. Setea - Mohoru - Păpușa).

Constituit ca localitate urbană în anul 1968 ca urmare a organizării administrativ-teritoriale a țării în baza Legii nr. 2/1968, statutul de oraș a fost primit abia în 1968, după comasarea satelor Novaci Români și Novaci Ungureni.

Reforma administrativ-teritorială din 1968 a marcat abandonarea modelului sovietic de împărțire a țării în regiuni și raioane și revenirea la tradiționalele județe, care aveau rădăcini în trecutul istoric al țării. Cu această ocazie au fost declarate orașe o serie de localități rurale, a căror dezvoltare depășise nivelul unei comune obișnuite, printre acestea numărându-se și Novaciul.

În perioada comunistă, Novaciul și-a continuat dezvoltarea, devenind între 1952 și 1960 reședința raionului cu același nume și nefiind afectat de colectivizare. Declararea sa ca oraș, în 1968, vine, astfel, ca o recunoaștere și încununare a rolului său ca centru economic și administrativ pentru localitățile limitrofe. Serviciul Județean Gorj al Arhivelor Naționale păstrează un document intitulat "Memoriu Justificativ privind propunerea pentru declararea ca oraș a localității Novaci", din care aflăm rațiunile care au stat la baza acestei decizii și care constituie, în același timp, o descriere din punct de vedere economic, edilitar, social și cultural al Novaciului din anul 1968.

Din punct de vedere administrativ, Novaciul urma să înglobeze comuna Pociovaliștea, alcătuită din satele Pociovaliște, Băłani, Ghebani, Huluba și Sitești, precum și satele Vlădoi și Bercești de la comuna Cernădia. Din punct de vedere al activității economice aflăm că „(...) Deși suprafața agricolă a comunei este de 11617 ha, numai 1399 ha este teren arabil, cea mai mare suprafață fiind ocupată de pășuni și fânețe. Fondul forestier ocupă o suprafață de 8604 ha din teritoriul comunei Novaci. În această localitate are sediul și își desfășoară activitatea Întreprinderea forestieră Novaci, cu exploatările respective și o fabrică de cherestea. Întreprinderea are 1233 salariați și prezintă o creștere a producției anuale de la 43,1 milioane lei în 1965 la 72 milioane lei în 1967. Întreprinderea de industrie locală are în comuna Novaci un sector de tâmplărie, fabrică de ape gazoase și sucuri, o carieră de piatră, din care se extrag anual 40000 tone materiale și o vărărie. Din laptele de oaie care se obține în cantități importante, se produce o calitate superioară de cașcaval la secția de la Rânca și Ștefanu, dotată cu utilaj modern, din care se livrează și la export.

<<Primul document istoric care atestă existența localității Novaci este hrisovul dat de domnitorul Radu cel Mare la Târgoviște, la 1502 (7010), martie 9, prin care acesta întărește vlastelinilor săi Jupanii Radu și Petru sate, munți, vinărici și țigani, scutindu-le de toate dările și slujbele: „intru Hristos Dumnezeu, binecredinciosul și binecinstitorul și de Hristos iubitorul și singur stăpânitorul, Io Radul voievod și domn, fiul marelui și preabunului Vlad Voievod, din mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu, stăpânind și domnind peste toată țara Ungrovlahiei, încă și al părților de peste munți, Amlașului și Făgărașului herțeg, a binevoit domnia mea cu a sa binevoită și cu curată și luminată inimă a domniei mele și am dăruit domnia mea acest întru totul cinstit și cu frumoasă față și preacinstit, care stă mai presus de toate cinstitele daruri, acest hrisov de față al domniei mele, preacinstitolui vlastelin al domniei mele, jupân Radul și fratele său jupân Petru și cu fiii lor, câți le va lăsa Dumnezeu, ca să le fie satele, anume: Polovragii toți și Racovița toată și cu munții, anume:

Preslopul și Suharna și Neagovanul și Bania toată și cu munții Micaia și Ivahna, Șolda, Piscul lui Stroe și cu muntele său Coasta și Bora și Mogoșanii toți și cu muntele Părăginosul și Ștefăneștii toți și Vălarii și muntele anume Ștefanul și Curtea lui Vâlcă și Budoi cu muntele său și a treia parte din Tereuje și Vâlsăneștii toți și Spinenii toți și Părăianii toți și Scurta toată și Căneștii toți și Brăăștii toți și a treia parte din Drăganul și Strâmbătații toți și Țiganii toți și Brumalinul jumătate și Cățeaiții toți și Câmpul lui Dinu, pentru că acestea toate le sânt vechi și drepte ocine, dedine.

Și iarăși să le fie Cibăneștii toți, pentru că le-a dat Cibăneștii Caprău în fața părintelui domniei mele, Vlad Voievod, jupanului Radul și jupanului Petru. Și Plușco cu muntele Crainicul, pentru că au venit Vâlsan și Martin în fața domniei mele de au așezat pe jupan Radul și jupan Petru peste ocina lor de la Plușco. Și iarăși să le fie Ungurelul jumătate, oricât este partea lui Neag Berindeiu, pentru că a venit Neag în fața domniei mele de a așezat pe jupan Radul și pe Petru peste jumătate din Ungurel, cât îi este partea lui, ca să fie frați. Și iarăși să le fie Roșiia toată, pentru că au cumpărat-o de la Vladul și de la luga și de la Moga, jumătate, pentru 230 oi, iar cealaltă jumătate au cumpărat-o de la Drăgoi și de la Neagomir, pentru 1.200 aspri. Și iarăși să le fie Rădoii toți, pentru că i-au cumpărat de la Vladul și de la Mircea, pentru 70 oi și un cal și doi boi și la Nov...(loc rupt) oricât este partea Sorei și din Poborăști a patra parte și din Turburea a șasea parte, pentru că sunt ocine, dedine ale Sorei. După aceea, a venit Sora în fața părintelui domniei mele Vlad voievod de și-a dat părțile ei mai sus-scrise jupanului Radul și jupanului Petru. Și iarăși să le fie la Bălești partea lui Tăbarta, pentru că a dat-o Tăbarta în fața părintelui domniei mele jupanului Radul și lui Petru. Și iarăși să le fie în Bălești partea lui Ciuchina, pentru că au dobândit-o de la părintele domniei mele Vlad voievod, pentru dreaptă slujbă; după aceea și de la domnia mea. Și iarăși să le fie jumătate din Bârsești și jumătate din Băbeani, pentru că i-au așezat nepoții lor Danciul și Radul; dar până când vor fi vii nepoții lor Danciul și Radul, iar ei singuri să-și stăpânească ocinile lor, jumătate din Bârsești și jumătate din Băbeani, iar dacă nu se va afla nimeni din fiii lui Danciul și Radul, iar ocinile lor, care sunt mai susscrise, prădalnica să nu fie, ci să fie jupanului Radul și jupanului Petru. Și iarăși să le fie jumătate din Brisești (cuvintele "jumătate din Brisești" adăugate, pe margine) și Neagoești, pentru că i-au așezat Neagoe în fața domniei mele, dar până ce va fi Neagoe viu, el să-și stăpânească singur Neagoeștii; iar după moartea lui Neagoe, prădalnica să nu fie, ci a jupanului Radul și jupanului Petru.

Și iarăși să le fie vinăriciul domniei mele de la toate satele lor, oricât este ceea ce se cuvine domniei mele, pentru că l-au cumpărat de la părintele domniei mele Vlad voievod, pentru trei cai buni.

Și iarăși să le fie Țiganii, anume: Lilea cu copiii săi și Badea cu copiii săi și Tima cu copiii săi și Todoran cu copiii săi și Nicula cu copiii săi și Ucea cu copiii săi și Nicula cu copiii săi și Oprea cu copiii săi și Tatul cu copiii săi și Balea cu copiii săi și Ciorea cu copilul său și Mârșavul cu copiii săi și Midea cu copiii săi și Dima cu copiii săi și Bance cu copiii săi și Costea cu copiii săi și Borra cu copiii săi și Pătru cu copiii săi și Faurul cu copiii săi și Boia cu copiii săi și Danciul cu copiii săi și Dragomireasa cu copiii săi și Baca cu copiii săi și Boia cu copiii săi și Curchi cu copiii săi, Puțea cu copiii săi și Mihulh cu copiii săi și Staico cu copiii săi și Frăcea cu copiii săi și Țiflea cu copilul său, Teameș cu copiii săi și Lațco cu copiii săi și Sahanci cu copiii săi și Puțea cu copiii săi și Dafin cu copiii săi și Banci cu copiii săi și Titea cu copiii săi și Han cu fiii săi și Uglea cu copiii săi și Radul cu copiii săi și Căla cu copiii săi și Carțina cu copiii săi și Copalea cu copiii săi și Slav cu copiii săi și...(loc rupt) și Pilat cu copilul său și Ghemon și Niculea cu copiii săi, pentru că le sunt vechi și drepte ocine, dedine. De aceea, le-am dat și domnia mea acelea toate, ca să le fie de ocină și ohabă lor și fiilor lor, nepoților și strănepoților lor și de nimeni neclintit, după spusa domniei mele. începând de la vama oilor și de vama porcilor și de albinărit, de găletărit, de vinărici, de dijmărit, de vameșit, de cositul fânului și de talpe și de podoabe și cărături, adică să fie

liberi de toate slujbele și dăjdiile domniei mele, mari și mici, câte se află în țara de sine stătătoare și stăpânirea domniei mele. Și nimeni să nu cuteze să le tulbure satele lor, nici sudeți, nici birari, nici podovnicari, nici armași, nici globnici, nici altul nimeni dintre slugile sau dintre dregătorii domniei mele, trimiși după milosteniile și după muncile domniei mele, pentru că cine s-ar încumeta să-i tulbure sau să împiedice aceste sate, chiar și cu un fir de păr, unul ca acela va primi mare rău și mânie de la domnia mea, ca un necredincios și călcător și batjocoritor al acestui hrisov al domniei mele. Altfel nu va fi, după porunca domniei mele.

Blestem pune domnia mea: după moartea domniei mele, pe cine va alege domnul Dumnezeu să fie domn al Țării Românești sau din rodul inimii domniei mele sau din rudele domniei mele sau, pentru păcatele noastre, din alt neam, dacă va întări și va păzi și va cinsti acest hrisov al domniei mele, pe acela domnul Dumnezeu să-l păzească și să-l întărească și să-l cinstească în domnia lui; dacă însă nu va cinsti și nu va întări și nu va păzi, ci va strica și va călca și va batjocori acest hrisov al domniei mele, pe acela Domnul Dumnezeu, făcătorul cerului și al pământului, să-l calce și să-l batjocorească și să-lucidă aici cu trupul, iar în veacul viitor sufletul lui, și să fie blestemat de 318 părinți purtători de Dumnezeu de la Nicheia și de 12 apostoli și de 4 evangheliști și să aibă parte cu Iuda și cu Arie și cu ceilalți iudei cari au strigat asupra domnului Dumnezeu și mântuitorului nostru Iisus Hristos către Pilat din Pont și au spus: „Ia-l, ia-l și răstignește-l”, sângele lui asupra lor și asupra copiilor lor, ceea ce este și va fi în veci, amin.

Aceștia sunt martorii: jupan Barbul Craiovescul, jupan Cârștian fost vornic, jupan Badea, jupan Deatco, jupan Stroe mare vornic, jupan Staico logofăt, jupan Theodor vistier, Danciul comis, Bogdan spătar, Badea paharnic, Dragomir stolnic, Neagoe și Dragomir mari stratornici.

Și eu, Stan, am scris în cetatea de scaun Târgoviște, luna martie 9 zile, anul 7010 (1502). Io Radul voievod, din mila lui Dumnezeu, domn”.

Hrisovul din 9 martie 1502, scris la curtea Voievodului Radu cel Mare (1495-1508), la Târgoviște, capitala Țării Românești în acele vremuri, atestă faptul că între satele dăruite jupânilor amintiți se număra și „Nov...”. Cu siguranță este vorba despre Novaci, întrucât se spune în continuare „oricât este partea Sorei și din Poborăști a patra parte”. De subliniat faptul că satul Poborăști se găsea între Novaci și Pociovaliștea, fiind cunoscut în zonă până la jumătatea secolului al XIX-lea. Mai mult, se știe că la 1549, satul Poborăști împreună cu satul Sitești au căzut în Rumânie, deci existau cu siguranță în 1502.

Așadar, data de 9 martie 1502 poate fi considerată ca primă atestare documentară a localității Novaci. Asta nu înseamnă că atunci ar fi fost înființat Novaciul, ci că la acea dată, Novaciul exista ca localitate de sine stătătoare, având deja o denumire.

Dacă atestarea documentară datează abia la începutul secolului al XVI-lea, existența localității este mult mai veche, ea pierzându-se în negura vremurilor, dovadă și aici, urmele lăsate de civilizații demult dispărute.

Se știe că omul primitiv a fost nevoit să-și făurească unelte și arme din lemn, os și piatră. La început a folosit piatra așa cum a găsit-o la suprafață sau desprinsă din masivele de roci. Cu timpul, a descoperit că prin simpla lovire, unele categorii de roci pot fi folosite pentru rezolvarea unor probleme gospodărești. Mai mult, omul paleoliticului a constatat că prin lovire, piatra capătă forme eficiente pentru anumite tipuri de obiecte: toporașe, răzuitoare, vârfuri de lance etc. Spre sfârșitul paleoliticului, omul a văzut că piatra mai moale se tocește prin frecare cu una mai aspră. Prin șlefuire, în epoca neolitică s-au obținut pietre mai rezistente care puteau fi folosite la diverse îndeletniciri.

Pornind de la aceste considerente istorice ale evoluției omului, trebuie subliniat faptul că într-unul din satele Novaciului, Huluba, ca și pe culmile de apus ale acestuia, s-au descoperit unelte confecționate din roci dure, neperforate, dar și unelte din piatră șlefuită, perforate, ceea ce a constituit un salt pe drumurile progresului și civilizației acelor timpuri.

Iată că existența unor asemenea obiecte, într-unul din satele Novaciului, ciocane, topoare simple, din piatră cioplită sau șlefuită, ne conduce la ipoteza că aceste ținuturi au fost locuite din vremuri îndepărtate și că data de 9 martie 1502 poate fi considerată doar ca primă dată de atestare a Novaciului.

Într-un hrisov al lui Mihai Voevod din 24 februarie 1596, este trecut și numele Novaciului:

„...Și iară să strânsără boerii judecători la satul Novacii, de la popa Vadul și Stan și Dobre și Drăghici și Manea și Stan și Țenpul și Bratu și Dragomir și Stan și Drăghicii și Radul și Ivan și Șarban și Radul și Stan și popa Stan și Bălan și Căzan și Voicul și popa Stoica și Udrea și Stanciul și Manciu și Dobra pentru 22.500, unde au și vândut, precum să arătară omeni din totu satul ocina lor părintească din voia lor bună și cu știrea megieșilor de la răscrucea locului prin pădurile și viile ce s'au dat prin naintea d'omilor boerilor și dreptățile boerilor ...”.

Despre Novaci se scrie și în hrisovul din 19 mai 1608, document în care se vorbește de drumurile pe care le-au bătut sătenii mai multor sate, între care și cei din Novaci, la Alba-Lulia și Iași, după Mihai, ca să se răscumpere din rumânie:

„În Hristos dumnezeu binecredinciosul și binecinstitorul și de Hristos iubitorul și de dumnezeu păzitul, singur stăpânitorul Io Radul Voevod, din mila lui dumnezeu și cu darul lui dumnezeu, stăpânind și domnind peste toată țara Ungrovlahiei, încă și părților de peste munți, Amlășului și Făgărașului herțeg, nepotul răposatului Io Băsărab voevod. Am binevoit domnia mea cu a mea bunăvoință, cu cinstita luminată inimă a domniei mele ca să preaslăvesc pe dumnezeu, cel ce m'a proslăvit pe mine și pe scaunul sfânt răposatilor părinți ai domniei mele <m'ainălțat>.

Iată am dăruit și domnia mea acest atotcinstit, cu frumoasă față și preacinstit hrisov de față al domniei mele, care este deasupra tuturor cinstitelor daruri, preacinstitul și vlastelinului și primului sfetnic al domniei mele jupan Preda mare ban al Craiovei și cu fiii lui, câți dumnezeu îi va da, ca să-i fie satul...

Și iar să fie dregătorului domniei mele mai sus spus jupan Preda mare ban, satul Novacii, tot cu tot hotarul și cu toți vecinii și cu tot venitul, pentru că acel sat mai sus spus au fost mai înainte cnezii. Apoi când a fost în zilele răposatului Mihail vodă, toți sătenii s'au vândut dregătorului domniei mele mai sus spus, satul de pretutindeni, să fie vecini, cu aspri 20.000. Iar apoi tot atunci, în zilele răposatului Mihail vodă, s'au ridicat sătenii de au venit la pâra înaintea lui Mihail vodă la Belgrad când era crai. Iarăși s'au pârît cu dregătorul domniei mele mai sus spus, ca și acest sat care e mai sus spus, de i-au lepădat asprii înapoi și iarăși s'au cnezit. Dar când a fost acum, <în zilele> domniei mele, acel sat Novacii mai sus spus, ei iar au venit la jupan Preda mare ban de s'au vândut a doua oară, iar tot satul de pretutindeni cu 20.000 aspri gata...”.

Într-un zapis de la 26 aprilie 1621, Târgoviște, se consemnează:

„Dumitru din Pitariul Iasă Armeancăi, jupîneasa lui Zlate logofăt din Cîinești, sora sa, să stăpânească după moartea lui toate moșiile, bucatele, țiganii, dobitoacele sale și din tot ce va fi, precum și odăjdiile, cărțile bisericești și biserica, și anume: jumătate din ocina de la Pitariul...Dumitru a lăsat sorei sale toate moșii dându-i și cărțile de moșie, căci n-a avut feciori, urmând ca Armeanca să-l pomenească, după moartea lui, „cu tot ce va trebui ca pre un frate”. Martori: Căzan și Necula din Cervenie, Radu logofăt din Uda, Calotă din Novaci și alții din Uscați, Hurez, Cîinești și Letcă. Blestem. Scrie Lepădat logofăt. M-rea Radu Vodă, VII/2.

Într-un hrisov dat la Mănăstirea Hurez, la data de 1 mai 1637, se amintește numele de Novaci:

„Stan și fratele său, Lăudat, feciorii lui Petreșor din Bae, Vând Danciului logofăt pe rumânul Nan din Bae, cu feciorii și femeia, cu 12 ughi și jumătate, și ajungându-i vreme de nevoie vând și partea lor de moșie din Bae, a cincea parte dintr-o jumătate de funie mare,

fără rumâni, moșie stearpă, din câmp, pădure, vad de moară și livezi, cu 2120 bani. Martori: Ilie Cănepă, Pătru vătah și alții din Novaci, Ionașco postelnic și Vlaica din Cornet, Stanciul postelnic din Zetreni, Nicola paharnic din <O>gruni, Barbul din Rogojina". Scrie popa Hrizea.

Într-un alt hrisov dat la Mănăstirea Hurez, la 24 septembrie 1638, se vorbește de Novaci și Hirizești:

„Pană din Novaci, feciorul lui Drăgan, vinde lui Ilie Cănipă din Hirizești partea sa de moșie și a fratelui său, Stan, din Novaci, din Câmp, din Bârcu și din apă, cu pomi și din munte, cu 2.600 aspri gata.

Au făcut tocmeală în dealul Negoeștilor, cu martori: Danciul logofăt din Milești, Nicula paharnic din Ogrumi, Drag logofăt din Popești, Hamza din Glicești, popa Lupul, Caldașin, Sterian greul și Vladul Baiul din Negoești, Oprian din Poiană, <Băr>can din Tereuja, Necola agă din Ogrumi". Scrie popa Lupul.

Un document din 1642, atestă faptul că un anume Lupu Soare cumpără moșii de la mai mulți locuitori din Novaci: Micu Leu, Dan, feciorul lui Neagoe Beștelei, Crăciun Latiș, Radu, Barbu, Nanu etc.

Feciorii lui Lupu Soare, Andrei și Ilie, cumpără și ei la 1672 partea de moșie a lui Dumitru Boban, fiul lui Oprea.

Despre Novaci se vorbește și în hrisovul lui Matei Basarab din 18 ianuarie 1644, Târgoviște, dat lui Udrea postelnicul din Bibești și vărului său Popa Stan:

(...și am dat însu-mi Domnia Mea 6 megiași pe răvașe domnești anume din Novaci, Neagoe...). Prin acest hrisov, Matei Basarab confirmă stăpânirea celor doi asupra muntelui Cibanu, dovedind că a fost cumpărat de TATĂL LOR de la Batea, în timpul lui Radu Voievod și în urma cercetărilor făcute la fața locului de cei 6 megiași: Neagoe din Novaci, Fulgul din Hirizești, Ilie Bobălan, Stan Coștiuna și Dan Boată din Aniniș, s-a stabilit că numai vârtopul Cibanului rămâne în stăpânirea lui Cănepă din Hirizești, iar restul muntelui aparține lui Udrea postelnicul și vărului său Popa Stan.

În iulie 1661, Pătru Vătaful din Pociovaliște, Dan Boată din Aniniși au fost luați pe răvașul Banului din Craiova ca „să caute și să adevereze dacă muntele Tărtăreul (Tărtăraul) a fost al Novăcenilor au nu. Au eșit Stanciul Beștelei cu fiii săi Dumitru, Dan, Șerban și tot satul Novăcenii de și au căutat muntele pe unde a fost cu oamenii Banului și mai nainte vreme, de când plătiseră o deșugubină (moarte de om) cu 100 boi".

În hotărârea dată de megiașii Novăcenilor, tot în iulie 1661, relativă la muntele Tărtăraul, se vede că novăcenii plătind într-un caz foarte curios o deșugubină (pentru moarte de om), au luat în stăpânire muntele Tărtăraul: „Megiașii judecători nu știu, al cui a fost muntele mai nainte de a plăti Novăcenii moartea de om; dar, după eșirea apei din munte cu sângele mortului în satul lor, ei au fost considerați ca vinovați de moarte de om (deșugubină) și au plătit 100 boi dușegubina, confirmându-li-se prin aceasta stăpânirea asupra muntelui, pe care nu se știe cine l-a stăpânit înainte de acest eveniment curios!". popa Lupul, Caldașin, Sterian greul și Vladul Baiul din Negoești, Oprian din Poiană, <Băr>can din Tereuja, Necola agă din Ogrumi". Scrie popa Lupul.

Un document din 1642, atestă faptul că un anume Lupu Soare cumpără moșii de la mai mulți locuitori din Novaci: Micu Leu, Dan, feciorul lui Neagoe Beștelei, Crăciun Latiș, Radu, Barbu, Nanu etc.

Feciorii lui Lupu Soare, Andrei și Ilie, cumpără și ei la 1672 partea de moșie a lui Dumitru Boban, fiul lui Oprea.

Despre Novaci se vorbește și în hrisovul lui Matei Basarab din 18 ianuarie 1644, Târgoviște, dat lui Udrea postelnicul din Bibești și vărului său Popa Stan:

(...și am dat însu-mi Domnia Mea 6 megiași pe răvașe domnești anume din Novaci, Neagoe...). Prin acest hrisov, Matei Basarab confirmă stăpânirea celor doi asupra muntelui Cibanu, dovedind că a fost cumpărat de TATĂL LOR de la Batea, în timpul lui Radu

Voevod și în urma cercetărilor făcute la fața locului de cei 6 megiși: Neagoe din Novaci, Fulgul din Hirîșești, Ilie Bobălan, Stan Coștiuna și Dan Boată din Aniniș, s-a stabilit că numai vârtopul Cibanelui rămâne în stăpânirea lui Cînepă din Hirîșești, iar restul muntelui aparține lui Udrea postelnicul și vărului său Popa Stan.

În iulie 1661, Pătru Vătaful din Pociovaliște, Dan Boată din Aniniși au fost luați pe răvașul Banului din Craiova ca „să caute și să adevereze dacă muntele Tărtăreul (Tărtăraul) a fost al Novăcenilor au nu. Au eșit Stanciul Beștelei cu fiii săi Dumitru, Dan, Șerban și tot satul Novăcenii de și au căutat muntele pe unde a fost cu oamenii Banului și mai nainte vreme, de când plătiseră o deșugubină (moarte de om) cu 100 boi”.

Despre Novaci se vorbește și într-o însemnare din anul 1836 referitoare la un tablou pictat pe pânză reprezentând crucea de la tâmpla Schitului Crasna, păstrat în colecțiile Episcopiei Râmnicului:

„La anul 1836, în luna lui octonvrie 16, din porunca și blagoslovenia preasfințirii sale părinte Neofit, arhiepiscopul Râmnicului luat-am acest izvod după o respetie (răstignire) ce este la Schitul Crazna, în plaiul Novacilor sud Gorji, fiind acia respetie făcută din vechime, cu deosebire ștocatorie și zugrăvele, având și aceste sf (inte) icoane, Maica D(o)mnului și Sf (â)ntul Ioan B(o)g(o)slov, cu asiamenia stocatorie.”

„La 1523 sunt atestate satele Huluba și Pociovaliște, cu hotarul satului Huluba, într-un zapis de cumpărare slavonesc:

“...despre răsărit din culme despre hotarul Pociovaliștii și pi de la deal pe supt culmea pădurii, drept spre apus pe pârăul Pietrosul până în apă și peste apă drept la apus și pe de la vale de costișul cel repede pe cărare, și după Coasta Mogoșului ce caută la Apus pe pârăul cel di la deal drept în apa Cărpinișului, și pe acest pârău ce caută drept peste apă printre hotarul Ciocăzii și al Cărpinișului în fața Sârbului...”.

Despre Pociovaliște Hirîșești avem informații și din hrisovul din 14 septembrie 1565, prin care Petru Vodă Șchiopul stabilește hotarele dintre Ogrumi și Urșani din fosta comună Bălcești. Dintre cei 24 boieri hotarnici stabiliți să rezolve litigiul, au făcut parte și Pătru Fleancă și Ilie din Pociovaliște, precum și Ion Cănepă din Hirîșești.

În actul din 1 martie 1619 (7127 d.Hr.), un anume Stanciu Mățul și un Ion, feciorii unui Peatec (probabil este vorba de un sat ce a aparținut de fosta comună Bălcești), vând o livadă călugărului Mardarie din Pociovaliște.

Un hrisov slav al lui Vlad Vodă Călugărul emis la București, la 30 iunie 1486, vorbește de existența satului Pociovaliște, ceea ce ar confirma inscripția de pe crucea din lemn de tisă ridicată de la Biserica Bătrână din sat pe care era încrustat anul 1494 și deci, existența satului la acea dată. Informația nu se bazează însă pe un act oficial, ceea ce pune la îndoială veridicitatea acesteia.

În hrisovul dat de Mircea Ciobanul (1545-1552) la București, la 3 mai 1549, sunt atestate și satele Sitești, Hirîșești și Pociovaliște, hrisov prin care se dă drept stăpânire asupra unor porțiuni din aceste sate boierilor Drăghițibă, Toader, Stan, Lupu și Stanciu.

„Din mila lui Dumnezeu, Ioan Mircea voievod și domn a toată Ungrovlahia, fiul lui Radul voievod. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele acestor boieri, anume lui Drăghițibă și lui Toader și lui Stan și lui Lupu și lui Stanciu și fiiiilor lor, câți Dumnezeu le-a dăruit, ca să le fie moștenire acest pământ numit al Hirîșeștilor tot și pe semnele vechi și drepte: la copacul roșu, la Cemna și apoi spre răsărit, pe Pociovaliște, la piatră, drept la biserica veche și iarăși de acolo drept la Gilort și iar la semn, la copac și de acolo și hotarul Pobărăștilor tot.

Și iar am dat domnia mea ca să le fie și Poborăștii toți și cu toți munții de la gura Stezei, pe vechile semne, pentru că a cumpărat Drăghițibă și Toader acest hotar pe 30 de vaci și boi cornorați și roșii de la Socol din Baia de Fier și de la Neag, cnezul Poborăsc și șapte sălașe de țigani cu (șapte) 7000 aspri gata.

Și iar a cumpărat Drăghițibă cu toți un munte, Buvtă jumătate cu 3000 de aspri și 32 de cai buni de la Stanciu, boierul din Gruiu.

Și iar am dat domnia mea ca să stăpânească și alți munți ai lor care se numesc Teiteg și altul Groapa și altul Poiana Muierii și Ciobanul și Selanele și Capra, pentru că am văzut domnia mea și carte de la mâna tatălui domniei mele și altă carte de la mâna lui Negru voievod cel Bătrân.

Și iar a cumpărat Drăghițibă și de la Sitea din Sitești și de la Petre din satul Lița, de la Piscu în sus până în hotarul Poanei și spre răsărit până în apa ... Pociovaliște ... groși aspri gata ... și Dobru ... și lui Drăghițibă și lui Toader cu rudele lor de la Stanciu și de la Mățan și de la rudele lor patru părți din hotarul Pociovaliștei cu groși gata ... și un cal bun și doi șoimi.

...

Am scris eu, Dragomir logofătul, în cetatea Bucureștilor, luna mai 3, 7057 (1549). Io Mircea voievod, din mila lui Dumnezeu, domn".

După cum reiese din acest hrisov, asistăm la căderea în rumânie a satului Hirizești și a unor părți din satele Sitești și Pociovaliște. De asemenea, observăm că lângă Sitești a existat satul Lița, dispărut.

Un document foarte important este cel din 18 noiembrie 1587, din timpul voievodului Mihnea Turcitul, prin care asistăm la căderea în stare de vecinie (rumânie) a mai multor sate, între care și Novaci, Pociovaliștea, Hirizești, Cernădia cu Berceștii și Vlădoii, drept pedeapsă că locuitorii acestor sate l-au jefuit pe Dobromir, mare ban al voievodului în încercarea acestuia de a fugi peste munți, în Transilvania, în anul 1583, când Mihnea Turcitul a fost înlocuit pe tronul Țării Românești cu Petru Cercel.

Fosta comună Cernădia, care astăzi este încorporată în mare parte în orașul Novaci, este o veche așezare de moșneni, organizați inițial într-o puternică obște sătească. Actualii locuitori ai satelor Bercești, Vlădoi și Buicești sunt urmașii „moșilor lor” din vechime care au avut stăpânire în munți până peste Valea Lotrului. Se zice, de altfel, că numele de Bercești vine de la familia Bercea care s-a așezat aici în anul 1700, împreună cu alți ungureni veniți din Transilvania.

Localitatea Cernădia mai este amintită într-un document din 20 aprilie 1607 prin care Radu Vodă confirmă că Radul cu fiii săi stăpânise peste mai multe cumpărături în Suseni, Frățești, Lelești, Carcalai și Cernădia de unde s-a cumpărat un loc arătos în punctul Criva cu 100 aspri.

Radu Leon, la 1 iunie 1665 București, confirmă lui Preda și fraților săi din Cernădia stăpânire peste „o falce de pământ în hotarul Vădenilor, în lat de 8 funii în lung de 12 funii...”.

La 20 mai 1746, Tănase Pirtea din Călești împreună cu cumnatul său și soacră-sa, se împrumută la vărul său Mihaiu Gâlmă cu 10 taleri pe termen de 3 ani punând drept zalog moșia din Cernădia.

Despre Pociovaliște avem informații și de la Mihnea Vodă, prin hrisovul său din 23 august 1588, București, prin care se confirmă călugărului Mardarie mai multe cumpărături și danii în Pociovaliște:

„Dat-am Domnia Mea porunca Domniei Meale lui ieromonah kir Mardarie de la sf. bisearik ce (să) chiamă a sf. și slăvitului pr(o)roc și botezătorului Ioan precum să-i fie lui moșie în Pociovaliște o vie la colnic în măgură precum au cumpărat-o de la feciorii Mircei din sat drept aspri 300...și a mai dat Lupul un loc pă di la deal de fântâna sf. bisearici călugărului Mardarie de pomană...”.

Și tot la 23 august 1588 București, Mihnea Vodă confirmă călugărului Mardarie din Pociovaliște mai multe cumpărături și danii în Negoești: „Și iar au mai cumpărat călugărul Mardarie o vie în dealul Negoeștilor de la Bran fratele Stanciuului logofăt ot Stef(ă)nești drept aspri 240 și o ocină în Negoești de la feciorii lui Snagoi...și a venit înaintea Domniei Mele

Stoica din Negoești de au închinat partea lui de moșie sfintei biserici și călugărului Mardarie și l-au scris la sf. pomealnic...".

În hrisevul lui Gavril Vodă Moghilă din 18 noiembrie 1619 (7128), Târgoviște, avem informații despre Huluba:

„ și am dat Domnia Mea lui Dragotă lege 12 megiași scriși pe răvașele Domniei Mele anume din Huluba Sima și Muțoga ...".

La 26 aprilie 1620 (7128), Târgoviște, Gavril Vodă Moghilă confirmă lui Radu și Stan, feciorii călugărului Mardarie din Pociovaliște stăpânire peste cumpărăturile tatălui lor și frăția de cruce cu Radu, Bîldea și Drăghici din Pociovaliște:

„...și iar să se știe că s-au prins Radul și Bîldea și Drăghici din Pociovaliște fătați și încă s-au dus și în sf. bisearic și au dăruit Radul și Stan (feciorii călugărului) pe Bîldea cu o cămășcioară și cu o vacă cu lapte, iar Bîldea au dăruit Radului și lui Stan un loc de grădină și un loc de vie pe lângă vâlcea; și iar au dăruit Radul și Stan pe Drăghici cu un taler de argint și după frăția aceea Lupului iau dat o vacă cu lapte iar Drăghici au dăruit Radului și lui Stan un loc de casă și de grădină în Pociovaliște..." Interesant este faptul că această înfrățire s-a făcut în biserică, fiind vorba de un legământ în fața lui Dumnezeu.

La 18 ianuarie 1631, Stan, fiul călugărului Mardarie din Pociovaliște vinde popii Pătru două răzvoare de vie în dealul Negoeștilor cu 3700 aspri: „...și am vândut cu Stan aceste 2 răzvoare de vie și casa și o bute...popei Pătru dreptu 3700 de aspri gata...".

La 25 septembrie 1637 sunt menționați un „Căinepă" din Hirișăști și Pătru din Pociovaliște, ca și la 16 mai 1638, ca participanți la hotărnicia moșiei Crasna a lui Dumitru Filieșanul:

„Matei vv. poruncește la 12 boieri hotarnici ai lui Dumitru mare pitar și Udriște vornic...Căinepă din Hirișăști și Pătru din Pociovaliște, să hotărască satul Crasna și să aleagă partea lui Dumitru mare pitar, de moșie și de cumpărătoare, și să pună pietre; ziva la Sf. Dimitrie. Hotarnic...". Scrie Dumitru logorât.

La 28 iunie 1639 - „ Matei vv., nepot lui Basarab vv., întărește lui Dumitru Filieșanul mare pitar: moșie în satul Crasna..., hotarnici fiind: ...și alții din Bălțani, Hirișești și Pociovaliște...". Scrie Lepădat logofăt.

Denumirea de Hirișești apare și într-un act de judecată referitor la satul Cănepești (aparținător de fosta comună Bălcești), la 18 ianuarie 1642 dat de Matei Basarab lui Stoica din Urșani aflat în litigiu cu Cârlig pentru o iapă și 200 bani dați pentru bir. Pentru rezolvarea litigiului Matei Basarab numește 4 megiași care să adeverească cu sufletele lor și anume: „...ot Urșani Ilie i Iliacov i ot Hirișăști Ilie Căinepă i ot Aniniș Ivașco".

Într-un alt document, din 18 ianuarie 1644, Mihnea Vodă Basarab numește pe Pătru, vătaful din Pociovaliște ca judecător al unei pricini în legătură cu muntele Cebanul.

La 26 aprilie 1657 (7165 î. Hr.), ispravnicul Craiovei, culcerul Badea ordonă lui Radu, vătaful de plai din Hirișești, lui Drăghici din Pociovaliștea, precum și lui Ilie ot Urșani și vătafului Pătru din aceeași localitate să judece pricina pentru o vie de moștenire dintre Stoica și Cârlig din Urșani.

La 18 aprilie 1676 (7184), într-un act de vânzare scris în Schitul Crasna relativ la Cărpiniș și la Aniniș, se menționează Pociovaliștea. Este vorba de zapisul prin care preotul Mihai din Aniniș cumpără, cu cinci taleri, două livezi de la Drăghici și Barbu, martori fiind printre alții Ilea din Novaci și Ilie din Pociovaliște.

La data de 17 noiembrie 1697 este amintit același Ion Cănepă (din Hirișești n.a.), unul dintre cei 24 boieri care erau numiți să hotărniciască moșia Ugrumii.

La 31 august 1724, printr-o Carte de alegere, Ilie Știrbei stabilește 12 boieri care să hotărniciască moșiile Hirișești și Huluba.

Prin actul de hotărnicie întocmit la 24 octombrie 1724, se hotărăsc moșiile Hirișești și Huluba la cererea Consilierului împărătesc Ilie Știrbei: 12 boieri cari mai jos ne vom iscăli anume cari am fost rânduiți din porunca cinstitei Administrații ca să mergem la moșia

Hirișești și de la Huluba ca să căutăm să o alegem și să o hotărâm și isprăvind de la acele moșii, deci dumnealui cinstitul consiliariol Ilie Știrbei ne au pohtit ca s (ă) venim și la moșia dumnealui la Bălcești, care moșie îi iaste și dumnealui de la socru dumnealui răposatul Barbu pit (ar) Bengescu ca s (ă) căutăm și să-l alegem și să îndireptăm despre alte moșii împrejur, pe unde au fost seamnele hotarului ceale vechi și bătrâne...".

Într-un act din 8 septembrie 1756 iscălit de preoți și megiași, referitor la biserica din Albeni, se precizează că acest Sfânt locaș de cult a fost zugrăvit în anii din urmă de Constantin și Dumitru, Pociovaliște.

Pe la 1775 apare și numele Bercești din fosta comună Cernădia, când Divanul Craiovei judecă pricina dintre Matei și Dumitru Petecel și cetașii ot Bercești cu Popa Dumitru, Pătru, vărul său Vlăduț din același sat Bercești pentru un munte stăpânit în devălmășie, Ticvele, pe care Berceștii l-ar fi arendat ungurenilor fără voia tuturor părților.

Cât privește fosta comună Pociovaliște, gândul ne poate duce cu secole în urmă, mai precis pe la 1494, dacă avem în vedere inscripția de pe crucea din lemn de tisă ridicată de Alexandru Ștefulescu în 1902 din altarul Bisericii Bătrâne din localitate, pe care era încrustat anul 1494, „vă leat 7002", cruce care a fost predată Muzeului Județean Târgu-Jiu.

Localitatea Pociovaliștea, comună independentă până la reforma administrativ-teritorială din 1968, era alcătuită din satele: Pociovaliște, Huluba, Sitești, Bălani și Ghebani. Pe la 1901, comuna Pociovaliștea era alcătuită din satele Pociovaliștea și Tomeni. Huluba aparținea comunei Ciocadia, Siteștii actualei comune Bumbesti-Pițic, iar Ghebani de Novaci. Fosta comună Pociovaliștea număra pe atunci 175 familii cu 731 suflete și deținea 1.705 ha teren în vatra satului, 5 obști de munți, 13 pive, 9 mori, 10 joagăre, 180 de stupi etc. În anul 1908, comunei Pociovaliștea i se adaugă satele Sitești și Ghebani, iar din 1928 și satul Huluba, care până pe la 1900 aparținea de Ciocadia și avea o populație de 250 locuitori.

În anul 1930, în satul Pociovaliștea erau 256 clădiri, 208 gospodării și 907 locuitori.

Așa cum arătam mai înainte, din anul 1968, fosta comună Pociovaliștea intră în componența orașului nou înființat, Novaci.

Interesant mi se pare faptul că deși se păstrează încă denumirile tuturor satelor care au compus fosta comună Pociovaliștea, locuitorii acesteia au îmbrățișat cu bună credință ideea de a se numi orașeni și a deveni locuitori ai orașului Novaci. Acest lucru confirmă odată în plus existența încă din timpuri îndepărtate a crezului că localitatea Novaci a polarizat în jurul său atenția tuturor locuitorilor din împrejurimi care atunci când erau întrebați de unde sunt, spuneau fără ezitare din Novaci, fapt ce se manifestă și astăzi.

Primele așezări omenești par să fi fost în dreapta Gilortului, în jurul Bisericii Bătrâne. Cu timpul, populația s-a înmulțit, așezarea s-a extins pe ambele maluri ale Gilortului grupându-se în cătune cu denumiri toponimice: Rovine, Vâlcea, Dieluleț sau antroponimice: Tomeni, Sirehu. Ghebani, Tătărani, Bălani, Sitești.

Denumirea de Pociovaliște ar putea proveni din slavonescul „pociveliște", loc de popas sau de odihnă, de ieșire de undeva, din munți în cazul acesta. în Slovenia de pildă, ieșirile de pe autostradă sunt marcate cu indicatorul "Pociveliște".

La fel se poate considera a fi fost locul de popas, de odihnă, înainte de a apuca drumul munților, fie cu oile la pășunat, fie pentru trecerea în Ardeal sau al plecării cu acestea la câmpie pentru iernat.

Denumirea de Pociovaliște ar putea proveni și de la niște ciobani, urmași ai dacilor, care înfipseaseră în pământ patru pociumpi (stâlpi, pari) deasupra cărora au pus acoperiș, construind un fel de colibă. Legenda spune că aici se adunau ciobanii din împrejurimi la sfat și rugă, "La pociumpii din valiște", locul devenind astfel, prin fonetică sintactică - Pociovaliște. Legenda mai spune că mai târziu, pe locul colibeii s-ar fi construit Biserica Bătrână din Pociovaliște, iar în locul pociumpilor

s-ar fi plantat patru stejari, în cele patru laturi ale sfântului lăcaș.

in „Dicționarul explicativ și etimologic de termeni geografici” de Anatol Eremia, în dreptul cuvântului „Pociovaliște” se precizează: „partea cea mai înaltă a unui deal, culmea dealului, geana dealului”.

in ce privește fosta comună Pociovaliștea, o mai riguroasă cercetare arheologică a zonei, ne-ar putea duce la concluzia că cei mai vechi locuitori au fost cei de pe Valea Hulubei. Aici s-au descoperit acele unelte despre care vorbeam mai înainte, din piatră cioplită și șlefuită. Locul era adăpostit și ferit de orice primejdie. in zona respectivă curge râul Aniniș, iar condiții de creștere a animalelor se găseau din belșug.

in primii ani ai secolului al XX-lea, satul Huluba era așezat undeva jos în valea râului Aniniș. Jos erau oameni bogați, aveau câte două-trei case, biserică. Printre ei, Popescu Serghie, Constantin Catrinoiu, zis Țăruși, venit din Aninișu, Zapie Dragu, Gheorghicienii, Hulubeanu, Dănciulescu. Au apărut apoi Țivleștii, Giurculeștii, Ilea, satul căpătând încet, încet forma actuală. Huluba ținea tot de Ciocadia.

intre timp, la pociovaliștenii mai înstăriți, ca și la hulubenii de pe Valea Aninișului se aciuiseră mulți copii rămași fără părinți, dispăruți în războaie. Cu trecerea vremii, unii dintre ei s-au stabilit aici, în Huluba de sus, unde era câmp liber. Cei de jos, bogații, spuneau despre aceștia că n-au nici coșuri la case, în sensul că sunt săraci lipiți.

Biserica a fost adusă de pe dealul Țuțumei și construită de meșteri din Aniniș. Preot era popa Tomescu de la Ciocadia. După popa Tomescu a venit popa Mitică de la Poienari.

Ion Catrinoiu, zis Țăruși, în vârstă de 94 de ani, crede că numele de Huluba i se trage de la Masinca Hulubeanu, o femeie bogată din Ciocadia care avea proprietăți pe actualul teritoriu al satului Huluba.

Printre oamenii de vază ai satului Huluba se numără și învățătorul Petre Țivlea, tatăl lui Victor Țivlea, și el învățător și al lui Ionel Țivlea, comandantul Batalionului III din Regimentul Infanterie 18 Gorj, cel care s-a umplut de glorie în timpul celui de-al II-lea război mondial.

Ca oameni de seamă ai satului Pociovaliștea, amintesc în primul rând pe Mihail Sîtescu (Mieilă), fost primar și învățător până după primul război mondial, venit de pe lângă Vaideenii-Vâlcii. Primăria Comunei Pociovaliștea și școala - după spusele lui Ion Catrinoiu, fost secretar al primăriei și lui Ion Tomescu (Ghidu), vecin, erau lângă casa lui Mieilă Sîtescu, sub coastă, peste drum de casa acestuia.

Mieilă Sîtescu a avut cinci copii: Florian Sîtescu, căsătorit cu fata lui Ion Petre Tomescu, nepotul popii Tomescu, proprietar de bancă, Banca Populară „Românul”, Pantelimon Sîtescu, cu studii la Nurnberg, Maria Sîtescu, căsătorită cu Ion Ciorogaru, tatăl lui Gică Ciorogaru, Ioana, profesoară de limbi străine, căsătorită în Alimpești și încă o fată căsătorită cu preotul Damian din Săcelu.

Apoi pe preotul Bălăceanu, care a avut următorii copii: Constantin zis Căndiță, Maria, căsătorită cu preotul Săftoiu, Elena și Elisaveta, căsătorite la Ciocadia.

Familia Tomescu: Ion, căsătorit cu o femeie bogată din Ciocadia, stabilit la Pociovaliștea. Moare la 47 de ani, rămânând de pe urma sa doi copii minori: Maria, căsătorită la vârsta de 16 ani cu Florian Sîtescu și Vasile, care ulterior se face popă;

Margalina, căsătorită cu Fumărel din Sitești;

Seta, căsătorită cu Leuștean Gheorghe din același sat;

Pătru, căsătorit cu Zenovia, zis Tita Medregan din Ciocadia.

Alți oameni de seamă ai satului pot fi amintiți: Popescu Serghie, fost secretar de Sfat, Petrache Anghel, Gheorghe Anghel, fost plutonier în armată, popa Ionel, Gheorghe Ion, al Stancăi, mort în 1914, cel care a făcut biserica din Rovine, căreia i se zicea Biserica Mare, popa Săftoiu, venit de la Lelești, Mitrică, un bogătan, comerciant care deținea prăvălii, cel care a înfiat pe Codin din familia Leuștenilor, popa Constandin, popa Nicolae Constantinescu care slujea la biserica din Rovine, Leuștenii (Serghie, Nicolae și Codin), Somnea, Mireea.

Localitatea Novaci este împărțită de râul Gilort în două părți distincte: în dreapta Gilortului, pe malul poleșnic (câmpos) și cu tăpșane bogate locuiesc, "Pământeni", Novaci - Români, iar pe malul priporos "Ungureni", Novaci - Străini.

Novacii - Străini sau Ungureni sunt numiți și azi locuitorii din stânga Gilortului, ei fiind în marea lor majoritate români transilvăneni.

Majoritatea au venit aici din părțile Sibiului, din localitățile: Jina, Poiana, Răchita, Dobra, Rod, Rășinari, Vinerea, din Pianu, Cut (județul Alba), de prin Munții Apuseni etc.

La început, oierii transilvăneni au venit la Novaci și s-au așezat în Plaiul Mare, constituindu-se în așezări pasagere, mai bine zis târle, folosite de ciobani ca loc de popas în drumurile de transumanță spre Dunăre toamna și înapoi spre pășunile alpine, primăvara, când erau nevoiți uneori să zăbovească mai mult timp, până când se topea zăpada și puteau trece Vârful.

Pe parcurs, așezările acestea, târlele, s-au stabilizat aici la Novaci, ca urmare a greutăților tot mai mari prin care treceau în satele de obârșie din Ardealul ocupat.

Cei mai mulți s-au stabilit pe locul ce s-a numit Novaci - Străini după Reforma lui Cuza, când li s-a dat pământ și mai ales după împrăștierea lui Brezulescu, când li s-a dat loc de casă.

În configurația actuală a satului Novaci - Străini, pe lângă exodul ciobanilor transilvăneni în Țara Românească, trebuie subliniat și faptul că fenomenul de transumanță a jucat un mare rol în plămădirea acestei așezări. >>

Monografia Orașului Novaci - Constantin I. Dârvăreanu, 2008.

În perioada de după "decembrie 89" construcția de noi case a fost destul de lentă, folosindu-se materiale de construcție noi cât și modele arhitectonice noi care nu întotdeauna sunt în convergență cu specificul arhitectonic al zonei.

Tot cu această ocazie s-au stabilit și perimetrele satelor și ale comunelor. În timp vetrele de sat au suferit transformări - restrângeri - îndeosebi înainte de 1989, la care ulterior s-a renunțat, astfel că la ora actuală politica de sistematizare a fost direcționată spre un liberalism care în foarte multe situații a fost dăunător.

Din punct de vedere economic, orașul a înregistrat o scădere semnificativă a activităților în special din domeniul serviciilor, dar și un mare număr de activi rămași fără locuri de muncă, în urma restructurării unităților economice polarizatoare de forță de muncă.

Dezvoltarea orașului, ca unitate teritorială administrativă de bază (UATB) este analizată în contextul tendințelor de evoluție la nivel european pornind de la principiile directe pentru dezvoltarea durabilă definite la Conferința Europeană a Miniștrilor Responsabili cu Amenajarea Teritoriului de la Hanovra (7-8 sept. 2000).

Principiile directe care își extrag substanța dintr-un mare număr de documente ale Consiliului European, țin cont, în sensul conceptului de dezvoltare durabilă, de nevoile tuturor locuitorilor regiunilor europene fără a compromite drepturile fundamentale ale generațiilor viitoare.

Ele vizează în mod special să coreleze așteptările economice și sociale privind teritoriul cu funcțiunile ecologice și culturale și astfel, să contribuie la o dezvoltare teritorială pe scară mare, durabilă și echilibrată.

Principiile directe ale politicii de amenajare și dezvoltare durabilă sunt următoarele:

a. Promovarea coeziunii teritoriale prin intermediul unei dezvoltări socio-economice echilibrate și de îmbunătățire a competitivității esență fiind vorba de întărirea regiunilor slab dezvoltate și în mod deosebit a mediului rural);

b. Promovarea - încurajarea dezvoltării generate de funcțiunile urbane și de îmbunătățire a relațiilor dintre orașe și sate (parteneriate oraș - sat, revitalizarea

transporturilor publice, revitalizarea și diversificarea economică la sate, valorificarea în comun a patrimoniului natural și cultural);

c. Promovarea unor condiții de accesibilitate mai echilibrate (realizarea rapidă a rețelei paneuropene de transport cu o bună interconexiune cu toate localitățile);

d. Facilitarea accesului la informație și cunoaștere (conexiuni la nivel național, regional și local la furnizorii de informații, deținătorii de bănci de date, etc.);

e. Reducerea degradării mediului (regenerarea zonelor urbane și rurale afectate de factori nocivi);

f. Valorificarea și protecția resurselor și patrimoniului natural (gestiunea resurselor de apă, tratamentul apelor uzate, controlul fertilizării și irigațiilor, etc.);

g. Valorificarea patrimoniului cultural ca factor de dezvoltare (patrimoniul cultural sub toate formele crește atractivitatea regională și locală pentru investitori, turism și populație);

h. Dezvoltarea resurselor energetice și menținerea securității (rețele de transport energie - petrol și gaze, securizarea centralelor de producere a energiei);

i. Promovarea unui turism de calitate și durabil (dezvoltarea cu precădere a turismului local: ape, păduri, rezervații);

j. Limitarea preventivă a efectelor catastrofelor naturale (măsuri preventive pentru limitarea efectelor catastrofelor naturale cum ar fi cutremurele, inundațiile, alunecările de teren, etc.).

Evoluția în timp a teritoriului administrativ al orașului Novaci nu a cunoscut transformări majore în ultimii ani. Semnificativă rămâne împărțirea teritorial-administrativă din 1968, când au fost create județele și celelalte unități teritoriale. Tot cu aceasta ocazie s-au stabilit și perimetrele satelor și ale comunelor. În timp vetrele de sat au suferit transformări - restrângeri - îndosebi înainte de 1989.

După 1990 perimetrul constructibil a fost extins ca urmare a solicitărilor administrației locale fără a se utiliza baza topografică realizată în 1987 (ultima).

Astfel că există foarte multe neconcordanțe între documentația realizată în 1996 și avizată în anul 2000 de către M.L.P.T.L., și baza topografică de care aminteam mai înainte.

Organizarea administrativ-teritorială aprobată prin Legea nr. 2 din anul 1968, republicată în 1981, s-a menținut și după anul 1990 și există toate premisele ca aceasta să fie pastrată și în continuare.

După anul 1990 evoluția localităților ce compun orașul Novaci este continuă fără să se manifeste fenomene de regrupare sau dezmembrare a satelor.

II.2. EVENIMENTE ISTORICE ÎN TERITORIUL ADMINISTRATIV

<<A încerca să prezinți o istorie completă a Novaciului, cu toate lacunele existente în anumite etape, nu poți face abstracție de fenomenul imigrațional, al exodului de peste munți, din Mărginimea Sibiului în aceste locuri, ca aproape în toate satele din salba Carpaților Meridionali.

Localitatea Novaci este împărțită de râul Gilort în două părți distincte: în dreapta Gilortului, pe malul poleșnic (câmpos) și cu tăpșane bogate locuiesc „Pământeni”, Novaci - Români, iar pe malul priporos „Ungurenii”, Novaci - Străini.

Novacii - Străini sau Ungureni sunt numiți și azi locuitorii din stânga Gilortului, ei fiind în marea lor majoritate români transilvăneni.

De fapt ce sunt ungurenii ?

Ei sunt români din Transilvania, leagăn milenar al neamului românesc, porecliți pe nedrept „unguri”, nesocotindu-se originea lor etnică. Numele de ungureni vine din vechime, de pe timpul când Ardealul a fost sub stăpânire ungurească, prin care locuitorii Țării Românești și Moldovei, oamenii vechi ai locului, îi deosebeau pe români de ungurii propriu-ziși.

Majoritatea au venit aici din părțile Sibiului, din localitățile: Jina, Poiana, Răchita, Dobra, Rod, Rășinari, Vinerea, din Pianu, Cut (județul Alba), de prin Munții Apuseni etc.

La început, oierii transilvăneni au venit la Novaci și s-au așezat în Plaiul Mare, constituindu-se în așezări pasagere, mai bine zis târle, folosite de ciobani ca loc de popas în drumurile de transumanță spre Dunăre toamna și înapoi spre pășunile alpine, primăvara, când erau nevoiți uneori să zăbovească mai mult timp, până când se topea zăpada și puteau trece Vârful.

Pe parcurs, așezările acestea, târlele, s-au stabilizat aici la Novaci, ca urmare a greutăților tot mai mari prin care treceau în satele de obârșie din Ardealul ocupat.

Prin fenomenul de roire s-au deplasat și spre sud, pe măsură ce au găsit înțelegere la boieri.

Cei mai mulți s-au stabilit pe locul ce s-a numit Novaci - Străini după Reforma lui Cuza, când li s-a dat pământ și mai ales după împrăștierea lui Brezulescu, când li s-a dat loc de casă.

Urmărind îndeaproape acest fenomen, se poate afirma că cele mai numeroase așezări ale ungurenilor s-au întemeiat în secolul al XVIII-lea. între ele, conform documentelor vremii, cele mai cunoscute au fost Novacii și Vaideenii, fondate pe la 1760 de către poienari și jinari.

Cauzele emigrărilor au fost de ordin economic, religios, social și național. Răspunzători pentru aceste emigrări au fost nobilii feudali laici și bisericești și politicienii orașelor care prin legi și persecuții căutau să distrugă ori să reducă drepturile celor care mai erau încă liberi. între cauze, unirea silită cu Roma, decretată prin Diploma Leopoldină din 16 februarie 1699, luptele care au urmat împotriva uniației, culminând cu mișcarea călugărului Sofronie, între anii 1759- 1761, precum și răscoala țăranilor din 1784 condusă de Horea, toate înecate în sânge de armata imperială, care i-a silit pe iobagi să apuce drumul pribegiei spre locurile mai liniștite din Țara Românească, pe versanții sudici ai munților.

După ocuparea Transilvaniei de către austrieci (1687), împăratul Leopold I a emis o diplomă care a ținut locul de Constituție a Ardealului până la anul 1867. Prin această diplomă se începea și se consolida dominația Imperiului Habsburgic în acest Principat. De asemenea, prin ea se încerca și revigorarea catolicismului, în sensul că atenția iezuiților veniți odată cu armata imperială s-a îndreptat spre românii ortodocși care numeric îi depășeau pe toți ceilalți la un loc.

Prin atragerea românilor ortodocși la catolicism se urmărea creșterea numărului catolicilor, dar mai ales creșterea rolului politic în Dieta Transilvaniei al „statului catolic”(reprezentarea în Dietă). Se încerca ruperea oricăror legături a românilor din Transilvania cu frații lor din Țara Românească și Moldova.

De fapt, se urmărea ca „românii să fie ținuți în robie deplină și perpetuă, ei fiind în țară numai tolerați, până când va plăcea principelui și proprietarilor de pământ având să plătească acestora toate dările și prestându-le robotă”.

Atât țărani români cât și preoții lor erau considerați iobagi și tolerați, nu erau recunoscuți ca națiune asemenea celorlalte „trei națiuni”(unguri, sași și secui).

Beneficiind de un statut special, Transilvania confirma privilegiile ungarilor, sașilor și secuilor în detrimentul românilor, asupra cărora erau impuse tot felul de persecuții, inclusiv de ordin religios, având ca următor pas maghiarizarea.

Aceasta era starea românilor transilvăneni și a preoților lor în jurul anului 1700, când se făceau aranjamente de către iezuiți pentru unirea acestora cu Biserica

Romei, unire care va fi realizată prin semnarea unei declarații în 16 puncte de către Atanasie Anghel, acesta obligându-se să întrerupă toate legăturile cu Țara Românească, producându-se dezbinarea românilor din cele două țări românești, fiind astfel mai ușor de stăpânit. Credincioșii ortodocși nu au fost consultați și întrebați cu privire la intențiile de unire cu Biserica Romei. Reacțiile au început în momentul când s-a perceput faptul că românii nu

mai au Mitropolit și că Atanasie, ca episcop aservit catolicismului, urma să fie supus arhiepiscopului maghiar de Esztergom. Așa au început să se revolte preoții și credincioșii din Ardeal, inclusiv cei din scaunele Săliștei, Miercurii Sibiului, Sebeșului, Orăștiei și Dobrei. Și tot așa s-a ajuns la o mișcare generală de rezistență care a cuprins toată Transilvania. „Episcopul” Atanasie porunca preoților să nu boteze copiii și să nu-i înmormânteze pe cei ce nu acceptau unirea cu Biserica Romei. Sute de preoți și credincioși au fost aruncați în închisori. Oamenii nu mai puteau suporta aceste nelegiuiri.

Credincioșii nu puteau concepe ca rânduielile lor, calendarul și posturile să le fie schimbate, fapt plătit scump de ortodocșii din Ardeal (peste 150 de mănăstiri și schituri au dispărut), iar cei ce nu s-au supus poruncii înaltei Porți habsburgice, au fost supuși la cele mai grele pedepse.

Viața aceasta chinuită, care se năpustise peste satele marginene, plină de nedreptăți, supusă tuturor exploatărilor și despuierilor de pământ, de drepturi și libertăți, supusă exclusiv bunului plac și capriciilor nobililor, a adus inevitabil emigrarea parțială a elementului românesc - acum iobag în cea mai bună parte - de pe pământul său străvechi, de care fusese legat sute de ani prin munca, fructificarea și apărarea lui.

Am zăbovit mai mult asupra acestor cauze pentru a ne da și mai bine seama de motivele care au dus la părăsirea satelor de obârșie, fiindcă românii nu mai puteau trăi în propria lor țară.

La toate acestea se adaugă și fuga de cătănie, în condițiile în care după anul 1762, când s-au înființat primele unități de grăniceri, tot mai mulți tineri din satele marginene fugeau în Țara Românească din cauza slujbei îndelungate la împărat (7- 12 ani) și a tratamentului inuman la care erau supuși.

Documentele vremii (I. Hașeganu, Op. Cit. pp 96-97), consemnează faptul că din Jina, unde se organizase încă de la început o companie de grăniceri, un mare număr de tineri au fugit chiar din cazarmă și s-au stabilit în satele Băbeni, Vaideeni, Novaci și Corbi.

Nu în ultimul rând, una din cauzele principale o constituie și lipsa de hrană, foamea, în condițiile în care, în urma colonizărilor băștinașii rămăneau cu pământ puțin și slab productiv.

Au fost și cazuri de locuitori ai țărilor române care se înapoiau în satele de origine pe care le părăsiseră cu multă vreme în urmă din cauza invaziilor străine și a dărilor la care fuseseră supuși. Acum, reveneau în satele lor sub numele de „ungureni”, dar trebuie precizat că ei au păstrat în permanență legătura cu satele de origine.

Așadar, cu toată opoziția unităților românești de grăniceri înființate în anul 1762, a paznicilor de plaiuri, tot mai mulți ciobani ardeleni au trecut în Țara Românească folosind potecile și lășătorile care le-au călăuzit mereu pașii dintr-o provincie în alta, în căutare de pășuni bogate, păduri și livezi, pe vechile drumuri de transumanță. Cei care au venit la Novaci s-au așezat aici drept clăcași până la 1864, mai întâi la poală de munte, în Plaiul Mare, apoi tot mai jos pe moșiile boierești și ale Mănăstirii Hurezu.

Locurile (satele) în care se așezau ungurenii se numeau slobozii, slobozii care aveau o autonomie largă, manifestată prin independența lor totală față de slujbașii birnicilor pământeni.

O astfel de slobozie s-a înființat și pe aceste plaiuri, când la 1776 a luat ființă SLOBOZIA NOVACI. Sloboziile au suferit și ele tot felul de schimbări, fiind când desființate, când reînființate, lucru întâmplat și la Novaci unde, pe la 1831, din Slobozia Novaci ia ființă satul NOVACI-STREINI.

Novaciul s-a dovedit a fi o așezare ocrotitoare pentru românii din Transilvania care, dacă la început veneau primăvara cu oile la pășune în munții noștri, iar toamna își mânau turmele spre satele de obârșie din Ardeal ori în transumanță, cu timpul, numărul celor care

treceau munții în Țara Românească s-a înmulțit, ajungându-se până la plecarea chiar a unor sate întregi fiindcă ajunseseră să se simtă umiliți în propria țară.

Documentele vremii consemnează faptul că slujbașii înregistrează în primăvara anului 1831 în Plaiul Novaci 60.891 oi, 33.665 miei, 9.435 noateni, aparținând unui număr de 81 stăpâni din 15 sate. Mulți dintre aceștia s-au împământenit în aceste sate (Arhivele Statului, Buc., Vistieria, dosar 2911/1831).

La 16 mai 1833, subocârmuitorul plaiului Novaci scria Vistieriei că s-au sprijinit 43 de familii pe potecile plaiului și că alte 97 familii vin în urma lor din Austria. Dar ultimele familii (97), zăbovind pe drum din pricina „vijeliilor cu ploi și a furtunilor ce s-au întâmplat în zilele acestea pă munți”, s-ar fi rătăcit „pă potecile care răspund în plaiul Horezului din județul Vâlcea”.

Aici, la Novaci, oierii transilvăneni au găsit nu numai spațiul necesar întemeierii unui sat, geamăn cu al lor de peste munți, dar și liniștea după care tânjeau de atâta amar de vreme, mai ales după Diploma Leopoldină din 16 februarie 1699 când s-a decretat unirea silită cu Roma și „lepădarea de ortodoxie”, în urma trădării mitropolitului Atanasie.

Noii veniți s-au alăturat populației locale primind cognomenul de „ungureni”, ei distingându-se printr-o serie întreagă de trăsături specifice pe plan ocupațional și cultural.

În timpul stăpânirii austriece (1718-1739), la Novaci exista vamă, filială a Vămii Vâlcă (Vulcan). Vameș la Novaci a fost Andrei Scorei, nobil român din Transilvania. Linia vamală de la munte, locul de trecere, era păzită de plăieși, subordonați vameșului, acei grăniceri medievali ai Carpaților românești. Există și

păreră că vameșul Scorei ar proveni de undeva din zona Mușeteștilor și ar fi îngropat la Polovragi.

Bătrânii satului își mai amintesc că auzeau pe bunicii lor că pe actuala stradă a Mioarelor, într-o casă cu etaj, era un punct vamal, un fel de pichet de grăniceri care supravegheau intrările și ieșirile din localitate pe vechiul drum de transumanță ce lega Oltenia de Ardeal.

În 1847 a luat ființă Plaiul Novaci cu punct de vamă și de numărătoare a oilor trecute de ungureni în Țara Românească pentru pășunat și pentru care vistieria încasa taxe. Plaiul Novaci apare însă și în harta lui Rigas Veleslini pe la 1797.

Ba mai mult, în unele scrieri se spune că pe la 2 mai 1793, vătaf al Plaiului Novaci era un anume Ursache.

Plaiurile, între care și Novaci, au fost înființate din motive de siguranță a domniei. Astfel, prin controlul exercitat asupra circulației oamenilor,

rețineau pe cei care reprezentau o primejdie pentru domn. Existau acele Schele, vămi de hotar, puncte de control și carantină, prin care vătafii de plai își îndeplineau obligațiile bănești față de domn și boieri. Principala obligație bănească a vătafilor de plai a fost HAVAETUL. Rămânerea în funcție a vătafilor de plai era condiționată de sânguința cu care adunau cât mai mulți bani pentru domn și boieri.

Între 26 ianuarie — 1 februarie 1794 Alexandru Vodă Moruzi, cu sfatul boierilor, a fixat cuantumul havaetului pentru fiecare vătaf de plai. Plaiului Novaci i s-au stabilit 270 de taleri.

Dacă în anul 1847 era un singur punct de numărătoare a oilor în Plaiul Novaci, în 1851 au luat ființă altele la Curmătura Oltețului, Gruicul, Negru, Buliga, Florile Albe. Acest lucru denotă faptul că în munții Novaciului pășteau mari turme de oi ale mărginenilor. De altfel, în listele Vistieriei apar numele unor oieri din satele mărginene care suiau cu vitele lor în primăvara anului 1831 în munții dintre masivele Căpățâni și Lotrului, aparținând Plaiului Novaci. Astfel, Pătruș Popa din Săliște a mers cu 1.740 oi în muntele Tâmpa, Damian Stănuș din Loman cu 1.274 oi în muntele Clăbucet, Gligor Nistor din Rod cu 1.239 oi în Muntinu, Vasăi Popa din Săliște cu 1.983 oi în Turcinu, Gh. Mihai din Poiana Sibiului cu 1.141 oi în Mostiștea, Simion Radu din Loman cu 1.797 oi în Clăbucet și Ion Achimescu din Rod cu 1.930 oi.

Desele ocupații străine ale țărilor române, apoi armatele turcești în război cu austriecii și rușii, constituiau o mare primejdie pentru păstorii ardeleni, luându-li-se turme întregi de oi și de vite, fără plată, așa cum s-a întâmplat cu ciobanii din Miercurea Ciucului „de li s-au luat din Novacii Gorjului, în 1791, 2.550 oi și 13 cai”.

Toți oierii pământeni și transilvăneni erau obligați primăvara când suiau oile la munte și toamna când coborau spre locurile de iernat să aducă vitele pentru numărătoare în punctele anume orânduite la plaiuri către Vistierie.

Plaiurile erau supravegheate de către militari încă din timpul primei ocupații a Olteniei de către austrieci (1718-1739), care aveau rolul de supraveghere și de numărătoare a vitelor supușilor „austrieni”.

Armata imperială avea importante contingente de trupe staționate între cele două mari drumuri de munte: Nedeiul și Novaci. Paza drumurilor de munte era asigurată de străjuitori ai hotarului țării, dar și satele erau obligate să ia asupra lor paza potecilor de munte prin oameni cunoscuți sub numele de potecași, cordonași sau posădari.

Punctul de control și vamă (Schela), era alcătuit din cinovnic, vameș, vătaful de plai și ofițerul străjuitor al graniței; toți aceștia alcătuiau schema slujbașilor principali ai acestuia.

Cu toate acestea, Carpații au fost leagănul și adăpostul poporului nostru. Emigranții români din Transilvania, ca și cei din Țara Românească, au folosit potecile munților atât pentru deplasarea turmelor de oi cât și pentru comerț, trecând prin acele „vămi ale cucului” pe care s-a circulat încă din vechime. Așa au luat naștere sate întregi, între care și Novaci-Străini.

Emigranții români din Transilvania au conștientizat faptul că trecând munții în Țara Românească vin la frații lor și nu la străini.

Foarte mulți locuitori ai satului Novaci - Străini au nume care trădează locul sau satul de obârșie. Exemplu: Cuteanu din Cuț, Pienaru din Pianu, Răchiteanu din Răchita, Dăianu din Daia, Tismănanu din Tismana, Vinereanu din Vinerea, Jianu din Jina, Dârvăreanu din Dârvari, Comănescu din Comana, Vaidianu din Vaideeni etc.

Iată și alte nume de ungureni din Ardeal stabiliți la Novaci: Constantin I. Cojocarul împreună cu alți 3 frați din Șugag, Mănițeanu, Popescu Aron, Vlaicu, Gălățescu, Stoian, toți din Poiana Sibiului.

Emigrările românilor transilvăneni au fost încurajate de autoritățile din Valahia, fapt ce a stârnit îngrijorare în rândul autorităților transilvănene. Potrivit lui C. Giurescu (Material pentru istoria Olteniei sub austrieci, vol. III, pag.385), îngrijorat de aceste fugi, Consiliul Cancelariei Aulice din Transilvania se vede nevoit să ceară la 10 octombrie 1739 Camerei Imperiale, să nu lase pe țărani români, în special, să iasă din țară, „atrași de scutirea de dări pe trei ani emigranților, făgăduită de către domnul Munteniei”.

Ceva mai târziu, la 3 iulie 1758, conducătorii Transilvaniei poruncesc autorităților locale să ia măsuri, ca să oprească „fuga țăranilor în principatul muntean și să-i închidă pe indemnători” (Eudoxiu Hurmuzake, Documente, vol. XV / II, p. 1706).

Văzând plecarea în masă a românilor transilvăneni, însuși împăratul Iosef al II-lea a luat măsuri de întărire a armatei din Transilvania prin noi înscrieri în regimentele de grăniceri, spre a împiedica scurgerea românilor peste munți.

Chiar și în aceste condiții, se estima că pe la 1783, în Țara Românească erau aproximativ 50.000 vite mari și peste 500.000 oi.

Un studiu efectuat de istoricul D. Prodan, arată că la 1810, numărul românilor din Transilvania era mai mic cu peste 100.000 față de anul 1765, cei care

au trecut munții instalându-se în sate ca Novaci, Vaideeni, Băbeni, Corbi etc., cărora, la satele respective au adăugat cuvântul Ungureni, spre a se deosebi de băștinași. Mulți dintre ei s-au stabilit în aceste sate, s-au căsătorit și și-au continuat îndeletnicirea de veacuri — păstoritul.

Ciobanii din Mărginimea Sibiului au fost primiți cu brațele deschise în toată zona subcarpatică, oamenii din vechiul Regat fiind conștienți de originea lor comună.

in configurația actuală a satului Novaci — Străini, pe lângă exodul ciobanilor transilvăneni în Țara Românească din motivele arătate, trebuie subliniat și faptul că fenomenul de transhumanță a jucat un mare rol în plămădirea acestei așezări.

Urmare directă a acestui fenomen, alături de cauzele obiective, a fost și realizarea unui schimb de populație între oamenii de la munte, dar și între cei de la munte și cei de la șes, în cursul acestui fenomen intervenind legături de interese sau prietenie. Cu toții, au găsit aici la Novaci nu numai spațiul necesar întemeierii unui sat aparte, dar pe la început de secol XX și un mare om, cu o luciditate extraordinară, care și-a dat seama că ciobanii sibiieni au adus cu ei, aici la Novaci, bogăție și un nou stil de viață.

Dumitru Brezulescu, marele om al Novaciului, fondatorul Băncii Populare „Gilortul” a cumpărat cu banii băncii părți din moșiile boierești și ale Mănăstirii Hurezu de pe malul stâng al Gilortului cu care, în anul 1908 a împrăștiat primele 80 de familii de ungureni, așa cum erau numiți cei care veniseră de dincolo de Carpați. Această operă de mare valoare a ilustrului Dumitru Brezulescu va duce la împământarea unghurenilor, întemeindu-se aici o așezare geamănă cu cea din dreapta Gilortului, dar care își va păstra obiceiurile, limba și ocupațiile străbune până în zilele noastre.

La toate acestea să adăugăm venirea la Novaci a multor fete, în special din Poiana Sibiului și Vaideeni, care s-au cunoscut și îndrăgit cu novăceni la nedeile ce se organizau pe cununa Carpaților noștri.

in concluzie, locuitorii acestei frumoase așezări de munte, împărțiți în Novaci-Români, moșneni băștinași și Novaci-Străini, sat înființat ca urmare a emigrărilor românești din Transilvania, așezați pe teren proprietate boierească, au conclucrat în bună înțelegere, între ei stabilindu-se relații frățești și de ajutor reciproc în caz de nevoie. Mai mult, păstrându-și portul, obiceiurile, limba și ocupația străbună, oieritul, ca și relațiile cu satul de origine, emigranții au contribuit cu adevărat la consolidarea vieții economice și spirituale a Novaciului.

Sub streășina munților Parângului s-au stabilit sute de familii în căutarea unui mod de viață asemănător celui practicat odinioară în satele de origine.>> Monografia Orașului Novaci - Constantin I. Dârvăreanu, 2008.

<<NOVACIUL - PREZENT IN MARILE MOMENTE ALE ISTORIEI NEAMULUI

Novăcenii au fost și sunt buni cetățeni. Ei nu au rămas pasivi la marile evenimente ale neamului, aducându-și modesta lor contribuție la împlinirile viitoare, plătind uneori scump tribut dorinței de a trăi într-o țară liberă și suverană.

În anul 1857, când unioniștii au câștigat alegerile pentru adunările Ad-hoc, novăcenii și-au trimis ca deputat de Gorj la aceste adunări Ad-hoc pe țăranul Ioan Roibu, susținut de însuși Mihail Kogălniceanu, care va milita pentru Infăptuirea visului secular de unitate națională, cerând unirea, autonomia și o garanție colectivă a noii ordini de către marile puteri. Totodată, deputatul Ioan Roibu, în haină albă, curat la suflet, cu minte luminată, propunea Divanului să se facă șosele largi, ca păstorii să-și poată plimba în voie turmele de la baltă la munte și viceversa.

Lupta pentru independența țării nu a rămas indiferentă novăcenilor, ajutând și ei cu ceea ce au putut campania din 1877.

Prin Decretul din 26 noiembrie 1876 s-a constituit Compania 2 Novaci, care a făcut parte din Regimentul 2 Dorobanți, Batalionul I Gorj. Reședința companiei era la Drăgoești și se compunea din soldați aparținând Plaiului Novaci, plai din care au fost luați în război un număr de 77 tineri.

În luna ianuarie a anului 1877, paralel cu concentrarea rezerviștilor, a început recrutarea tinerilor pentru încorporare în armată. Ca președinte al Comisiei de recrutare a tinerilor în Plasa Novaci a fost desemnat preotul Ion Dumitrescu. Novăcenii, au sprijinit campania din 1877 cu ofrande făcute armatei române, după puterile lor, constând în alimente, îmbrăcăminte, bani, cai și trăsuri. Astfel, Maria Palada și alți cetățeni din Novaci au trimis pe front 140 oca de fasole. Locuitorii Plaiului Novaci au colecționat și trimis pe front, 82 haine și mintene, 20 cojoace și pieptare, 2 cămăși, precum și suma de 293 lei și 74 bani.

Un număr de 15 locuitori din satul Pociovaliștea au trimis și ei pentru front suma de 43 lei, iar 20 locuitori din satul Cernădia suma de 89,50 lei.

La 30 iulie 1877 au fost rechiziționate pentru trebuințele armatei:

- 1 trăsură de la preotul Ion Gheorghe din Pociovaliștea;
- 1 pereche hamuri de blane complete cu opritori de lanț;
- 1 cal negru castaniu cu puține pete de șa pe spinare de la Gheorghe Berbecel din Novaci;
- 1 cal murg deschis, de la Dimitrie Maria - Caragel, Novaci;
- 1 cal vânăt alburii de la Nicolae Safta Comănescu - Novaci;
- 1 cal castaniu înfierat în șoldul stâng cu litere indescifrabile cu pete de șa pe spinare, de la Ion Gioancă - Novaci;
- 1 cal cu păr negru, crestat în urechea dreaptă de la Ion Avram Nicolescu - Novaci.

Toate aceste bunuri vor servi armatei și urmau să fie înapoiate proprietarilor după terminarea campaniei cu despăgubirile acordate de stat pentru orice stricăciuni sau pierderi.

La 19 iulie 1877 s-au trimis la Craiova pentru trebuințele armatei, 10 care cu material de lemnărie din Novaci și Bumbăști-Jiu, din plaiul Novaci.

În sprijinul campaniei din 1877 notez și înlocuirea în martie 1877 a biroului de poștă rurală din Plaiul Novaci cu un oficiu telegrafo-poștal.

Campania din 1877 s-a soldat și cu pierderi de vieți omenești, între care și soldatul novăcean Stelea Petre, Regimentul 2 Dorobanți.

Din fosta comună Cernădia și-au pierdut viața pe câmpul de luptă:

- Rotaru Ion, caporal, Regimentul 2 Dorobanți;
- Chivan Ion, soldat, Regimentul 2 Dorobanți;
- Mitan Nicolae, soldat, Regimentul 2 Dorobanți.

Pentru merite deosebite, în campania din 1877 - 1878 au fost decorați și li s-a acordat brevet novăcenilor:

- Comănescu Nicolae, soldat Regimentul 1 Linie, contingent 1874;
- Stelea D. Constantin, soldat Regimentul 2 Dorobanți, contingent 1875;
- Stana P. Dumitru, soldat Regimentul 2 Dorobanți, contingent 1878.

Din fosta comună Cernădia, pentru fapte de vitejie a fost decorat sergentul Constantin Popescu, Regimentul 2 Dorobanți, contingent 1875 cu: Medalia Trecerii Dunărei, Medalia Comemorativă a Independenței, Crucea Sf. Gheorghe Rusească și Virtutea Militară.

Între cei chemați sub arme din fosta comună Cernădia s-au numărat și Oprian Radu și Pupăză Dumitru.

Considerat drept hoț, șmecher, dând bătură oamenilor, a închis tot pământul sătenilor și a construit un han. În anul mării răscoale din 1907, sătenii au dat foc hanului și au desființat toate gardurile. Beciul hanului se găsește în prezent pe proprietatea locuitoarei Amza Elena.

Într-o notă adresată Ministerului de Interne de către Geandarmeria Rurală Gorj, cu nr. 5.799 din 21 martie 1907, comandantul, căpitan Pleșoianu, raportează ministrului că

în mai multe comune, între care și Novaci, au avut loc agitații cu caracter mai grav contra arendașilor și proprietarilor acelor comune pentru învoielile agricole. Totodată, căpitanul Pleșoianu raportează că armata a luat măsuri severe pentru menținerea ordinii în localitățile respective.

În cel de-al doilea război balcanic declanșat la 10 iunie 1913 de către Bulgaria, când România a decretat mobilizarea, iar trupele române au trecut Dunărea, Novaciul a plătit și el această campanie cu sângele soldaților Coconețu Alexandru, Martescu Gheorghe, Mohora P. Ion și cu al celor din Pociovaliștea, G. Zaharia și Gh. I. Dragomir.

În acest război s-a remarcat în mod deosebit sublocotenentul novăcean Virgiliu Răduțescu, student în medicină, pentru contribuția adusă la eradicarea epidemiei de holeră ce bântuia satele Olteniei.

În timpul războiului pentru întregirea neamului, Novaciul a trimis în lupte 300 de voinici, din care 65 au îngrășat cu oasele și sângele lor pământul sfânt al țării. Din cei care s-au înapoiat la vatră, mulți au fost invalizi.

Dintre marii dispăruți s-a distins în mod deosebit, pentru îngrijirea bolnavilor, medicul maior Spiridon Patelli, fostul medic al Plasei Novaci, căzut victima devotamentului său la Heleșteni - Roman în iarna anului 1917.

Din trupă s-au remarcat faptele de vitejie ale fraților Gheorghe și Grigore Paraschivescu, care s-au înapoiat de pe câmpul de luptă cu grave infirmități.

În primul război mondial, în anul 1916, armata a rechiziționat numai de la ungurenii din Novaci 500 de cai.

În comunele Plasei Novaci și-au găsit adăpost 701 cetățeni refugiați din Transilvania de Nord, Basarabia și Bucovina și tot aici au fost evacuate Arhivele Statului din Iași și Institutul Național al Cooperăției.

În urma războiului au rămas în aceste locuri 1.089 invalizi, văduve și orfani, dar și 59 cetățeni care au fost distinși cu ordine și medalii pentru merite deosebite pe front.

Între cei distinși s-a numărat soldatul Zamfira Gh. I. Grigore din Pociovaliștea, Contingentul 1911, Regimentul 18 Infanterie căruia i s-a conferit prin Înaltul Ordin al Regelui Ferdinand I, Medalia „Victoria” a marelui război pentru civilizație 1916- 1921. Aceluiași soldat, la 1 aprilie 1922, tot prin Înaltul Ordin al Majestății Sale Regelui Ferdinand I, i s-a conferit Crucea Comemorativă a războiului 1916-1918 cu baretele: Carpați, Jiu.

Tot prin Înaltul Ordin al Majestății Sale Regelui Ferdinand I, sergentul Comănescu N. Dumitru din Regimentul 2 Călărași a fost distins cu Crucea Comemorativă a războiului 1916-1918.

Asociația Cercetașii României, Cohorta „M. Eminescu” Botoșani, a acordat cercetașului Comănescu Dumitru la 18 decembrie 1922, în baza ordinului special al Comandamentului Mării Legiuni o Diplomă prin care se specifică faptul că s-a distins prin muncă, punctualitate, ascultare, ordine și disciplină, sub deviza „Gata ori când”.

Pe frontul reîntregirii neamului, dincoace de granița arbitrară cu Austro-Ungaria și-a dat viața și sublocotenentul Gheorghioiu Gheorghe din Novaci. În timpul retragerii din Transilvania, la Novaci a murit sublocotenentul Vamvu Gheorghe, învățător la Ciocadia.

În memoria celor care și-au jertfit viața pentru unitatea și integritatea țării, pentru apărarea bunurilor și gliei strămoșești, în Novaci s-au ridicat monumentele:

- Monumentul Eroilor din primul război mondial, Novaci - Centru (lângă Școala Generală nr. 1) ridicat în anul 1935.
- Monumentul Eroilor din primul război mondial, Cartier Dumbrava, ridicat în anul 1928;

- Monumentul Eroilor din primul război mondial, Pociovaliștea (în curtea școlii), ridicat la 6 iunie 1935, căruia i s-a adăugat în anul 1999 un nou corp cu eroii și altul cu veteranii din cel de-al doilea război mondial.

În toamna anului 2007 au fost demarate lucrările de construcție a unui nou monument pentru cinstirea eroilor și veteranilor din cel de-al II-lea război mondial. Monumentul este amplasat în curtea fostei policlinici a orașului, urmând să se amenajeze în jurul său o piață în care se vor putea organiza și desfășura diferite manifestări cultural - artistice.

În cel de-al doilea război mondial, aproape 300 luptători novăceni au apărut cu arma în mână pământul strămoșesc. Dintre aceștia, 64 de novăceni au rămas pe câmpurile de bătălie, sacrificându-și viața pentru glia strămoșească. Fosta comună Pociovaliștea, a plătit și ea destul de scump tribut în cele două războaie mondiale.>> Monografia Orașului Novaci - Constantin I. Dârvăreanu, 2008.

<<NOVĂCENII ȘI EVENIMENTELE DIN 1989

Eram un înrăit ascultător al postului de radio Europa Liberă, ca de altfel mulți locuitori ai acestui orașel. Ascultam seara aproape toate știrile și comentariile politice. Deși trăiam în România, postul de radio Europa Liberă era cel care ne furniza știri și evenimente dintre cele mai interesante, pe care noi, aici, nu le cunoșteam. Și apoi, la televiziunea română nici nu aveai ce să vezi, toate informațiile erau cenzurate și aveau același scop: preamărirea regimului comunist și a slujitorilor lui.

În ultimele luni ale anului 1989, Europa Liberă ne informa de tot mai multe și mari frământări ale poporului român nemulțumit de ceea ce se întâmpla în această țară: îngrădirea libertăților și drepturilor democratice ale omului, stricta supraveghere a organelor de partid și de stat, lipsa celor necesare traiului, dările tot mai crescânde către stat, inegalitatea oamenilor de rând în comparație cu acoliții vremii etc.

Nici nu era nevoie să-ți spună cineva toate acestea. Le simțea fiecare pe propria-i piele. Dar nimeni nu putea lua atitudine față de aceste nedreptăți fiindcă riscai ca a doua zi sau chiar imediat să fii săltat de organele statului.

Îmi amintesc că pe 26 ianuarie 1989, pe prima pagină a ziarului „Scînteia” am citit o poezie dedicată conducătorului iubit, Nicolae Ceaușescu, cu prilejul zilei sale de naștere. Am văzut atunci că citind pe verticală, începutul fiecărui vers (scris cu majuscule), ieșea în loc de Nicolae Ceaușescu, NICI O LAE CEAUȘESCU. Poezia era semnată chipurile de un muncitor de pe Platforma Turnu Măgurele. Mi-am dat seama că ceva trebuie să se întâmple în țara asta, că poporul nu mai poate suporta un regim instaurat cu tancurile sovietice cu 45 de ani în urmă. Atunci, România fusese târâtă de marile puteri ale lumii în infernul lagărului socialist, neavând loc la masa bogaților.

A venit însă anul 1989. Se simțea mirosul libertății de departe. Tot lagărul socialist era bântuit de spiritul descătușării, se zgâlțâia din toate încheieturile. Numai Ceaușescu și ai lui se opuneau cu vehemență schimbărilor.

A fost suficientă o scânteie și focul s-a declanșat. Numai că la noi, focul s-a încins mult prea tare, în condițiile în care Ceaușescu și partidul comunistilor, susținuți de puternice forțe de represiune, nu vroiau să vadă ceea ce se întâmplă în celelalte țări așa-zis comuniste.

Așa s-a ajuns la ieșirea în masă a poporului român pe străzile tuturor localităților țării, strigând: „Jos comunismul”, „Libertate, democrație”, „Jos Ceaușescu” etc. Numai că la noi, spre deosebire de alții, fiindcă la noi, la români, este posibil orice, s-a lăsat cu vărsare de sânge, cu sute și mii de oameni împușcați la Timișoara, București, Cluj, în alte orașe din țară.

E drept, cu tot sângele vărsat de eroii neamului, ne-am câștigat dreptul de a ne exprima liber, fără teama că vei putea fi arestat imediat.

Și la Novaci, Revoluția s-a făcut simțită. Țin minte că în jurul orei 12,00 când a apărut primul grup de revoluționari la televizor, nu ne venea să credem că este real ceea ce vedeam pe ecranul televizorului. Ni se părea că visăm sau că delirăm. Nici nu știam bine ce să facem; să ne bucurăm sau să ne ferim de cei care ne-ar putea vinde imediat. Ajunsesem în așa hal că ne era frică și de umbra noastră.

M-a sunat cineva de la București și mi-a spus că armata a trecut de partea poporului și că poporul aruncă cu flori spre armată. Am spus acest lucru colegilor, unor prieteni și am ieșit în stradă. De peste tot se auzeau strigăte de bucurie. Câțiva tineri, mai îndrăzneți, au urcat în balconul Primăriei, de unde lansau tot felul de lozinci împotriva comunismului; unii dintre ei găsind însă momentul prielnic de răfuială cu oameni care nu le fuseseră cândva pe plac.

Mulți dintre cei vârstnici au stat deoparte, în timp ce alții se frământau de zor cum să acapareze puterea locală. S-au chemat unii pe alții, s-au strâns laolaltă; mulți dintre ei fuseseră comuniști sau avuseseră funcții de răspundere pe timpul regimului comunist. În jurul lor s-a strâns imediat un grup de susținători care aveau misiunea de a contracara orice tentativă de apropiere de primărie a altor oameni, cinstiți sau mai puțin cinstiți.

Un grup de tineri a organizat un miting la care a luat parte multă lume. În urma acestui miting, unii oameni, dovedind bun simț sau retras. Alții, din contră, au profitat. Mai mult, o parte dintre organizatorii mitingului au fost târâți prin tribunale timp îndelungat. Printre ei m-am numărat și eu, vorbitorii adresându-se mulțimii din balconul Casei de Cultură.

Era normal ca cei care fuseseră comuniști, unii deținând chiar funcții să se retragă ușor din viața publică și să nu mai iasă în față, măcar o perioadă. Din păcate, nu s-a întâmplat chiar așa.

Mai mult, unii și-au adus aminte că anumiți gestionari aduceau pe timpul comunismului unele produse greu de găsit în acele vremuri și că nu toți au beneficiat de asemenea bunuri, mergând la ei acasă și aducându-le fel de fel de injurii. Se făceau tot felul de controale în unitățile comerciale, ca și cum acesta ar fi fost sensul Revoluției din Decembrie 1989.

Alții, lucru hazliu chiar, îl căutau pe Ceaușescu pe Valea Aninișului, ducându-se să-l aresteze ei, din proprie inițiativă, fără nici-un sprijin concret.

Mi-amintesc de tot felul de intoxicații ale populației prin intermediul televiziunii: ba că nu știu ce grup de teroriști se îndreaptă spre locul cutare, ba că apa a fost otrăvită, ba că nu știu ce trupe străine au pătruns în țară, de aproape că-ți era frică să mai ieși din casă. Stăteam ore în șir în fața televizorului și credeam tot ce ni se spunea.

Și aici, la Novaci, s-a înființat Frontul Salvării Naționale, un fel de partid care a luat ființă în toată țara. În el au pătruns, aproape cu forța, aproape toți cei care nu trebuiau să pătrundă, ca peste tot.

...Timpul a trecut însă. Lucrurile au început să se așeze, poate mai repede decât la nivelurile înalte. Oamenii au început să-și vadă de treburile lor, să-și reia activitățile cotidiene și să lase la o parte politica, mai ales că politica s-a dovedit a fi aceeași cum o denumește poporul...

Important este că după atâția ani de comunism, când aproape nimeni nu mai spera, ne-am recâștigat libertatea după care am tânjit atâta amar de vreme.

Între timp am fost primiți în NATO, iar de la 1 ianuarie 2007 și în Uniunea Europeană. Am revenit acolo unde ne era locul, fiind a șaptea țară ca mărime și număr de populație din Uniune, de unde fusesem excluși după cel de-al doilea război mondial.

Astăzi, novăcenii sunt mândri că sunt cetățeni europeni și că pot merge la lucru sau în excursii în majoritatea țărilor europene doar cu actul de identitate.

Cu alte cuvinte, Evenimentele din Decembrie 1989 au adus și pentru novăceni, ca de altfel pentru întregul popor român ceea ce ne lipsea: libertate, democrație (uneori greșit înțeleasă), produse după care tânjeam și pe care le vedeam doar în reclame pe canalele televiziunii iugoslave (cei care prindeau posturile respective), magazine pline cu de toate și mai ales dreptul de a-ți exprima liber opiniile, fără teama că vei avea de suferit rigorile unui regim totalitar instaurat cu tancurile, de pe urma cărora au avut de suferit mulți dintre frunțașii acestei țări, inclusiv novăceni. >>

Monografia Orașului Novaci - Constantin I. Dârvăreanu, 2008.

<<NOVACIUL ÎN ANII COMUNISMULUI

Evenimentele din august 1944 au adus România în brațele regimului comunist, transformând țara într-un satelit sovietic. Deși reprezentam o forță în Europa, ca teritoriu și populație, nu am avut loc la masa bogaților, soarta noastră decizându-se în modul cel mai josnic. Am fost aruncați în sfera de interese a vastului imperiu de la Răsărit.

Așa s-a ajuns la instaurarea unui regim politic antidemocratic, aducându-se grave atingeri ființei naționale și suveranității țării.

Printr-o propagandă demagogică desfășurată de gărzi muncitorești, a fost lichidată orice formă de opoziție democratică, de apărare a drepturilor și libertăților cetățenești.

În anii 1948-1949 a început teroarea comunistă, când frunțașii partidelor politice din perioada interbelică și foarte mulți intelectuali au fost internați în închisorile comuniste sau deportați la canal ori în Bărăgan.

Evenimentele care s-au petrecut în țara noastră în perioada trecerii de la un sistem la altul, impus prin forță, nu pot fi înțelese dacă nu acceptăm că la acea vreme nimeni nu se gândea că noul regim va fi de lungă durată. Ba mai mult, alimentați atât din interior, cât mai ales din exterior, cu speranța că „vin americanii” și ne eliberează, oamenii, aparținând tuturor categoriilor sociale încercau să opună rezistență noului regim. Această speranță deșartă a venirii americanilor a dăinuit zeci de ani, oamenii așteptând ca acest lucru să se petreacă și să fie eliberați. Totodată, populația era supravegheată în permanență, căutându-se reducerea la tăcere sau privarea de libertate a celor care într-un fel sau altul cădeau victime pentru afirmații de multe ori banale, în special din rândul intelectualilor.

Și la Novaci, ca pretutindeni în țară, în conducerea treburilor localității au fost instalați comuniști care nu au făcut altceva decât să contribuie la sovietizarea României, eliminându-se orice formă de manifestare a democrației, prin instalarea partidului unic, reprezentant al unui regim dictatorial.

Și la Novaci s-a dus o campanie de discreditare a oamenilor cu vederi politice liberale, ajungându-se până la trimiterea lor prin lagăre și închisori, confiscarea averilor, încălcându-se în mod brutal drepturile și libertățile omului.

Ce vină i s-a putut atribui fostului mare om al Novaciului, Dumitru Brezulescu, de i-a fost dat jos bustul din Parcul Băncii de către securitate? Ce vină au avut alți frunțași ai localității, târâți prin procese interminabile și închisori, decât aceea că-și pusese ră întreaga pricepere în folosul Novaciului, într-o perioadă destul de grea pentru țară?

Ce să mai vorbim de calitățile celor instalați în fruntea obștii de regimul comunist, oameni total nepregătiți. De fapt, regimul comunist de asemenea oameni avea nevoie, pentru a-i putea manipula mai ușor.

Comuniștii au distrus și la Novaci toate structurile sociale existente pentru a se
145 putea impune
mai ușor. De altfel, perioada 1948-1990 poate fi considerată ca o etapă a suferințelor. Și la Novaci, ca peste tot, odată veniți la putere, comuniștii au împărțit populația în

săraci, mijlocași și chiaburi. Celor considerați chiaburi, adică oameni mai înstăriți, li s-au confiscat averile, prin aceasta comuniștii încercând să netezească drumul spre colectivizare. Au fost forțate și celălalte categorii sociale să semneze tot felul de cereri pentru intrarea în colectiv. Foarte mulți oameni au fost nevoiți să facă acest lucru de frică să nu aibă de suferit, ei și familiile lor.

Numai că la Novaci terenurile fiind slab productive, s-au înființat doar întovărășiri agricole, pe terenurile comasate în Liveziul Ungurenilor și în dealurile Hulubei plantându-se pomi fructiferi, în special pruni.

Cu timpul, din cauza slabei producții s-a renunțat și la această formă, Novaciul rămânând, spre bucuria oamenilor, zonă particulară, în care formele de proprietate colectivă nu au dat rezultate. În joc au fost și interesele legate de eventuala scădere a efectivelor de animale în localitate ca urmare a reducerii suprafețelor de pășunat.

În schimb și la Novaci au rămas confiscate până după Revoluție proprietățile obștești din munți, păduri și goluri alpine.

Proprietatea în devălmășie pentru care luptaseră Dumitru Brezulescu și Banca Populară „Gilortul” a fost desființată, aceste bunuri trecând în proprietatea statului.

Era perioada grea când se striga peste tot: „Stalin și poporul rus, libertate ne-au adus”. O libertate după care am tânjit mai bine de 45 de ani. O libertate plină de nevoi, când nu aveai dreptul la opinie opusă regimului comunist, iar dacă o făceai, te trezeai imediat în beciurile securității.

Cote mari, lipsuri, cozi interminabile, impozite, libertatea cuvântului, dreptul la liberă cugetare, libera circulație, îngrădite; acesta era comunismul. Și fiindcă vorbeam mai sus de efectivele de animale, oare unde se duceau toate produsele noastre? O întrebare căreia n-aveai curajul să-i dai răspunsul nici măcar în gând.

Mai vezi și acum, după atâția ani câte un nostalgic spunând că era mai bine pe timpul comunismului. Oare așa să fie? L-aș întreba eu acum, de ce a uitat vremurile când lua sfertul de pâine de la chioșcul din localitate și acela cu mare greutate, ori de ce trebuia să dea porcul din gospodărie pentru a primi tichet de pâine? Sau de ce stătea la cozi interminabile la pâine, varză, ardei, uitându-se cum unii intrau sfidător pe ușă, alegând și luând tot ce era mai bun?

Cum prindeai o bucățică de salam era sărbătoare. Porcul nu era al tău, mielul nu era al tău, vițelul nu era al tău, cerealele erau ale statului.

Tu cu ce rămâneai? Cu truda!

Granițele erau închise. Nu puteai lua contact cu lumea civilizată din afară. Credeam că societatea noastră este cea mai bună, așa după cum eram „educați” în permanență. Cunoșteam lumea din cărți, din auzite, puțin de la televizor fiindcă pe vremea tinereții noastre nu prea erau televizoare și nici nu se putea prinde decât singurul program al Televiziunii Române, care program atunci când a fost posibil să-l prindem și în localitatea noastră era destinat propagandei comuniste.

Am fost însă mai norocos decât majoritatea novăcenilor, având posibilitatea să ies cu Ansamblul folcloric „Nedeia” și în afara țării. Acolo am văzut adevărata libertate, am cunoscut multe dintre „binefacerile” comunismului. De multe ori priveam la străzile și localitățile prin care treceam, la felul în care erau inundate de lumină și mă gândeam la întunericul de acasă. Puteai însă să-ți manifesti nedumerirea? Sigur că nu.

Fiecare societate are și bune și rele. Comunismul, trebuie să recunoaștem, a avut și părți bune.

S-au construit fabrici și uzine. S-au deschis mii și mii de șantiere. S-a dat de lucru oamenilor, având posibilitatea să muncească și să trăiască în propria țară.

Și Novaciul a avut câteva lucruri bune din acest punct de vedere. O întreprindere de exploatarea și prelucrarea lemnului, cu fabrică de cherestea și atelier de binale, o cooperativă meșteșugărească, unități ale cooperației de consum. Oare a fost destul?

Dar țăranul care constituia majoritatea populației locale? Pentru el ce s-a făcut? El și-a continuat ocupația de veacuri: cultivarea pământului, cu mijloace rudimentare și cu producții destul de slabe, având în vedere terenul neproductiv și creșterea animalelor, fiind obligat să-și dea majoritatea produselor către stat, în schimbul produselor pe care le primea de la acesta, cu bani bineînțeles.

Una dintre realizările care nu pot fi trecute însă cu vederea este înființarea Liceului Teoretic Novaci în anul 1956. De altfel, tot învățământul a fost bun, el devenind obligatoriu pentru toți tinerii. Asta a însemnat scoaterea țăranului român din starea de analfabetism, instruirea atâtor generații de tineri, apariția multor valori incontestabile ale științei și culturii românești. Și ce a fost mai important, crearea de locuri de muncă și obligația tineretului de a se angaja potrivit aptitudinilor și calităților profesionale.

Noua societate în care am intrat după Evenimentele din Decembrie 1989 nu se poate spune că nu a acordat atenția cuvenită învățământului românesc. Numai că s-au înmulțit instituțiile de învățământ superior, a dispărut concurența și calitatea învățământului, în special în unele instituții particulare. Astăzi, oricine termină un liceu (și aici ar fi multe de spus), are căile libere spre învățământul superior, indiferent dacă este pregătit sau nu.

Au fost destule lucruri bune pe care le propăvăduia și comunismul. Numai că, dacă te gândești la ce este acum prin rafturile magazinelor în comparație cu sărăcia de altădată, îți dai seama de diferențele existente în acea epocă între noi și țările avansate ale lumii.

Astăzi, mergem în piața orașului și ne decidem cu greutate de la care chioșc sau magazin să cumpărăm pâine, în timp ce cu ani în urmă trebuia să încheiem contracte pentru a livra produse statului spre a beneficia de un tichet de pâine, de cele mai multe ori insuficientă pentru o familie. Astăzi, găsești tot ce vrei în magazine: ulei, zahăr, făină, mălai, salam, cafea, ciocolată, portocale, banane, carne, tot felul de produse după care tânjeau copiii, dar ce nu găsești. Ești îmbiat să le treci pragul, să cumperi, fără a mai fi nevoie să fie vândute pe sub mână, ori să le duci dorul.

Nu aveai de unde să cumperi un bănicior de porumb sau de grâu. Am fost mari producători de cereale, dar a trebuit să dăm totul afară, fără să se țină cont de necesitățile propriului popor.

Mass-media era aservită vechiului regim pentru a putea fi ținută mai ușor în starea de inconștientă.

Libera circulație era îngrădită pentru a ne considera cei mai buni din lume. Ce să mai vorbim de libertatea cuvântului, de libera exprimare a omului în orice împrejurare. Aveai dreptul doar să preamărești binefacerile regimului comunist, ale slujitorilor acestuia. Te fereai până și de umbra ta. Orice cuvânt contrar aruncat în vânt, te putea costa libertatea.

Propaganda comunistă a funcționat și la Novaci, după aceleași reguli ca în toată țara. Se credea că societatea comunistă este cea mai bună de pe Pământ, care va duce la bunăstarea și fericirea omului. Numai că bunăstarea și fericirea erau ca Orizontul. Cu cât te apropii de el, cu atât e mai departe.

Pentru a ocupa un post, o funcție, trebuia să fii membru al unicului partid, partidul comunist.

În Novaci ființau organizații ale partidului comunist în unitățile și instituțiile orașului, pe sate. În cadrul U.F.E.T Novaci era un comitet de partid pe întreprindere, iar la nivelul orașului un Comitet orășenesc de partid având în fruntea sa un Birou orășenesc, cel care lua toate deciziile la nivelul localității.

Fiecare organizație avea în fruntea sa un Birou ales din rândul membrilor de partid, care lucra după un plan întocmit anual, trimestrial și lunar, având ca sarcină principală creșterea numerică a rândurilor partidului comunist.

Unii au devenit membri de partid din convingere, destul de puțini și suficient de îndoctrinați, în special cei dintre cadrele de conducere care trebuiau să aibă origine muncitorească, fără să fie nevoie de carte prea multă. Alții au devenit membri de partid din interes, interesul de a ocupa un loc de muncă, uneori mai călduț. Iar alții, au devenit membri de partid pentru că nu puteau să spună „NU” atunci când li se cerea. Riscul era prea mare.

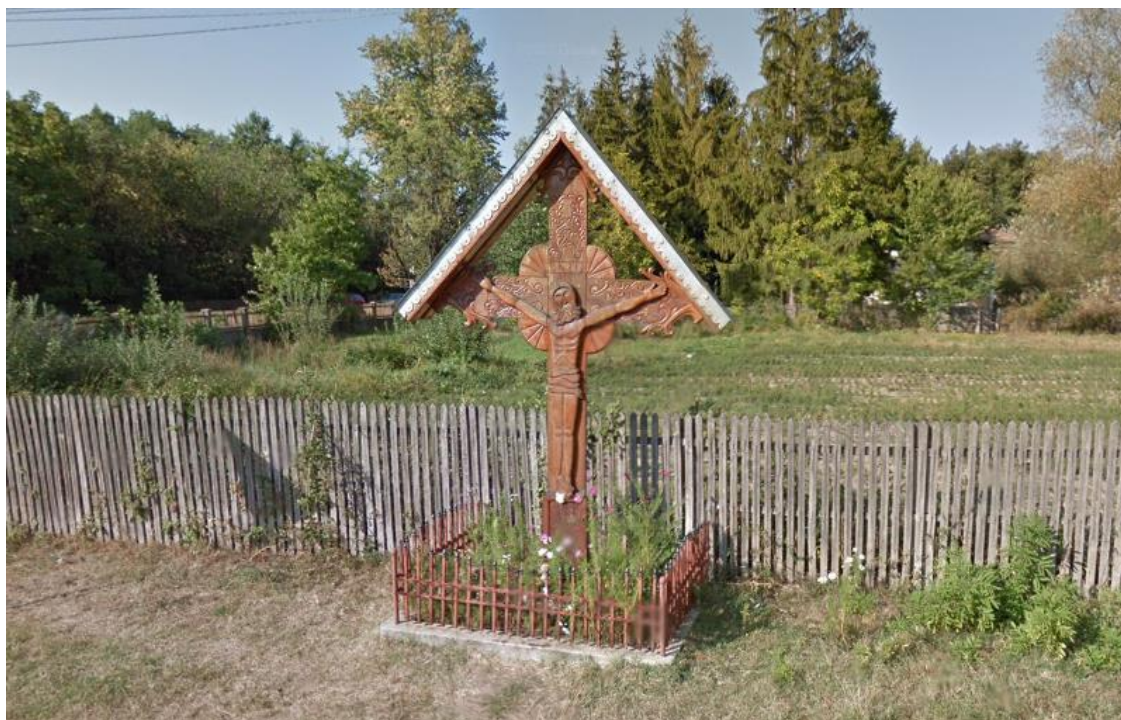
Trebuie să recunoaștem însă că pe timpul regimului comunist nu erau atâtea inegalități ca astăzi.

S-a dărâmat un sistem care părea de neclintit - sistemul comunist - care cuprinsese o mare parte a globului pământesc. Dărâmându-se sistemul care nici pe departe nu era cel mai perfect, sigur s-au schimbat și oamenii, scăpați din chingile comunismului. Numai că, nu toată lumea s-a schimbat în bine. Cum s-a întâmplat și la noi, în România. Unii nu s-au putut dezbrăca de haina de culoare roșie, cu secera și ciocanul la rever. Alții și-au făcut loc cu coatele spre „impărăția scaunelor”. Cei mai mulți au rămas neputincioși în fața noului fenomen declanșat de Evenimentele din Decembrie 1989. Neputincioși în sensul că neavând bani, nu au îndrăznit să se adapteze noii etape declanșate de Revoluție. Săraci au fost, săraci au rămas!

Unii dintre cei care au fost privilegiații regimului comunist ori cei care au fost mai îndrăzneți, asumându-și orice risc, au pus mâna aproape pe tot ce au putut să ia. Un vechi proverb spune: „Ai carte, ai parte”. Din păcate, după Revoluție nu mai e valabil. Acum se poate spune: „Ai bani, ai de toate”.

Odată așezate lucrurile în această țară, în care să funcționeze corect legile (care necesită și ele îmbunătățiri), vom putea să ne scuturăm de toate nostalgiile comuniste și să nu mai tânjim după „binefacerile” acestui sistem din care credeam că nu vom mai scăpa vreodată.>>

Monografia Orașului Novaci - Constantin I. Dârvăreanu, 2008.

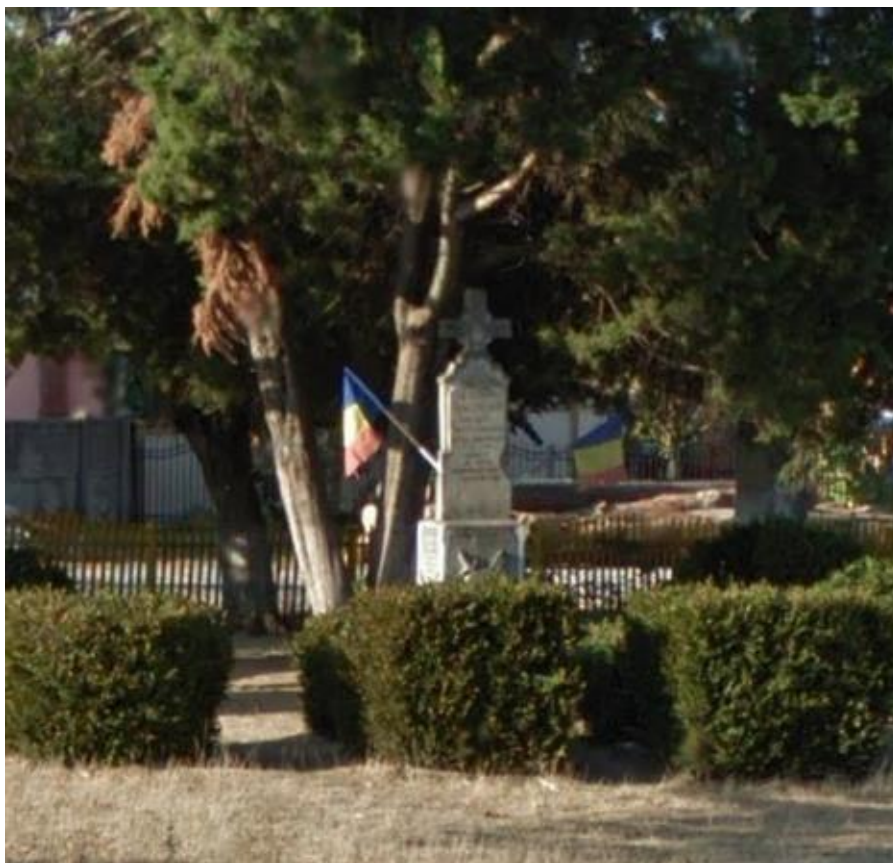
Troiță satul Hirîșești

Troiță satul Pociovaliștea

Monumentul lui Gheorghe Tătărescu

Monumentul eroilor Novaci

II.3. PREZENTE ARHEOLOGICE IN TERITORIUL ADMINISTRATIV

Pe teritoriul administrativ al orașului Novaci există trei obiective înscrise în lista monumentelor istorice anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015, pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare din 24.12.2015. Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 113 bis, 15.02.2016.

- Nr. crt.: **183**, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09243**, **Biserica de lemn "Intrarea în Biserica a Maicii Domnului"**, sat aparținător **Bercești**, orașul **Novaci**, **Cătun Măgura**, datare: **1834**, (L.M.I. 1992 Nr. crt. 41, Cod 20B0082), (L.M.I. 2004 Nr. crt. 192), (L.M.I. 2010 Nr. crt. 186);

- Nr. crt.: **274**, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09311**, **Biserica de lemn "Sf. Voievozi"**, sat aparținător **Hirișești**, comuna **Novaci**, datare: **1758**, (L.M.I. 2004 Nr. crt. 282), (L.M.I. 2010 Nr. crt. 274);

- Nr. crt.: **305**, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09338**, **Biserica de lemn "Sf. Voievozi"**, orașul **Novaci**, cartier **Vlădoi**, datare: **sec. XVIII**, (L.M.I. 1992 Nr. crt. 143, Cod L.M.I. 20B0198, Denumire: Biserica de lemn "Sf. Dumitru") (L.M.I. 2004, Nr. crt. 313, Denumire: Biserica de lemn "Sf. Dumitru"), (L.M.I. 2010 Nr. crt. 305).

Pe teritoriul administrativ al orașului Novaci conform cărții "*Civilizații milenare în județul Gorj - Epocile bronzului și fierului*" de Gheorghe Calotiu, "*Într-un loc neprecizat pe cursul superior al râului Gilort, s-au văzut urmele unor valuri și șanțuri de apărare care au aparținut, se pare unei cetăți*", după Iulius Moșil, Arhivele Olteniei, V, 1926, XXIV, p. 127.

II.4. EVOLUȚIA STATUTULUI ADMINISTRATIV, MILITAR, FUNCȚIONAL AL LOCALITĂȚII

Conform Legii numărul 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului, orașul Novaci are cinci localități componente, Novaci - localitatea reședință de oraș și patru sate aparținătoare: Bercești, Hirizești, Pociovaliștea și Sitești.

Legătura dintre oraș și satele aparținătoare este asigurată de drumul național DN 67 C (Transalpina) - drum ce traversează orașul Novaci de la nord la sud; drumurile județene DJ 665 - drum ce traversează satul Hirizești, orașul Novaci și satul Bercești și DJ 665 D - drum ce traversează satele Pociovaliștea și Sitești și drumurile comunale DC 9 - drum ce traversează satul Pociovaliștea, DC 10 - drum ce leagă satele Bercești și Sitești, DC 11 - drum ce leagă orașul Novaci cu satul Pociovaliștea, DC 12 - drum traversează satul Bercești, DC 13 - drum ce traversează satul Hirizești și DC 19 - drum ce traversează satul Pociovaliștea, DC 52 - drum ce face legătura între DC12 la sudul satului bercești cu satul Cernădia din comuna Baia de Fier.

Cele mai apropiate gări C.F.R. se află la Târgu-Cărbunești 35 km și Târgu-Jiu 44 km. Cel mai apropiat aeroport se află la o distanță de 150 km în Craiova.

Orașul Novaci este situat în partea de nord-est a județului Gorj, la 48 Km de municipiul reședință de județ Târgu-Jiu, având legătura cu DN 67 prin DN 67 C.

Ca tipologie morfologică, o trasatură caracteristică a localităților orașului este amplasarea acestora în zona în care microclimatul a fost mai favorabil, iar resursele naturale mai variate.

Forma terenurilor cuprinse în intravilan este ramificată dependentă de condițiile naturale și economice specifice județului în general și orașului Novaci în special.

În formarea localităților, locuitorii au ales să se așeze de-a lungul văilor apelor care străbat teritoriul.

Prin gradul de asigurare a dotărilor publice de interes local orașul Novaci are rol polarizator pentru satele aparținătoare asigurând serviciile de bază (comerț, prestări servicii, sănătate, asistență socială, învățământ, cultură, recreere), servicii de infrastructură, (transporturi, telecomunicații), servicii administrative (administrație, financiare, prelucrarea informațiilor).

Față de intravilanul existent trasarea intravilanului propus pentru orașul Novaci s-a realizat în spiritul unei dezvoltări durabile a orașului, răspunzând astfel solicitărilor administrației publice locale.

II.5. EVOLUȚIA STRUCTURII ETNICE ȘI APARTENENȚEI RELIGIOASE A POPULAȚIEI

Populația orașului Novaci înregistrată la recensământul din anul 2011 a fost de 5848 locuitori. Datele statistice furnizate de Direcția Județeană de Statistică Gorj arată că în anul 2009 populația era de 5903 locuitori iar în anul 2010 era de 5887 locuitori. În anul 2012 populația a fost de 5804 locuitori fapt ce evidențiază scăderea populației în ultimii ani.

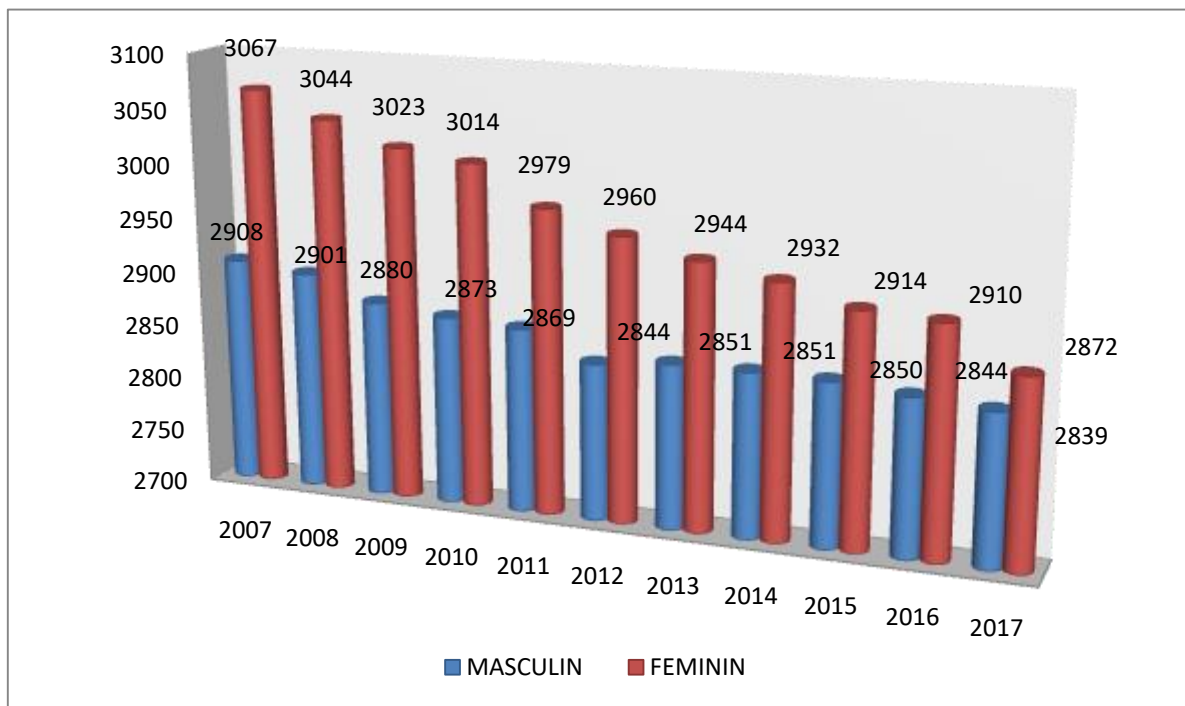
Structura populației pe grupe de vârstă: 0-14 ani = 718

15-59 ani = 3491

60 ani și peste = 1484

În anul 2017, populația orașului numără 5711 locuitori, din care 49,71% bărbați și 50,29% femei. Persoanele sub 14 ani alcătuiesc 12,61% pe când persoanele peste 59 de ani alcătuiesc 26,07% din populația totală. În 2017 densitatea populației la nivelul orașului este de 33,72 locuitori/km².

Evoluția populației la nivelul întregii comune este prezentată în graficul următor:

SITUAȚIA POPULAȚIEI ÎNTRE ANII 2007 ȘI 2017 ORAȘUL NOVACI

ANUL	ORAȘUL	NUMĂR PERSOANE TOTAL
2007	NOVACI	5975
2008	NOVACI	5945
2009	NOVACI	5903
2010	NOVACI	5887
2011	NOVACI	5848
2012	NOVACI	5804
2013	NOVACI	5795
2014	NOVACI	5783
2015	NOVACI	5764
2016	NOVACI	5754
2017	NOVACI	5711

Sursa: Date preluate din informațiile furnizate de Direcția Județeană de Statistică Gorj.

Numărul de gospodării existente de pe teritoriul orașului Novaci este prezentat în tabelul următor:

Localitatea	Număr gospodării
Novaci	1483
Bercești	147
Hirișești	831
Pociovașiștea	657
Sitești	153
Total	2371

În tabelul următor se va prezenta evoluția sporului natural și a componentelor sale, la nivel de oraș în perioada 2007 - 2014:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Născuți vii	53	43	42	32	50	37	63	47
Decedați	75	84	69	78	72	83	64	77
Spor natural	-22	-41	-27	-46	-22	-46	-1	-30

De menționat este faptul că în anii 2010 și 2012 s-a înregistrat cea mai mare valoare negativă a sporului natural.

Valoarea negativă se păstrează și în anii următori deoarece populația este îmbătrânită iar oamenii tineri migrează în căutarea unor locuri de muncă și o viață mai bună.

II.6. EVOLUȚIA OCUPAȚIEI POPULAȚIEI: OCUPAȚII TRADIȚIONALE PERSISTENTE

Din graficul prezentat mai sus se observă că populația cuprinsă între 15-59 ani formează populația aptă de muncă și are ponderea cea mai mare din totalul populației.

Populația tânără (0-14 ani) este mai mică decât populația în vârstă (peste 60 ani), ceea ce înseamnă că populația aptă de muncă din orașul Novaci este îmbătrânită.

De obicei, se consideră că grupa tinerilor este dominantă atunci când vârstele sub 20 ani dețin peste 35% din totalul populației. Dacă vârsta de până la 20 ani reprezintă 30% din totalul populației, se consideră că populația are tendință de îmbătrânire. Pentru orașul Novaci populația tânără de până la 20 ani reprezintă 17,74% din totalul populației, deci se poate spune că populația din orașul Novaci are tendința de îmbătrânire.

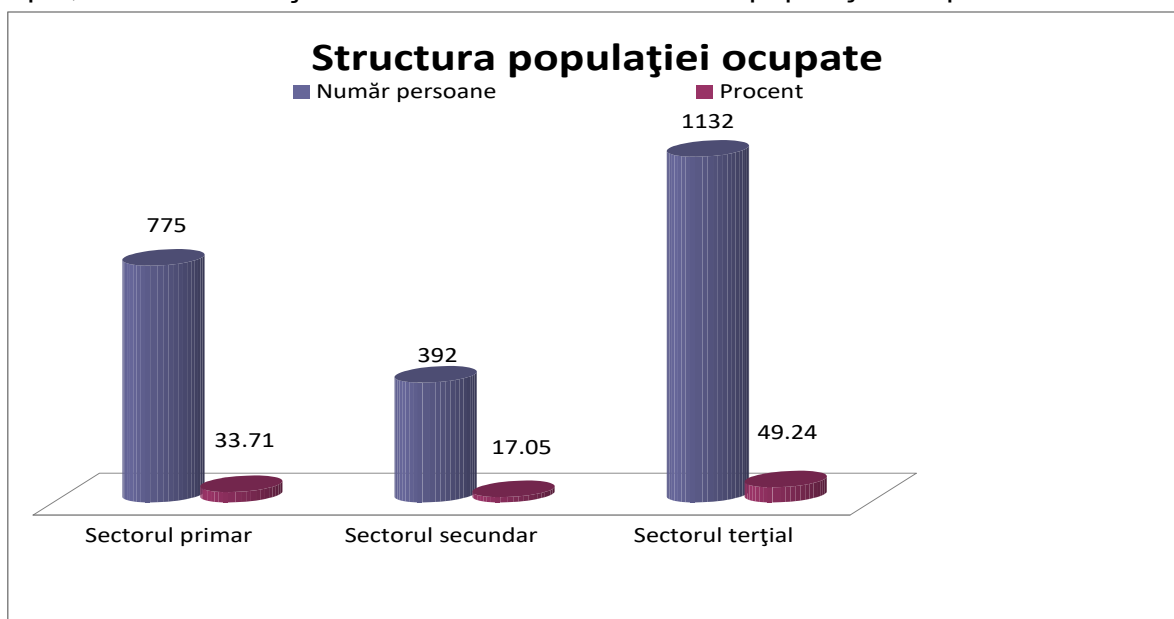
Orașul Novaci poate fi situat în grupa localităților în care apare «îmbătrânirea evidentă».

Populația orașului Novaci are o perspectivă bună din punct de vedere al asigurării mâinii de lucru pe termen mediu (10 ani) și termen lung (20 ani).

Populația bătrână fiind dominantă ridică probleme de investiții pentru ocrotirea sănătății, pentru ocrotirea socială, pentru asigurarea bătrâneții etc.

Având în vedere evoluția prognozată pentru activitatea economică și în conformitate cu datele primite de la organele locale, ponderea populației ocupate se va menține la cca. 44.66% din populația totală a orașului.

Prin centralizarea datelor privind salariații din unitățile economice și social-culturale proprii, la nivel de oraș rezultă următoarea structură a populației ocupate:

În sectorul terțial (servicii) s-au inclus toți salariații care lucrează în învățământ, sănătate, comerț, transporturi, telecomunicații, administrație publică etc.

În tabelul următor se prezintă în mod orientativ modul de ocupație pe ramuri ale economiei comunicate de Direcția Județeană de Statistică Gorj.

Specif.	Agric.	Ind.	Com.	Transp. tel.	Activ. Finan.	Ad-ție Publ.	Înv.	Sănăt.	Altele	Total
Orașul Novaci	775	392	259	187	65	164	106	188	163	2299

Disfuncționalități în sistemul demografic:

- dezechilibrul în mișcarea naturală a populației prin scăderea ratei anuale a natalității și creșterea ratei mortalității în ultimii ani rezultând un spor natural negativ la nivelul județului, orașul Novaci având o scădere a numărului populației rezultând un spor negativ.

II.7. EVOLUȚIA TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI INTRAVILAN

Intravilanul existent al orașului Novaci însumează o suprafață de 1550,77 ha, distribuită pe localități astfel:

- Novaci 831,64 ha;
- Bercești 115,78 ha;
- Hirîșești 149,26 ha;
- Pociovaliștea 322,21 ha;
- Sitești 131,88 ha.

În ceea ce privește intravilanul propus al orașului Novaci, prin definiție, acesta cuprinde totalitatea suprafețelor ocupate în prezent de construcții (inclusiv de curți și

grădini) precum și suprafețele necesare dezvoltării localităților pe durata valabilității P.U.G. -ului.

De comun acord cu administrația locală, actualul P.U.G. trasează noul intravilan, prin respectarea legislației în vigoare și a necesităților apărute ca urmare a solicitărilor venite de la locuitori. Intravilanul este o limită convențională informativă, în cadrul căruia circulația terenurilor urmează să se supună legislației în vigoare.

Zonele funcționale existente în prezent își vor păstra caracterul, iar unele vor cunoaște o dezvoltare accentuată, ca urmare a opțiunilor populației și intențiilor administrației locale de diminuare sau înlăturare a disfuncționalităților existente la nivelul întregului oraș în ceea ce privește locuirea, activitățile economice, de agrement și gradul de dotare.

Zona de locuit, cu suprafața de teren cea mai mare din cadrul intravilanului, va cuprinde în principal terenuri destinate gospodăriilor individuale.

Pentru monumentele istorice care se regăsesc pe teritoriul orașului se va respecta legislația specifică (Legea numărul 422/2001 - Lege privind protecția monumentelor istorice). Zona instituțiilor publice va trebui completată cu amplasamente la nivelul zonei centrale cu noi funcțiuni (cu precădere cele deficitare ce sunt nominalizate pentru etapele viitoare). Pentru zonele unităților agricole precum și pentru cele industriale dacă va fi cazul, se vor crea rezerve de terenuri pe care să poată fi amplasate asemenea unități.

Unul dintre obiectivele de bază ale Planului Urbanistic General îl constituie organizarea zonelor funcționale în cadrul teritoriului intravilan al localităților, organizarea relațiilor dintre acestea în funcție de folosința principală și natura activităților dominante.

II.8. EVOLUȚIA REGLEMENTĂRILOR EDILITARE ȘI URBANISTICE

Orașul Novaci

Suprafața acestor trupuri (incluse în zonele funcționale ale bilanțului teritorial) provine în principal din terenurile cu destinație agricolă existente în extravilan.

Redistribuirea suprafețelor, pe zone funcționale, la nivelul intravilanului propus pentru orașul Novaci este următoarea:

- **Zonă locuințe și funcțiuni complementare.** Se propune extinderea zonei de locuit de la suprafața de 623,13 ha la suprafața de 764,48 ha. Extinderea se va face cu 123,35 ha care provin din redistribuirea suprafeței de 108,62 ha din terenuri libere existente în intravilan și din terenuri libere extravilane.
- **Zonă instituții și servicii de interes public.** Se propune extinderea zonei de instituții și servicii de interes public de la suprafața de 11,99 ha la suprafața de 48,02 ha. Extinderea se va face cu 36,02 ha care provine din terenuri libere din intravilan și extravilan.
- **Zonă multifuncțională locuințe, instituții și servicii publice.** Pentru această zonă se propune o suprafață de 31,10 ha, provenită din terenuri intravilane.
- **Zonă unități agro-zootehnice.** Această zonă rămâne neschimbată.
- **Căi de comunicații și transport: rutier.** Suprafață propusă în intravilan de 5,51 ha provine din: amenajarea sistemului rutier conform profilelor transversale caracteristice pentru artere carosabile de categoria a-II-a și a-III-a și din echiparea cu artere rutiere a terenurilor trecute din extravilan în intravilan.
- **Spații verzi, sport, agrement.** Zona se va extinde cu 3,61 ha provenite din zona de protecție a drumului național și zona de protecție a drumurilor județene.

- **Zonă unități tehnico-edilitare.** Zona se mărește cu 0,84 ha care provin din corectarea limitelor intravilanului în zona construcțiilor tehnico-edilitare existente.
- **Terenuri cu destinație specială.** Zona rămâne neschimbată.
- **Gospodărie comunală (cimitire).** Zona rămâne neschimbată.
- **Ape.** Zona se micșorează cu 0,76 ha care provin din excluderea din intravilan a terenurilor cu ape existente.

Satul Bercești

Redistribuirea suprafețelor, pe zone funcționale, la nivelul intravilanului propus pentru satul Bercești este următoarea:

- **Zonă locuințe și funcțiuni complementare.** Se propune extinderea zonei de locuit de la suprafața de 97,18 ha la suprafața de 117,28 ha. Extinderea se va face cu 20,10 ha care provin din redistribuirea suprafeței de 9,18 ha din terenuri libere existente în intravilan și din terenuri libere extravilane.
- **Zonă instituții și servicii de interes public.** Zona rămâne neschimbată.
- **Căi de comunicații și transport: rutier.** Suprafață propusă în intravilan de 0,23 ha provine din: amenajarea sistemului rutier conform profilelor transversale caracteristice pentru artere carosabile de categoria a-II-a și a-III-a și din echiparea cu artere rutiere a terenurilor trecute din extravilan în intravilan.
- **Spații verzi, sport, agrement.** Pentru acastă zonă se propune o suprafață de 0,17 ha provenite din zona de protecție a drumului județean.
- **Zonă unități tehnico-edilitare.** Această zonă rămâne neschimbată.
- **Gospodărie comunală (cimitire).** Această zonă rămâne neschimbată.
- **Ape.** Zona se mărește cu 0,01 ha care provin din introducerea în intravilan a terenurilor cu ape existente.

Satul Hirîșești

Redistribuirea suprafețelor, pe zone funcționale, la nivelul intravilanului propus pentru satul Hirîșești este următoarea:

- **Zonă locuințe și funcțiuni complementare.** Se propune extinderea zonei de locuit de la suprafața de 101,05 ha la suprafața de 122,81 ha. Extinderea se va face cu 21,76 ha care provin din redistribuirea suprafeței de 14,98 ha din terenuri libere existente în intravilan și din terenuri libere extravilane.
- **Zonă instituții și servicii de interes public.** Această zonă rămâne neschimbată.
- **Zonă unități agro-zootehnice.** Această zonă rămâne neschimbată.
- **Căi de comunicații și transport: rutier.** Suprafață propusă în intravilan de 0,33 ha provine din: amenajarea sistemului rutier conform profilelor transversale caracteristice pentru artere carosabile de categoria a-II-a și a-III-a și din echiparea cu artere rutiere a terenurilor trecute din extravilan în intravilan.
- **Spații verzi, sport, agrement.** Zona se va extinde cu 10,34 ha provenite din terenul propus pentru extinderea parcului și zona de protecție a drumului județean.
- **Zonă unități tehnico-edilitare.** Pentru această zonă se propune o suprafață de 0,01 ha provenite din introducerea în intravilan a rezervorului de apă existent.
- **Gospodărie comunală (cimitire).** Această zonă rămâne neschimbată.

- **Ape.** Zona se mărește cu 0,06 ha care provin din introducerea în intravilan a terenurilor cu ape existente.
- **Satul Pociovaliștea**

Redistribuirea suprafețelor, pe zone funcționale, la nivelul intravilanului propus pentru satul Pociovaliștea este următoarea:

- **Zonă locuințe și funcțiuni complementare.** Se propune extinderea zonei de locuit de la suprafața de 230,75 ha la suprafața de 325,52 ha. Extinderea se va face cu 94,77 ha care provin din redistribuirea suprafeței de 61,21 ha din terenuri libere existente în intravilan și din terenuri libere extravilane.
- **Zonă instituții și servicii de interes public.** Zona rămâne neschimbată.
- **Zonă unități industriale și depozite.** Pentru această zonă se propune o suprafață de 1,14 prin introducerea în intravilan a stației de sortare existente.
- **Căi de comunicații și transport: rutier.** Suprafață propusă în intravilan de 0,18 ha provine din: amenajarea sistemului rutier conform profilelor transversale caracteristice pentru artere carosabile de categoria a-II-a și a-III-a și din echiparea cu artere rutiere a terenurilor trecute din extravilan în intravilan.
- **Spații verzi, sport, agrement.** Pentru această zonă se propune o suprafață de 1,50 ha provenite din zona de protecție a drumului național și a drumului județean.
- **Zonă unități tehnico-edilitare.** Zona se mărește cu 0,81 ha care provin din introducerea în intravilan a microhidrocentralei existente și din rezervarea terenului pentru stația de epurare propusă.
- **Gospodărie comunală (cimitire).** Această zonă rămâne neschimbată.
- **Ape.** Zona se micșorează cu 0,42 ha care provin din excluderea din intravilan a terenurilor cu ape existente.

Satul Sitești

Redistribuirea suprafețelor, pe zone funcționale, la nivelul intravilanului propus pentru satul Sitești este următoarea:

- **Zonă locuințe și funcțiuni complementare.** Se propune extinderea zonei de locuit de la suprafața de 89,64 ha la suprafața de 143,90 ha. Extinderea se va face cu 54,26 ha care provin din redistribuirea suprafeței de 32,94 ha din terenuri libere existente în intravilan și din terenuri libere extravilane.
- **Zonă instituții și servicii de interes public.** Zona rămâne neschimbată.
- **Căi de comunicații și transport: rutier.** Suprafață propusă în intravilan de 0,34 ha provine din: amenajarea sistemului rutier conform profilelor transversale caracteristice pentru artere carosabile de categoria a-II-a și a-III-a și din echiparea cu artere rutiere a terenurilor trecute din extravilan în intravilan.
- **Spații verzi, sport, agrement.** Pentru această zonă se propune o suprafață de 0,21 ha provenite din zona de protecție a drumului județean.
- **Gospodărie comunală (cimitire).** Această zonă rămâne neschimbată.
- **Ape.** Zona se mărește cu 0,11 ha care provin din introducerea în intravilan a terenurilor cu ape existente.

Față de suprafețele centralizate la nivelul Planului Urbanistic General al orașului Novaci – ediția 2000, au apărut unele diferențe la nivelul suprafețelor cuprinse în intravilanul existent datorită suportului topografic în sistem stereo 70 (plan reactualizat pe suport GIS), folosit în redactarea actualei documentații de urbanism.

Au apărut extinderi semnificative ale suprafeței cuprinse în intravilanele celor cinci localități componente ale orașului Novaci, extinderile s-au făcut la nivelul trupurilor aferente

localităților, rezultând din corectarea traseului intravilanului, în funcție de limitele de proprietate și din trasarea limitei intravilanului, conform hărților cadastrale în coordonate stereografice 1970 redactate între anii 1985 - 1988 furnizate de către O.C.P.I. Gorj, hărți conform cărora s-au pus în posesie proprietățile după anul 1990.

II.9. EVOLUTIA TRAMEI STRADALE ȘI PARCELARULUI

Forma terenurilor cuprinse în intravilan este ramificată dependentă de condițiile naturale și economice specifice județului în general și orașului Novaci în special.

În formarea localităților, locuitorii au ales să se așeze de-a lungul văilor apelor care străbat teritoriul.

Prin gradul de asigurare a dotărilor publice de interes local orașul Novaci are rol polarizator pentru satele apartinătoare asigurând serviciile de bază (comerț, prestări servicii, sănătate, asistență socială, învățământ, cultură, recreere), servicii de infrastructură, (transporturi, telecomunicații), servicii administrative (administrație, financiare, prelucrarea informațiilor).

Față de intravilanul existent trasarea intravilanului propus pentru intravilanele celor cinci localități componente ale orașului Novaci s-a realizat în spiritul unei dezvoltări durabile, răspunzând astfel solicitărilor administrației publice locale.

Deoarece nu există posibilitate ca în următorii 5-10 ani să se separe funcțional traseele pe categorii speciale de trafic pe această perioadă se vor folosi traseele existente pentru toate categoriile de trafic.

II.10. EVOLUȚIA FONDULUI CONSTRUIT; TIPOLOGIA ȘI CARACTERISTICILE ACESTUIA; AMENAJĂRI

Cele mai vechi construcții de locuit și gospodării țărănești nu sunt anterioare sfârșitului de secol XIX și începutului de sec. XX. Ele se află cu precădere în vechea vatră a localităților, fiind construcții tipice zonei. Casele mai vechi au orientată fațada principală spre sud. Aceasta poziție s-a schimbat odată cu trecerea timpului și intrarea în contemporaneitate. Apare astfel tendința de orientare a locuinței în primul rând în funcție de stradă și mai apoi după punctele cardinale.

Din analiza efectuată asupra situației existente se constată că numărul de gospodării raportat la numărul de locuințe reflectă faptul că există locuințe părăsite la nivelul localității (aproximativ 10 locuințe părăsite), ca urmare a exodului populației.

Starea acestora este satisfăcătoare în general, existând totodată și locuințe în stare rea sau nesatisfăcătoare.

Gradul de dotare privind existența obiectivelor de utilitate publică este în general satisfăcător, acoperind necesarul actual. Totodată trebuie amintit un alt aspect, legat de structura populației pe grupe de vârstă relevând îmbătrânirea populației orașului.

II.11. OPERAȚIUNI URBANISTICE IMPORTANTE (PARCELĂRI, DEMOLĂRI, TRASĂRI DE ARTERE DE CIRCULAȚIE NOI, LUCRĂRI HIDROTEHNICE, AMENAJĂRI DE SUPRAFEȚE PLANTATE)

Conform Legii numărul 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului, orașul Novaci are cinci localități componente, Novaci - localitatea reședință de oraș și patru sate aparținătoare: Bercești, Hirișești, Pociovaliștea și Sitești.

Legătura dintre oraș și satele aparținătoare este asigurată de drumul național DN 67 C (Transalpina) - drum ce traversează orașul Novaci de la nord la sud; drumurile județene DJ 665 - drum ce traversează satul Hirișești, orașul Novaci și satul Bercești și DJ 665 D - drum ce traversează satele Pociovaliștea și Sitești și drumurile comunale DC 9 - drum ce traversează satul Pociovaliștea, DC 10 - drum ce leagă satele Bercești și Sitești, DC 11 - drum ce leagă orașul Novaci cu satul Pociovaliștea, DC 12 - drum traversează satul Bercești, DC 13 - drum ce traversează satul Hirișești și DC 19 - drum ce traversează satul Pociovaliștea, DC 52 - drum ce face legătura între DC12 la sudul satului bercești cu satul Cernădia din comuna Baia de Fier.

Cele mai apropiate gări C.F.R. se află la Târgu-Cărbunești 35 km și Târgu-Jiu 44 km. Cel mai apropiat aeroport se află la o distanță de 150 km în Craiova.

Orașul Novaci este situat în partea de nord-est a județului Gorj, la 48 Km de municipiul reședință de județ Târgu-Jiu, având legătura cu DN 67 prin DN 67 C.

Ca tipologie morfologică, o trasatură caracteristică a localităților orașului este amplasarea acestora în zona în care microclimatul a fost mai favorabil, iar resursele naturale mai variate.

Forma terenurilor cuprinse în intravilan este ramificată dependentă de condițiile naturale și economice specifice județului în general și orașului Novaci în special.

În formarea localităților, locuitorii au ales să se așeze de-a lungul văilor apelor care străbat teritoriul.

Prin gradul de asigurare a dotărilor publice de interes local orașul Novaci are rol polarizator pentru satele aparținătoare asigurând serviciile de bază (comerț, prestări servicii, sănătate, asistență socială, învățământ, cultură, recreere), servicii de infrastructură, (transporturi, telecomunicații), servicii administrative (administrație, financiare, prelucrarea informațiilor).

Față de intravilanul existent trasarea intravilanului propus pentru orașul Novaci s-a realizat în spiritul unei dezvoltări durabile a orașului, răspunzând astfel solicitărilor administrației publice locale.

II.12. CONCLUZII REFERITOARE LA VECHIMEA CONSTRUCȚIILOR ȘI AMENAJĂRILOR URBANE (STRĂZI, PLANTAȚII, PIEȚE) ȘI LA EVOLUȚIA URBANISTICĂ A LOCALITĂȚII

Caracterul de specificitate care dă măsura personalității oricărei așezări alături de tradiție și obiceiuri este și tipologia urbană ca amprentă a istoriei dezvoltării urbane.

Date privind evoluția în timp a unității teritoriale administrative sunt furnizate de cercetarea documentelor referitoare la teritoriul administrativ studiat.

Novaciul este o veche așezare umană, situată la poalele Munților Parâng, la o altitudine de 600 m, în apropierea izvoarelor râului Gilort. Cu o vechime atestată oficial în anul 1502, localitatea este, de fapt, mult mai veche, toponimiile și vestigiile istorice plasând-o în timpul antichității.

Până în anul 1968, localitatea Novaci se învecina la nord cu județul Alba, la vest cu județul Hunedoara, iar la nord-est cu Sibiul și Vâlcea. Limita comunei era dincolo de Obârșia Lotrului, la vechea graniță cu Imperiul Austro-Ungar, în șaua Tărtăraului nemțesc. Tocmai de aceea, în multe statistici, Novaciul apare cu o suprafață de 24.500 ha.

După Reforma administrativ-teritorială din 1968, toată Valea Lotrului a fost luată de Vâlcea, limita de nord a Novaciului mutându-se pe culmea dintre bazinele Gilort și Lotru (Vf. Setea - Mohoru - Păpușa).

Constituit ca localitate urbană în anul 1968 ca urmare a organizării administrativ-teritoriale a țării în baza Legii nr. 2/1968, Statutul de oraș a fost primit abia în 1968.

Reforma administrativ-teritorială din 1968 a marcat abandonarea modelului sovietic de împărțire a țării în regiuni și raioane și revenirea la tradiționalele județe, care aveau rădăcini în trecutul istoric al țării. Cu această ocazie au fost declarate orașe o serie de localități rurale, a căror dezvoltare depășise nivelul unei comune obișnuite, printre acestea numărându-se și Novaciul.

În perioada comunistă, Novaciul și-a continuat dezvoltarea, devenind între 1952 și 1960 reședința raionului cu același nume și nefiind afectat de colectivizare. Declararea sa ca oraș, în 1968, vine, astfel, ca o recunoaștere și încununare a rolului său ca centru economic și administrativ pentru localitățile limitrofe.

Serviciul Județean Gorj al Arhivelor Naționale păstrează un document intitulat "Memoriu Justificativ privind propunerea pentru declararea ca oraș a localității Novaci", din care aflăm rațiunile care au stat la baza acestei decizii și care constituie, în același timp, o descriere din punct de vedere economic, edilitar, social și cultural al Novaciului din anul 1968. Din punct de vedere administrativ, Novaciul urma să înglobeze comuna Pociovaliștea, alcătuită din satele Pociovaliște, Bălani, Ghebani, Huluba și Sitești, precum și satele Vlădoi și Bercești de la comuna Cernădia.

Primul document istoric care atestă existența localității Novaci este hrisovul dat de domnitorul Radu cel Mare la Târgoviște, la 1502 (7010), martie 9, prin care acesta întărește vâstelinilor săi Jupânii Radu și Petru sate, munți, vinărici și țigani, scutindu-le de toate dările și slujbele.

Așadar, data de 9 martie 1502 poate fi considerată ca primă atestare documentară a localității Novaci. Asta nu înseamnă că atunci ar fi fost înființat Novaciul, ci că la acea dată, Novaciul exista ca localitate de sine stătătoare, având deja o denumire.

Dacă atestarea documentară datează abia la începutul secolului al XVI-lea, existența localității este mult mai veche, ea pierzându-se în negura vremurilor, dovadă și aici, urmele lăsate de civilizații demult dispărute.

Se știe că omul primitiv a fost nevoit să-și făurească unelte și arme din lemn, os și piatră. La început a folosit piatra așa cum a găsit-o la suprafață sau desprinsă din masivele de roci. Cu timpul, a descoperit că prin simpla lovire, unele categorii de roci pot fi folosite pentru rezolvarea unor probleme gospodărești. Mai mult, omul paleoliticului a constatat că prin lovire, piatra capătă forme eficiente pentru anumite tipuri de obiecte: toporașe, răzuitoare, vârfuri de lance etc. Spre sfârșitul paleoliticului, omul a văzut că piatra mai moale se tocește prin frecare cu una mai aspră. Prin șlefuire, în epoca neolitică s-au obținut pietre mai rezistente care puteau fi folosite la diverse îndeletniciri.

Pornind de la aceste considerente istorice ale evoluției omului, trebuie subliniat faptul că într-unul din satele Novaciului, Huluba, ca și pe culmile de apus ale acestuia, s-au descoperit unelte confecționate din roci dure, neperforate, dar și unelte din piatră șlefuită, perforate, ceea ce a constituit un salt pe drumurile progresului și civilizației acelor timpuri.

Iată că existența unor asemenea obiecte, într-unul din satele Novaciului, ciocane, topoare simple, din piatră cioplită sau șlefuită, ne conduce la ipoteza că aceste ținuturi au fost locuite din vremuri îndepărtate și că data de 9 martie 1502 poate fi considerată doar ca primă dată de atestare a Novaciului.

La 1523 sunt atestate satele Huluba și Pociovaliște, cu hotarul satului Huluba, într-un zăpis de cumpărare slavonesc

Despre Pociovaliște Hirișești avem informații și din hrisovul din 14 septembrie 1565, prin care Petru Vodă Șchiopul stabilește hotarele dintre Ogrumi și Urșani din fosta comună Bălcești.

Un hrisov slav al lui Vlad Vodă Călugărul emis la București, la 30 iunie 1486, vorbește de existența satului Pociovaliște, ceea ce ar confirma inscripția de pe crucea din lemn de tisă ridicată de la Biserica Bătrână din sat pe care era încrustat anul 1494 și deci, existența

satului la acea dată. Informația nu se bazează însă pe un act oficial, ceea ce pune la îndoială veridicitatea acesteia.

În hrisovul dat de Mircea Ciobanul (1545-1552) la București, la 3 mai 1549, sunt atestate și satele Sitești, Hirișești și Pociovaliște, hrisov prin care se dă drept stăpânire asupra unor porțiuni din aceste sate boierilor Drăghițibă, Toader, Stan, Lupu și Stanciu.

Un document foarte important este cel din 18 noiembrie 1587, din timpul voievodului Mihnea Turcitul, prin care asistăm la căderea în stare de vecinie (rumânie) a mai multor sate, între care și Novaci, Pociovaliștea, Hirișești, Cernădia cu Berceștii și Vlădoii, drept pedeapsă că locuitorii acestor sate l-au jefuit pe Dobromir, mare ban al voievodului în încercarea acestuia de a fugi peste munți, în Transilvania, în anul 1583, când Mihnea Turcitul a fost înlocuit pe tronul Țării Românești cu Petru Cercel.

Fosta comună Cernădia, care astăzi este încorporată în mare parte în orașul Novaci, este o veche așezare de moșneni, organizați inițial într-o puternică obște sătească. Actualii locuitori ai satelor Bercești, Vlădoi și Buicești sunt urmașii „moșilor lor” din vechime care au avut stăpânire în munți până peste Valea Lotrului. Se zice, de altfel, că numele de Bercești vine de la familia Bercea care s-a așezat aici în anul 1700, împreună cu alți ungureni veniți din Transilvania.

Localitatea Cernădia mai este amintită într-un document din 20 aprilie 1607 prin care Radu Vodă confirmă că Radul cu fiii săi stăpânise peste mai multe cumpărături în Suseni, Frătești, Lelești, Carcalăți și Cernădia de unde s-a cumpărat un loc arătos în punctul Criva cu 100 aspri.

Radu Leon, la 1 iunie 1665 București, confirmă lui Preda și fraților săi din Cernădia stăpânire peste „o falce de pământ în hotarul Vădenilor, în lat de 8 funii în lung de 12 funii...”.

La 20 mai 1746, Tănase Pirtea din Călești împreună cu cumnatul său și soacră-sa, se împrumută la vărul său Mihaiu Gâlmă cu 10 taleri pe termen de 3 ani punând drept zalog moșia din Cernădia.

Despre Pociovaliște avem informații și de la Mihnea Vodă, prin hrisovul său din 23 august 1588, București, prin care se confirmă călugărului Mardarie mai multe cumpărături și danii în Pociovaliște.

Pe la 1775 apare și numele Bercești din fosta comună Cernădia, când Divanul Craiovei judecă pricina dintre Matei și Dumitru Petecel și cetașii ot Bercești cu Popa Dumitru, Pătru, vărul său Vlăduț din același sat Bercești pentru un munte stăpânit în devălmășie, Ticvele, pe care Berceștii l-ar fi arendat ungurenilor fără voia tuturor părților.

Cât privește fosta comună Pociovaliște, gândul ne poate duce cu secole în urmă, mai precis pe la 1494, dacă avem în vedere inscripția de pe crucea din lemn de tisă ridicată de Alexandru Ștefulescu în 1902 din altarul Bisericii Bătrâne din localitate, pe care era încrustat anul 1494, „vă leat 7002”, cruce care a fost predată Muzeului Județean Târgu-Jiu.

Localitatea Pociovaliștea, comună independentă până la reforma administrativ-teritorială din 1968, era alcătuită din satele: Pociovaliște, Huluba, Sitești, Bălani și Ghebani. Pe la 1901, comuna Pociovaliștea era alcătuită din satele Pociovaliștea și Tomeni. Huluba aparținea comunei Ciocadia, Siteștii actualei comune Bumbesti-Pițic, iar Ghebani de Novaci.

Așa cum arătam mai înainte, din anul 1968, fosta comună Pociovaliștea intră în componența orașului nou înființat, Novaci.

Localitatea Novaci este împărțită de râul Gilort în două părți distincte: în dreapta Gilortului, pe malul poleșnic (câmpos) și cu tăpșane bogate locuiesc „Pământenii”, Novaci - Români, iar pe malul priporos „Ungurenii”, Novaci - Străini.

Novacii - Străini sau Ungureni sunt numiți și azi locuitorii din stânga Gilortului, ei fiind în marea lor majoritate români transilvăneni.

Planul Urbanistic General - elaborat pentru localitățile componente ale orașului Novaci, are în vedere stabilirea limitei teritoriului intravilan, organizarea armonioasă a zonelor funcționare în teritoriul intravilanului propus, asigurarea legăturilor între zonele funcționale și a legăturilor între localitățile comunelor învecinate. Totodată s-a avut în vedere rezervarea terenurilor pentru realizarea în perspectivă a unor obiective de interes public ca și asigurarea de terenuri pentru construirea de noi locuințe.

Planul Urbanistic General a evidențiat organizarea circulațiilor, stabilirea unităților teritoriale de referință și indicatorii propuși privind gradul de ocupare a terenului.

În privința organizării circulației, trama stradală propusă are caracter de obligativitate și permite reparcelarea terenurilor astfel încât fiecare lot să aibă acces carosabil direct din stradă de min. 3,5 m, condiție obligatorie de constructibilitate pentru o parcelă.

De asemenea, P.U.G. a precizat zonele protejate, valoroase din punct de vedere istoric, arhitectural și nu în ultimul rând a propus măsuri de reabilitare și protejare a mediului natural și construit.

Planul Urbanistic General cuprinde și regulamentul de urbanism care definește regulile ce permit cunoașterea posibilităților de utilizare și ocupare a terenului.

După aprobarea sa la nivelul Consiliului Local și la nivelul Consiliului Județean, Planul Urbanistic General - devine un act de autoritate administrativă, asigurând condițiile materializării competențelor orașului în funcție de domeniul de acțiune și de reglementare avut în vedere și de cadrul legislativ.

III. IDENTIFICAREA VALORII DE PATRIMONIU CONSTRUIT

III.1. IDENTIFICAREA CONSTRUCTIILOR VALOROASE

Monumentele incluse pe lista Ministerului Culturii și Cultelor – Institutul Național al Monumentelor Istorice, impun măsuri hotărâte atât din partea Comisiei monumentelor istorice cât și a Consiliului Local, în ce privește restaurarea, conservarea, întreținerea ori protejarea lor, în conformitate cu legislația în vigoare.

Prezentate în cadrul capitolului 2.7. « Intravilan existent. Zone funcționale. Bilanț teritorial » (vezi Memoriu General) monumentele incluse pe lista Ministerului Culturii și Cultelor – Institutul Național al Monumentelor Istorice, impun măsuri hotărâte atât din partea Comisiei monumentelor istorice cât și a Consiliului Local, în ce privește restaurarea, conservarea, întreținerea ori protejarea lor, în conformitate cu legislația în vigoare.

Pe teritoriul administrativ al orașului Novaci există trei obiective înscrise în lista monumentelor istorice anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015, pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare din 24.12.2015. Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 113 bis, 15.02.2016.

- Nr. crt.: **183**, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09243**, **Biserica de lemn “Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”**, sat aparținător **Bercești**, orașul **Novaci**, **Cătun Măgura**, datare: **1834**, (L.M.I. 1992 Nr. crt. 41, Cod 20B0082), (L.M.I. 2004 Nr. crt. 192), (L.M.I. 2010 Nr. crt. 186);

Cod L.M.I. 2015: GJ-II-m-B-09243, Biserica de lemn "Intrarea în Biserică a Maicii Domnului"

- Nr. crt.: **274**, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09311**, Biserica de lemn "Sf. Voievozi", sat aparținător **Hirișești**, comuna Novaci, datare: **1758**, (L.M.I. 2004 Nr. crt. 282), (L.M.I. 2010 Nr. crt. 274);

- Nr. crt.: **305**, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09338**, Biserica de lemn "Sf. Voievozi", orașul **Novaci**, cartier **Vlădoi**, datare: **sec. XVIII**, (L.M.I. 1992 Nr. crt. 143, Cod L.M.I. 20B0198, Denumire: Biserica de lemn "Sf. Dumitru") (L.M.I. 2004, Nr. crt. 313, Denumire: Biserica de lemn "Sf. Dumitru"), (L.M.I. 2010 Nr. crt. 305).

Cod L.M.I. 2015: GJ-II-m-B-09338, Biserica de lemn "Sf. Voievozi"

- Propunerile Planului Urbanistic General au identificat zonele de protecție pentru obiectivele cu valoare de patrimoniu prin raportare la limita de proprietate în coordonate stereo 70 conform planșelor anexate. Intervențiile la monumentele istorice sunt reglementate prin prevederile art. 23 din Legea nr. 422 / 2001, republicată, privind protejarea monumentelor istorice. În zona de protecție a monumentelor istorice **pentru autorizarea construcțiilor noi sau a intervențiilor la construcțiile existente se va solicita avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, respectiv al Direcției Județene pentru Cultura și Patrimoniu Național Gorj.**

În prezenta documentație pe teritoriul administrativ al orașului Novaci zonele de protecție au fost delimitate prin raportare la limitele de proprietate și sunt trasate în coordonate Stereo 70 conform planșelor anexate.

Aceste zone necesită a fi protejate atât prin lucrări de restaurare reparații sau întreținere (bisericile - monumente istorice), cât și prin crearea unui cadru corespunzător.

Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, sau după caz, de serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului National.

În cazul în care vor apărea situații neprevăzute care să conducă la fenomene de instabilitate a terenului în zona de siguranță a obiectivelor cu caracter de monumente istorice, pe baza unor studii de specialitate se vor lua măsuri speciale, astfel încât să nu fie puse în pericol zonele de protecție ale monumentelor, în conformitate cu Legea nr 422/20052, art. 8, titlul II, cap I. În situații extreme se poate recurge la strămutarea obiectivelor de arhitectură sau monumentelor istorice, pe baza unor documentații întocmite special în acest scop, cu respectarea tuturor prevederilor legale privind acest gen de lucrări.

III.2. IDENTIFICAREA AMENAJĂRILOR VALOROASE

Pe teritoriul administrativ al orașului Novaci există trei obiective înscrise în lista monumentelor istorice anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015, pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare din 24.12.2015. Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 113 bis, 15.02.2016.

Pe raza teritoriului administrativ al orașului au mai fost identificate amenajări valoroase, imobile cu valoare arhitectural-ambientală care nu beneficiază de statutul de monument istoric, construcții ce și-au păstrat autenticitatea vremurilor în care au fost construite, intervențiile de renovare nu le-a afectat imaginea autentică de început de secol.

- Fosta clădire a Spitalului Vlădoianu-Brezulescu, actualmente sediul Primăriei orașului Novaci.

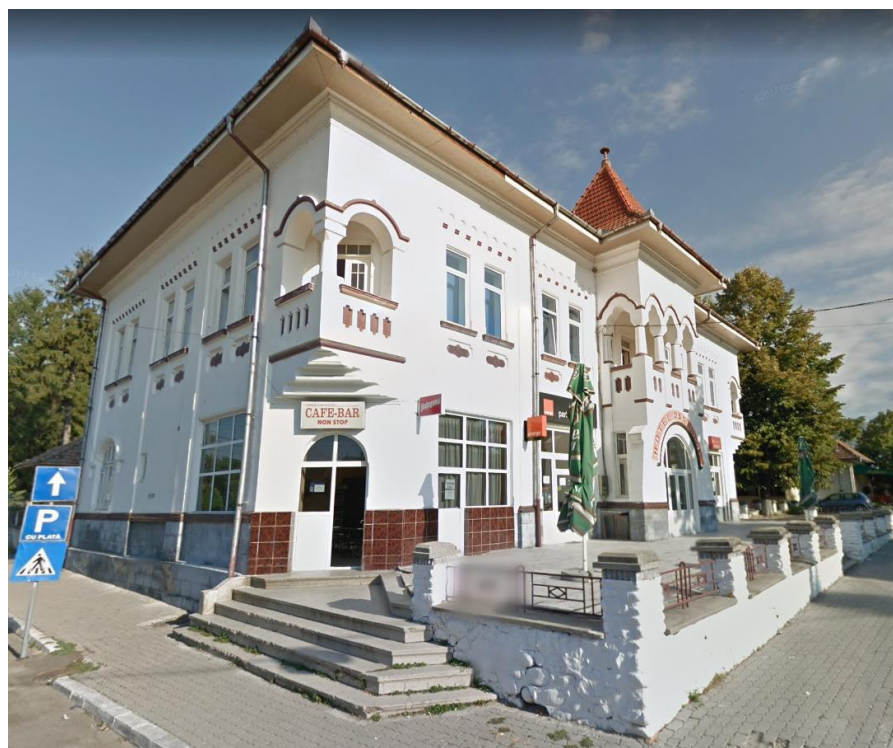
Primăria oraşului Novaci

- Casa de Cultură Novaci.

Casa de Cultură Novaci

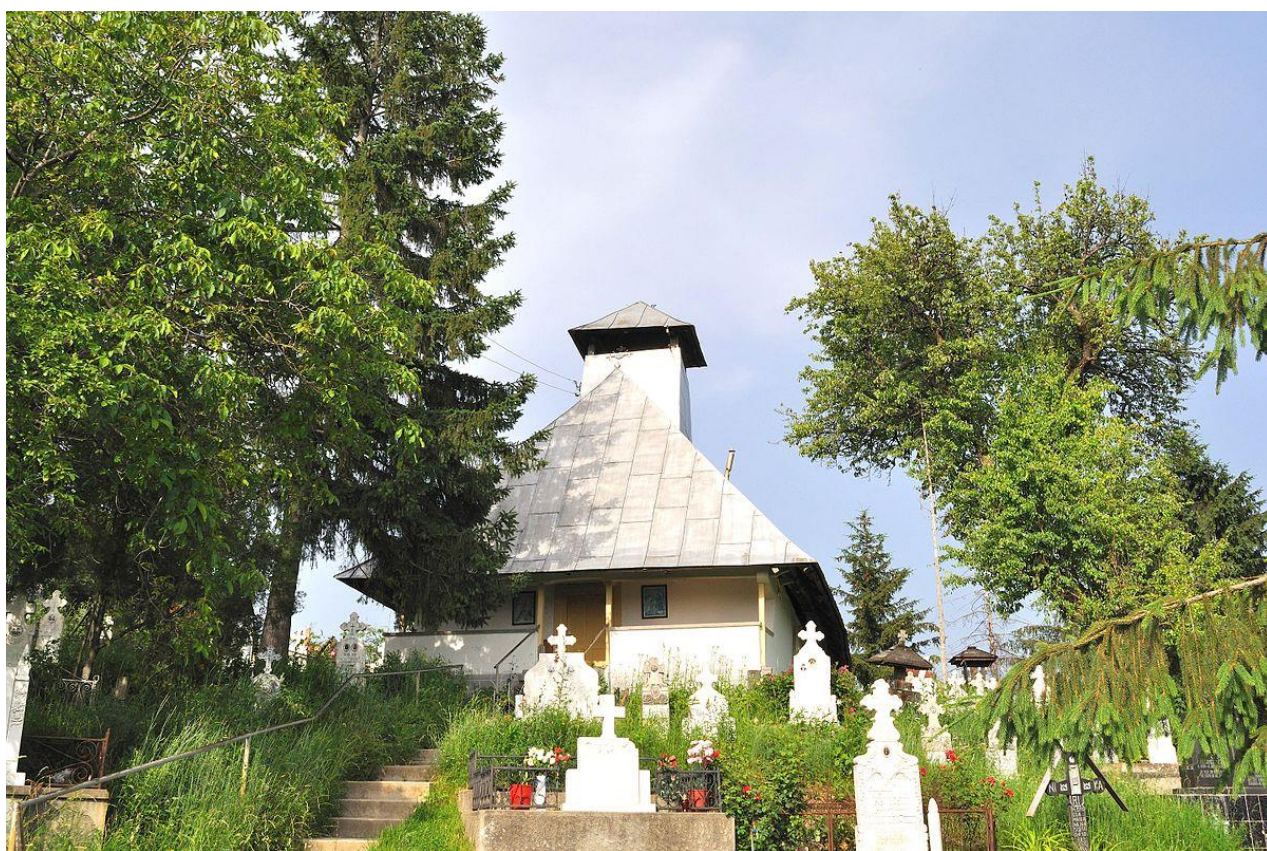
- Fosta clădire a Băncii Populare "Gilortul" actualmente Hotel și restaurant Parângul construit în anul 1930.

Hotel Parângul

- **Biserica de lemn din Novaci-Străini**, a fost construită în sec. XIX (1864), are hramul „**Nașterea Maicii Domnului**”. Biserica nu se află pe noua listă a monumentelor istorice, aparține de parohia Novaci. Este așezată pe șoseaua Novaci-Sebeș, la 1,5 km de centrul orașului. A fost construită pe temelia bisericii zidită la anul 1803 de Coman Călușeriu, venit din Poiana Sibiului, care a ars în 1854 până la temelie. A fost clădită de proprietarii Palada în anul 1864 în forma care este astăzi și deservește enoriașii din satul Novaci-străini.

Biserica este clădită din lemn pe o temelie de piatră, tencuită cu var pe dinăuntru și afară, cu o turlă deasupra naosului. Nu este pictată în afară de catapeteasmă. Are formă de corabie și este acoperită cu tablă zincată. Nu are inscripții interioare sau exterioare. Patrimoniul mobil cuprinde 8 icoane, cea mai veche datează de la 1816. Icoanele Împărătești cu Domnul Iisus Hristos și Sf. Fecioară Maria sunt pictate în 1865 de pictorul Pârvulescu, iar icoanele cu Sf. Ierarh Nicolae și Adormirea Maicii Domnului de zugravul Georgică Damoca în 1862, respectiv 1863. În stânga bisericii se află clopotnița.

Biserica de lemn din Novaci-Străini - 1864

Orice intervenție asupra clădirilor cu valoare ambientală necesită avize de specialitate conform legii. În vederea autorizării sunt necesare justificări suplimentare prin desene, fotomontaje, pentru orice intervenție asupra clădirilor cu valoare ambientală, ca și pentru amplasarea, configurarea volumetriei și pentru aspectul arhitectural al unor noi clădiri și amenajări exterioare sau pentru demolarea unor construcții parazitare.

- *se admit conversii și extinderi pentru funcțiuni publice de interes local și pentru funcțiuni de interes general;*
- *se admite utilizarea corpurilor de clădiri pentru funcțiuni culturale ca muzee legate de istoria locală și a artizanatului rural;*
- *se admite conversia locuințelor în alte funcțiuni numai în cazul menținerii unei ponderi a acestora de minim 30% din aria construită desfășurată;*

- se vor menține de preferință actualele utilizări publice ale clădirilor și în special, acele utilizări care pastrează până în prezent destinația inițială a clădirilor;
- în toate cazurile în care se propun schimbări ale funcțiunilor din clădirile cuprinse în zonele de protecție a monumentelor istorice și în zona construită protejată de interes local propusă se vor menține echipamentele publice existente;
- se admit conversii și extinderi pentru funcțiuni publice de interes local;

III.3. IDENTIFICAREA SPAȚIILOR ȘI PERSPECTIVELOR VALOROASE

Pe teritoriul administrativ al orașului Novaci există trei obiective înscrise în lista monumentelor istorice anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015, pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare din 24.12.2015. Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 113 bis, 15.02.2016, au mai fost identificate spații și perspective valoroase ale unor imobile cu valoare arhitecturală deosebită, construcții ce și-au păstrat autenticitatea vremurilor în care au fost construite, intervențiile de renovare nu le-a afectat imaginea autentică de început de secol.

Construcția **A1**, casă P+M acoperită cu țiglă;

Construcția **A2**, casă P acoperită cu țablă;

Construcția **A3**, casă P+M acoperită cu țablă, mansarda este construită din lemn;

Construcția A4, casă P acoperită cu țablă și țiglă datată 1910;

Construcția A5, casă P+M acoperită cu țablă, mansarda este construită din lemn;

Clădirea Judecătoriai

Biserica Novaci Români, cu elemente de pictură deosebit de valoroase la interior.

Orice intervenție asupra clădirilor cu valoare arhitecturală necesită avize de specialitate conform legii. În vederea autorizării sunt necesare justificări suplimentare prin desene, fotomontaje, pentru orice intervenție asupra clădirilor cu valoare ambientală, ca și pentru amplasarea, configurarea volumetriei și pentru aspectul arhitectural al unor noi clădiri și amenajări exterioare sau pentru demolarea unor construcții parazitare.

- se admit conversii și extinderi pentru funcțiuni publice de interes local și pentru funcțiuni de interes general;

- se admite utilizarea corpurilor de clădiri pentru funcțiuni culturale ca muzee legate de istoria locală și a artizanatului rural;

- se admite conversia locuințelor în alte funcțiuni numai în cazul menținerii unei ponderi a acestora de minim 30% din aria construită desfășurată;

- se vor menține de preferință actualele utilizări publice ale clădirilor și în special, acele utilizări care pastreză până în prezent destinația inițială a clădirilor;

- în toate cazurile în care se propun schimbări ale funcțiunilor din clădirile cuprinse în zonele de protecție a monumentelor istorice și în zona construită protejată de interes local propusă se vor menține echipamentele publice existente;

- se admit conversii și extinderi pentru funcțiuni publice de interes local;

III.4. DATE SEMNIFICATIVE REFERITOARE LA CONSTRUCȚII ȘI AMENAJĂRI

Autorizarea executării construcțiilor și amenajărilor în zone cu valoare peisagistică și în zone naturale protejate se realizează în condițiile respectării prevederilor din Regulamentul General de Urbanism. Zonele cu valoare peisagistică sunt puse în evidență în cadrul planșei "ÎNCADRAREA ÎN TERITORIUL ADMINISTRATIV" a P.U.G.

Autorizarea executării construcțiilor și amenajărilor care prin amplasament, funcțiune, volumetrie și aspect arhitectural depreciază valoarea peisajului este interzisă.

Consiliul Județean va identifica și delimita în funcție de particularitățile specifice acelei zone naturale de interes local ce necesită protecție pentru valoarea lor peisagistică și va stabili condițiile de autorizare a executării construcțiilor, având în vedere păstrarea calității mediului natural și a echilibrului ecologic.

Autorizarea executării construcțiilor în rezervații naturale precum și în zone cu valoare peisagistică sau zone protejate, puse în evidență în planșele de reglementări se face cu avizul Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecția Mediului și al Ministerului Dezvoltării Regionale și Turismului.

Construcții și amenajări care pot afecta sensibilitatea zonelor geografice cu regim special de protecție. Interdicția se poate stabili în urma studiilor de impact în conformitate cu prevederile legii.

Autorizarea executării construcțiilor în zonele protejate se face în conformitate cu competențele stabilite prin Legea numărul 215/2001 (republicată) și Legea numărul 50/1991 (republicată).

Procedura de autorizare se face astfel:

(1) obținerea datelor de cadastru referitoare la monumentele istorice și a zonelor de protecție a acestora;

(2) cu celelalte articole ale Regulamentului de Urbanism, în vederea evaluării construibilității terenurilor din zonele protejate și a obținerii datelor necesare eliberării Certificatului de Urbanism, obținerea avizelor și acordurilor organelor specializate:

-avizul conform Ministerului Culturii, pentru lucrările ce au drept scop cercetarea, conservarea, restaurarea sau punerea în valoare a monumentelor istorice;

-avizul serviciilor descentralizate în județe ale M.D.R.T. și Ministerului Culturii pentru autorizarea construcțiilor în zonele cu valori de patrimoniu cultural construit de interes local.

Monumentele sunt obiective singulare sau construite în ansambluri având zone de protecție stabilite pe baza studiilor de specialitate.

Prevederile acestor studii trebuiesc cuprinse în documentațiile de urbanism și amenajarea teritoriului, precum și în regulamentele de urbanism aprobate conform legii.

Prevederile art.9 al Regulamentului General de Urbanism au ca scop controlul intervențiilor asupra monumentelor, atât în zonele de protecție ale acestora, cât și în zonele protejate.

Intervențiile la monumentele istorice sunt reglementate prin prevederile art. 23 din Legea nr. 422/2001, republicată, privind protejarea monumentelor istorice. În zona de protecție a monumentelor istorice, pentru autorizarea construcțiilor noi sau a intervențiilor la construcțiile existente se va solicita avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, respectiv al Direcției Județene pentru Cultura și Patrimoniu Național Gorj.

Utilizări permise

Lucrări de utilitate publică, de interes național pe baza documentațiilor specifice aprobate de organele competente.

Utilizări permise cu condiții

Toate tipurile de construcții compatibile cu specificul zonei în care sunt amplasate, cu condiția respectării stricte a avizelor serviciilor publice descentralizate ale M.D.R.T. și Ministerul Culturii.

Utilizări interzise

Orice fel de construcții și amenajări care prin funcțiune, configurație arhitecturală sau amplasament compromit aspectul arhitectural al zonei, distrug coerența țesutului urban existent sau afectează valoarea monumentului ori a zonei protejate a acestuia.

Protecția vizibilităților obiectivelor și zonelor – în conformitate cu prevederile:

Legea 422 /2001 privind protejarea monumentelor istorice;

Codul Civil art.662 - respectiv:
servitutea de a nu zidi pe un fond "non aedificandi"
servitutea de a nu zidi decât până la o înălțime determinată "non altius tollendi".

III.5. CONCLUZII REFERITOARE LA ELEMENTELE CARE NECESITĂ PROTECȚIE ȘI NATURA ACESTORA

Pe teritoriul administrativ al orașului Novaci există trei obiective înscrise în lista monumentelor istorice anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015, pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare din 24.12.2015. Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 113 bis, 15.02.2016. Intervențiile la monumentele istorice sunt reglementate prin prevederile art. 23 din Legea nr. 422 / 2001, republicată, privind protejarea monumentelor istorice. În zona de protecție a monumentelor istorice (limita de protecție este stabilită în coordonate Stereo 70 conform planșelor anexate), pentru autorizarea construcțiilor noi sau a intervențiilor la construcțiile existente se va solicita avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, respectiv al Direcției Județene pentru Cultura și Patrimoniu Național Gorj. Aceste zone necesită a fi protejate atât prin lucrări de restaurare reparații sau întreținere (biserici-monumente istorice), cât și prin crearea unui cadru corespunzător. Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, sau după caz, de serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.

Orice intervenție în zonele de protecție necesită avize de specialitate conform legii. Pentru aceste zone în vederea autorizării sunt necesare justificări suplimentare prin desene, fotomontaje, machete, pentru orice intervenție asupra clădirilor declarate monumente istorice și de arhitectură, asupra celor cu valoare arhitecturală sau cu valoare ambientală, ca și pentru amplasarea, configurarea volumetriei și pentru aspectul arhitectural al unor noi cladiri și amenajări exterioare sau pentru demolarea unor construcții parazitare. Toate acestea vor fi ilustrate în relație cu monumentele istorice și cu cladirile cu valoare arhitecturală și ambientală existente în imediata vecinătate, în zona de protecție stabilită.

UTILIZARE FUNCȚIONALĂ ÎN ZONE CONSTRUITE PROTEJATE

Utilizari admise

- se admit conversii și extinderi pentru funcțiuni publice de interes local și pentru funcțiuni de interes general;
- se admite utilizarea corpurilor de clădiri pentru funcțiuni culturale ca muzee legate de istoria locală și a artizanatului rural;
- se admite conversia locuințelor în alte funcțiuni numai în cazul menținerii unei ponderi a acestora de minim 30% din aria construită desfășurată;
- se vor menține de preferință actualele utilizări publice ale clădirilor și în special, acele utilizări care pastrează până în prezent destinația inițială a clădirilor;
- în toate cazurile în care se propun schimbări ale funcțiunilor din clădirile cuprinse în zonele de protecție a monumentelor istorice se vor menține echipamentele publice existente;
- se admit conversii și extinderi pentru funcțiuni publice de interes local;

Utilizări admise cu condiționări (vezi Regulamentul Local de Urbanism aferent "Plan Urbanistic General" Orașul Novaci județul Gorj)

- volumele nou edificate nu vor obtura vizibilitatea sau accesul la elementele importante construite. Nu se admite mascarea monumentelor istorice, de arhitectură (biserici, clopotnițe, troițe, situri arheologice etc) existente, sau îngrădirea accesului la acestea;
- se admite conversia locuințelor în alte funcțiuni numai în cazul menținerii unei ponderi a acestora de minim 30% din aria construită desfășurată, atât pe ansamblul zonei cât și pe fiecare operațiune urbanistică;

- se admit restaurante care comercializează pentru consum băuturi alcoolice numai la o distanță de minim 100 metri de instituțiile publice și lăcașele de cult;
- funcțiunile dispuse la parterul clădirilor vor fi accesibile publicului atât din stradă cât și din curțile interioare;
- se admit extinderi sau reconstrucții ale clădirilor existente lipsite de valoare cu condiția ca funcțiunea să fie compatibilă cu caracterul și prestigiul zonei;

Utilizări interzise (vezi Regulamentul Local de Urbanism aferent "Plan Urbanistic General" Orașul Novaci județul Gorj)

Se interzic următoarele utilizări:

- orice funcțiuni incompatibile cu statutul de zona protejată;
- activități productive poluante, cu risc tehnologic sau incomode prin traficul generat;
- construcții provizorii de orice natură;
- activități care utilizează pentru depozitare și producție terenul vizibil din circulațiile publice sau din instituțiile publice;
- depozitare en gros;
- depozitarea pentru vânzare a unor cantități mari de substanțe inflamabile sau toxice;
- depozități de materiale refofosibile;
- platforme de pre colectare a deșeurilor menajere;
- lucrări de terasament de natură să afecteze amenajările din spațiile publice și construcțiile de pe parcelele adiacente;
- orice lucrări de terasament care pot să provoace scurgerea apelor meteorice pe parcelele vecine sau care împiedică evacuarea și colectarea acestora.

CONDIȚII DE AMPLASARE, ECHIPARE ȘI CONFIGURARE A CLĂDIRILOR ÎN ZONELE DE PROTECȚIE A MONUMENTELOR ISTORICE (UTR:, LR ZP1, LR ZP3 PRECUM ȘI ÎN ZONELE CONSRUITE PROTEJATE PENTRU PROTEJAREA UNOR CONSTRUCȚII CU VALOARE ARHITECTURALĂ DEOSEBITĂ CE NU BENEFICIAZĂ DE STATUTUL DE MONUMENT ISTORIC (UTR: C SUBZONELE - SZP 1, SZP 2, GC 3 ȘI LR ZP2) ȘI A IMOBILELOR CU VALOARE ARHITECTURAL-AMBIENTALĂ.

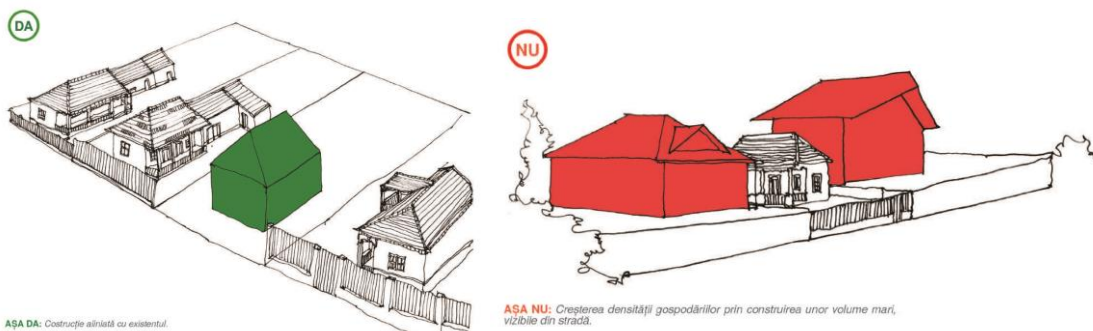
Zonele de protecție au fost delimitate prin raportare la limitele de proprietate și sunt trasate în coordonate Stereo 70 conform planșelor anexate

Amplasarea clădirilor față de aliniament:

- amplasarea trebuie să respecte coerența de ansamblu în care se integrează și se va face conform specificului localității, modul de amplasare va avea la bază codul civil, normativele și legislația în vigoare, în cazul zonelor construite compact, construcțiile se vor alinia cu existentul.

- retagerea construcțiilor față de aliniament este recomandată dacă se respectă coerența și caracterul fronturilor stradale.

sursa: "Ghid de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural zona Gorj" (Ordinul Arhitecților din România 2017)

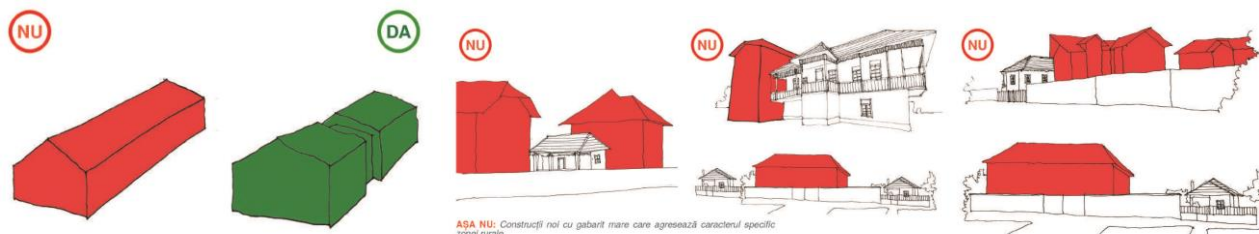
- se menține neschimbată situația dominantă existentă pe fiecare stradă: de dispunere pe aliniamentul împrejmuirii sau de retragere față de acesta la o distanță de cel puțin 3,00 metri;
- volumele nou edificate nu vor obtura vizibilitatea sau accesul la monumentele istorice sau îngrădirea accesului la acestea.
- dacă înălțimea clădirii depășește distanța dintre aliniamentele prospectului, clădirea se va retrage de la aliniament cu o distanță egală cu diferența dintre înălțime și distanța dintre aliniamente dar nu cu mai puțin de 4,00 metri, cu respectarea condiției să nu rămână vizibile calcanele de pe parcelele adiacente; fac excepție de la această regula numai situațiile de racordare a înălțimilor clădirilor de pe străzile principale cu cele de pe străzile laterale;
- se interzice construirea pe limita parcelei dacă aceasta este adiacenta unei parcele pe care este situat un monument istoric sau o biserică; se admite numai realizarea cu o retragere față de limitele parcelei egală cu jumătate din înălțimea la cornișe dar nu mai puțin de 4,50 metri;
- în cazul Bisericii de lemn "Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" - 1834, satul Bercești, se introduce în limita de protecție și frontul stradal de vis-a-vis, cu păstrarea aliniamentului împrejmuirii iar construcțiile se vor păstra pe un aliniament retras la 3,00 m față de retragerea existentă;
- în cazul bisericii "Sf. Voievozi" orașul Novaci, se introduce în limita de protecție și frontul stradal de vis-a-vis, cu păstrarea aliniamentului împrejmuirii cu interdicție de construire pentru construcții definitive pe o distanță de 15 m de la împrejmuire;

Înălțimea maximă admisibilă a clădirilor în zonele de protecție

- înălțimea maximă admisibilă P+1 sau P+1+M;

Aspectul exterior al clădirilor:

- se va evita comasarea parcelelor istorice;
- pentru construcțiile existente cât și pentru cele propuse se recomandă folosirea tehnicilor și a materialelor tradiționale.
- regulile de amplasare a funcțiunilor vor avea la bază reglementările prezentului regulament, nu se recomandă derogări de la regulament prin documentații de tip P.U.D. sau P.U.D..
- construcțiile cu gabarit mic, cele cu gabarit mijlociu și cele cu gabarit mare care pot fi realizate sub formă de ansamblu pavilionar și se încadrează în scara localității vor fi amplasate în vatra satului, ținând cont de amplasarea clădirilor din vecinătate, pentru a asigura însoțirea, igiena și coerența arealului din care vor face parte

Sursa sursa: "Ghid de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural zona Gorj" (Ordinul Arhitecților din România 2017)

- orice intervenție asupra fațadelor sau extinderi la clădirile existente necesită un studiu de specialitate avizat conform legii;

- volumele nou edificate nu vor obtura vizibilitatea sau accesul la elementele importante construite. Nu se admite mascarea monumentelor istorice, de arhitectură (biserici, clopotnițe, troițe, situri arheologice etc.) existente, sau îngrădirea accesului la acestea;
- volumetrie simplă, conformă tipologiilor locale, lipsită de elemente parazitare, (elemente decorative neconforme tradiției locale, turnulete, balcoane cu balustră prefabricate din beton, placaje ceramice etc)
- nu se admit beton aparent, pereți cortină, placaje ceramice, din sticlă sau materiale plastice, nu se admit culori stridente;
- raport plin / gol adaptat tipologiei locale, formă a ferestrelor adaptată specificului local (pătrată, dreptunghiulară, în arc);
- nu se admit ferestre triunghiulare, trapezoidale, rotunde, poligonale;
- elemente adiacente construcției (terase, scări exterioare, stâlpi, parapete, balustrade, grilaje, copertine) tratate în spiritul tradiției locale;
- nu se admit confecții metalice aparente, balustră, ornamente din material plastic
- nu se admit pante asimetrice, coame rupte, coame cu o apă prelungită peste cealaltă sau coame suprapuse;
- pentru învelitoare se recomandă materialele tradiționale - ceramică, lemn, paie, stuf, piatră, ardezie etc.
- nu se admit învelitori din materiale metalice, plastic sau bituminoase, indiferent de tratamentul suprafeței aparente;
- lucarne cu forme adecvate tradiției locale (se pot admite ferestre tip luminator, dacă acestea nu modifică volumetria și aspectul general al acoperișului)
- nu se admit tâmplărie confecționată din metal sau plastic, geam armat, policarbonat
- tinichigerie va avea geometrie simplă
- nu se admit decorații la jgheaburi și burlane, ornamente de coamă din materiale plastice sau similar;
- pentru imprejuriri și porți se recomandă utilizarea materialelor tradiționale locale - piatră, lemn, nuiele
- firmele și reclamele vor face obiectul unei avizări speciale privind localizarea, dimensiunile și forma acestora;
- se interzice realizarea calcanelor vizibile din circulațiile publice sau de pe înălțimile înconjurătoare;
- în vederea autorizării pot fi cerute studii suplimentare de inserție pentru noile clădiri și justificări grafice, fotomontaj sau machetă pentru intervenții asupra clădirilor existente;
- arhitectura clădirilor izolate va ține seama de caracterul general al zonei și de aspectul vecinătăților imediate;
- intervențiile asupra fațadelor vor ține seama de regulile de construire pentru unitatea de referință în care se încadrează aceste inserții.

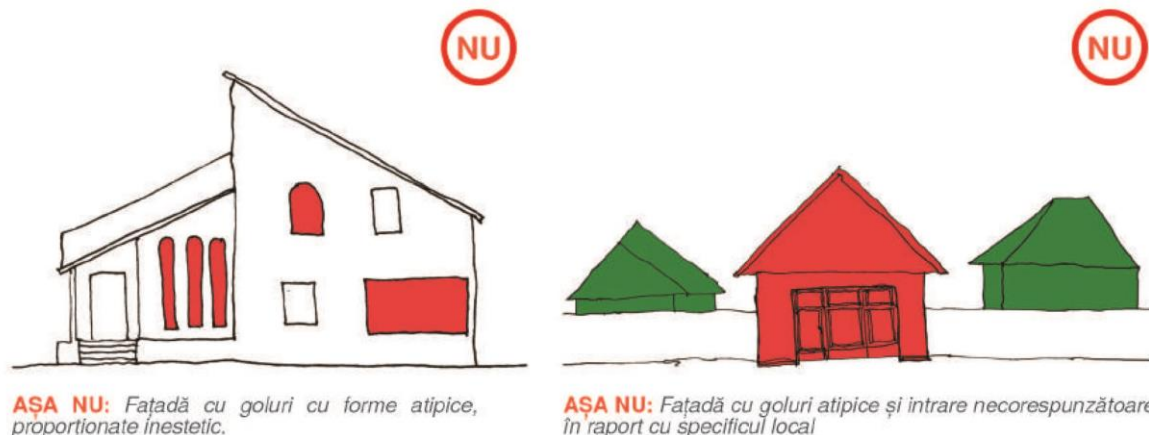
Fațadele clădirilor se vor finisa cu materiale de bună calitate după cum urmează:

- tencuieli plastice sau orice alt tip de tencuieli pentru exterior, inclusiv tencuieli tradiționale de tipul var/varciment, placaje din lemn pentru parterele comerciale, placaje din piatră naturală, Nu se admite utilizarea betonului aparent, a pereților cortină, placajelor ceramice, din sticlă sau materiale plastice. Nu se admit culori stridente;
- învelitori și accesorii din tablă plană sau ondulată, din țiglă, olane sau alte sisteme de învelitori ceramice; Nu se admit pante asimetrice, coame rupte, coame cu o apă prelungită peste cealaltă sau coame suprapuse. Nu se admit, de asemenea, culorile stridente, atipice, străine de tradiția locală. Nu se admit decorații la jgheaburi și burlane, ornamente de coamă din materiale plastice sau similar.
- tâmplărie din lemn, lemn stratificat, p.v.c. imitație lemn, aluminiu imitație lemn.

Intervenții la elementele de fațadă:

- se va păstra specificul local prin preluarea nealterată a formei, finisajelor și volumetriei existente în zonă conform specificului local;
- soclul se va marca volumetric și prin finisaje, și va păstra sau remodela existentul conform specificului local;
- cromatica va respecta specificul așezării;
- se vor păstra și marca și alte registre orizontale (prispa) care se încadrează în specificul și scara locală
- Volumetria se va păstra, iar în cazul extinderilor se va raporta la construcțiile învecinate și prin estetică nu se va construi un element discrepant în ansamblul așezării în care se încadrează;
- streășina, element cu rol de umbrire, se va păstra conform specificului local, sau se va reconforma pentru a-l respecta;
- jgheaburile și burlanele nu vor fi realizate din materiale inadecvate și vor fi realizate din materiale durabile adecvate specificului local;
- nu se vor folosi ca finisaje exterioare plăci ceramice pentru pereți și soclu, plăci cu tablă, materiale care conțin asbest, materiale plastice sau P.V.C.;
- nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor folosite sau a unor culori și nuanțe desaturate, apropiate de cele naturale;
- tâmplăria și golurile: ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn masiv sau stratificat tratat cu ulei, ceruit, sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică;

- ferestrele vor respecta proporțiile tradiționale între lungime și lățime, numărul de canate, dispunerea traverselor și a șproturilor. Golurile de fereastră trebuie să aibă forme și proporții specifice zonei, respectând dispunerea logică generală pe fațade;
- nu se vor realiza goluri atipice: cerc, triunghi, romb, hexagon;

sursa: "Ghid de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural zona Gorj"
(Ordinul Arhitecților din România 2017)

Condiții de echipare edilitară

- Prin proiect, se va asigura colectarea apelor menajere și pluviale, precum și gestionarea deșeurilor menajere
- toate construcțiile vor fi racordate la rețelele edilitare publice;
 - toate noile branșamente pentru electricitate și telefonie vor fi realizate îngropat;
 - se interzice dispunerea antenelor TV - satelit în locuri vizibile din circulațiile publice și dispunerea vizibilă a cablurilor CATV.

IV. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ

IV.1. DEFINIREA ZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ

Tipurile de zone protejate derivă din natura și gruparea valorilor conținute, din specificul și din încadrarea juridică a acestora:

- * determinate de un monument istoric/monument al naturii și zona de protecție aferentă;
- * determinate de un ansamblu istoric sau sit istoric/arie naturală sau sit natural și zona de protecție aferentă;
- * determinate de o sumă de elemente care necesită protecție și se constituie într-o suprafață protejată (centre și zone istorice urbane sau rurale, căi de comunicație, alte amenajări valoroase/rezervații naturale).

Zonele construite protejate reprezintă zone din teritoriul administrativ al orașelor și comunelor în care construcțiile, cadrul natural și activitățile umane prezintă calități (istorice) a căror protejare reprezintă un interes public, în jurul unor monumente istorice acoperă toate categoriile de monumente, ansambluri și situri arheologice, istorice, arhitecturale, artistice, peisagistice, indiferent de poziția lor în teritoriile orașelor și comunelor și de poziția lor pe teren (la suprafața solului, subterane sau subacvatic).

După natura interesului public, aceste zone protejate construite pot fi:

- * de interes național (dacă sunt generate de un monument istoric clasat în grupa valorică A ("monumente istorice de valoare națională și universală");
- * de interes local (dacă sunt generate de un monument istoric clasat în grupa valorică B ("monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local").

IV.2. ZONELE ISTORICE DE REFERINȚĂ DIN TERITORIUL ADMINISTRATIV

Pe teritoriul administrativ al orașului Novaci există trei obiective înscrise în lista monumentelor istorice anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015, pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare din 24.12.2015. Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 113 bis, 15.02.2016.

- Nr. crt.: 183, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09243, Biserica de lemn "Intrarea în Biserică a Maicii Domnului"**, sat aparținător **Bercești**, orașul **Novaci**, **Cătun Măgura**, datare: **1834**, (L.M.I. 1992 Nr. crt. 41, Cod 20B0082), (L.M.I. 2004 Nr. crt. 192), (L.M.I. 2010 Nr. crt. 186);

- Nr. crt.: 274, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09311, Biserica de lemn "Sf. Voievozi"**, sat aparținător **Hirișești**, comuna Novaci, datare: **1758**, (L.M.I. 2004 Nr. crt. 282), (L.M.I. 2010 Nr. crt. 274);

- Nr. crt.: 305, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09338, Biserica de lemn "Sf. Voievozi"**, orașul **Novaci**, **cartier Vlădoi**, datare: **sec. XVIII**, (L.M.I. 1992 Nr. crt. 143, Cod L.M.I. 20B0198, Denumire: Biserica de lemn "Sf. Dumitru") (L.M.I. 2004, Nr. crt. 313, Denumire: Biserica de lemn "Sf. Dumitru"), (L.M.I. 2010 Nr. crt. 305).

V. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR CONSTRUITE PROTEJATE

V.1. SINTEZA DEZVOLTĂRII URBANISTICE A TERITORIULUI ADMINISTRATIV

Date privind evoluția în timp a unitatii teritorial administrative sunt furnizate de cercetarea documentelor referitoare la teritoriul administrativ studiat.

Planul urbanistic general a stabilit principalele repere ale dezvoltării orașului:

- limita teritoriului intravilan propus pentru toate trupurile localităților;
- optimizarea relațiilor localităților cu teritoriul lor administrativ și județean;
- evidențierea deținătorilor terenurilor și a modului de circulație juridică a terenurilor;
- stabilirea modului de utilizare a terenurilor și condițiilor de conformare și realizare a construcțiilor;
- delimitarea suprafețelor pe care se preconizează realizarea obiectivelor de utilitate publică;
- modernizarea și dezvoltarea echipării edilitare;
- organizarea căilor de comunicații, a circulației carosabile și pietonale;
- crearea de parcări în preajma instituțiilor publice;
- stabilirea și delimitarea zonelor construibile;
- stabilirea și delimitarea zonelor funcționale;
- stabilirea și delimitarea zonelor cu interdicție temporară și definitivă de construire;
- stabilirea și delimitarea zonelor protejate aferente monumentelor de istorice și siturilor arheologice;
- stabilirea zonelor protejate sanitar pentru dotările alimentării cu apă (surse captare și gospodăria de apă)
- valorificarea potențialului natural, economic și uman.

V.2. SINTEZA DEZVOLTĂRII URBANISTICE A LOCALITĂȚILOR COMPONENTE

Încadrarea în rețeaua de localități a județului Gorj, asigurarea legăturilor cu localitățile acestuia prin intermediul căilor de comunicație rutieră existente, constituie premise ale dezvoltării orașului în perspectiva relațiilor intercomunale și implicit interjudețene.

Evoluția localităților de pe teritoriul orașului este condiționată în mod direct de către factorii economici. Orașul Novaci beneficiază de resurse ale subsolului deosebite, de un cadru natural și de monumente naturale sau istorice valoroase care să ducă la dezvoltarea turismului sau unități industriale care să ofere locuri de muncă.

Din analiza datelor statistice, a prognozelor și a concluziilor din studiile de mai sus se poate trage concluzia că în teritoriul administrativ evoluția populației și numărul de gospodării nu au cunoscut un salt spectaculos, în perioada 1997-2017, acestea au cunoscut o creștere ritmică în limitele sporului natural înregistrat pe județ.

Numărul locurilor de muncă din sectorul industriei existente în zonele limitrofe au asigurat, o perioadă, nevoile orașului contribuind la dezvoltarea indirectă a cadrului construit și implicit a nivelului de trai. În condițiile trecerii la economia de piață se pot sugera unele scenarii de evoluție:

-o parte din activii disponibilizați vor putea întări sectorul terțiar-servicii;

-inițiativa particulară va putea genera noi locuri de muncă în producție, prestări servicii, comerț, turism, etc.;

-în condițiile reducerii numărului total de locuri de muncă se poate presupune și o marire a deplasărilor pentru muncă spre municipiul Targu Jiu;

-în condițiile liberalizării prețurilor și al greutăților de punere în concordanță a acestora cu bugetul familial, se poate intui și un scenariu de constituire a unor familii cu domiciliul stabil în localitățile de baștină unde există posibilitatea producerii unor bunuri agricole și animaliere de primă necesitate care vor putea fi prelucrate și valorificate eficient pe piețele din jur;

Sub aspectul priorităților se poate menționa:

-îmbunătățirea aspectelor legate de circulația rutieră;

-dezvoltarea echipării tehnico-edilitare, în conformitate cu cele precizate în capitolul anterior;

-analizarea incintelor agenților economici și modernizarea unităților respective în vederea asigurării unor servicii populației;

-crearea de noi locuri de muncă în sfera micilor producători și a terțiarilor.

Acest lucru face ca sarcina revitalizării economice să revină în special investitorilor din zonă, cu sprijinul direct al autorităților locale, prin dezvoltarea zootehniei, agroturismului și valorificarea potențialului silvic.

Pe baza acestei documentații, precum și a studiilor de specialitate, se stabilesc obiectivele de utilitate publică necesare pentru a căror finalizare sau realizare se vor solicita fonduri de la bugetul statului.

O sinteză a acestora ar putea fi următoarea:

- Extinderea rețelei de alimentare cu apă în zonele unde au fost extinse intravilanele, pentru satisfacerea nevoilor populației;
 - Realizare canalizare menajeră pe străzile pe care aceasta nu există;
 - Realizarea colectării, canalizării și evacuării apelor pluviale;
 - Realizarea iluminatului public pentru zonele extinse și modernizarea celui existent cu becuri ecologice;
 - Modernizarea tuturor drumurilor vicinale și a străzilor localităților din teritoriul administrativ;
 - Înființarea unei grădinițe cu program prelungit;
 - Modernizare parc în pădurea Hirșești;
 - Achiziție + modernizare stadion Novaci;
 - Modernizare piață Zona Centrală;
 - Realizarea transportului public local;
 - Realizarea de trotuare și parcări;
 - Crearea de condiții speciale, trasee și amenajări pentru persoanele cu handicap locomotor;
 - Amenajarea unei piste pentru bicicliști;
 - Modernizarea depozitului de medicamente și adaptarea pentru gruparea serviciului de ambulanță și P.S.I. ;
 - Modernizare spital;
 - Modernizare sediul administrativ al primăriei (fosta Casa Copilului) ;
 - Construire sală de sport în Novaci și în Rânca;
 - Construire grădiniță cu program normal;
 - Amenajare centru de zi în Sitești (fosta școală) ;
 - Realizarea unui parc fotovoltaic în Novaci;
 - Achiziționarea unei autoutilitare multifuncțională;
 - Achiziționarea unui microbuz;
 - Extinderea și modernizarea cimitirelor din localitate;
 - Lucrări de reabilitare și modernizare la obiectivele social-culturale din comună;
 - Amenajare spații de joacă pentru copii;
 - Lucrări de consolidare-restaurare la clădirile monumente de arhitectură și istorice;
 - Amenajări de spații verzi;
 - Construirea unei bai comunale;
 - Amenajarea unor puncte de colectare de produse agricole în vederea introducerii în circuitul comerțului en gros;
 - Lucrări de modernizare la drumuri agricole de exploatare din extravilan care să permită îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii agricole prin accesarea fondurilor comunitare;
 - Lucrări de împădurire;
 - Lucrări de întreținere și decolmatare periodică a canalelor și pâraurilor din teritoriul administrativ al orașului;
 - Crearea unui centru multifuncțional care să modernizeze și să creeze noi servicii de utilitate publică: financiar-bancară, comunicații și tehnologia informației, poștale și de curierat, asigurare etc. ;
 - Optimizarea și modernizarea domeniului schiabil existent;
 - Extinderea domeniului schiabil prin realizarea unei instalații de transport pe cablu, a unui traseu de Roller Coaster pe șine cu toate dotările necesare în zona Rânca;
 - Realizare centre de colectare și procesare a lânii;
 - Realizarea unui centru SPA în zona Rânca;
 - Realizare parc de distracții în zona Rânca;
- Realizarea unor parcări pe traseul din zona Rânca la drumul național DN 67C.

Prin revitalizarea economică toate aceste obiective sunt sprijinite aducând bugetului local noi surse financiare.

V.3. DEFINIREA ZONELOR CONSTRUITE PROTEJATE

Conform art. 1 alin (2) din Legea nr. 5/2000, acestea se definesc după cum urmează:

"Zone naturale sau construite, delimitate geografic și/sau topografic, care cuprind valori de patrimoniu natural și/sau cultural și sunt declarate ca atare pentru atingerea obiectivelor specifice de conservare a valorilor de patrimoniu."

Tipurile de zone protejate derivă din natura și gruparea valorilor conținute, din specificul și din încadrarea juridică a acestora, în cazul nostru sunt determinate de un monument istoric și zona de protecție aferentă;

Zonele construite protejate reprezintă zone din teritoriul administrativ al comunelor în care construcțiile, cadrul natural și activitățile umane prezintă calități (istorice) a căror protejare reprezintă un interes public. Zonele construite protejate instituite în jurul unor monumente istorice acoperă toate categoriile de monumente, ansambluri și situri arheologice, istorice, arhitecturale, artistice, peisagistice, indiferent de poziția lor în teritoriile orașelor și comunelor și de poziția lor pe teren (la suprafața solului, subterane sau subacvatic).

După natura interesului public, aceste zone protejate construite sunt în acest caz de interes local (dacă sunt generate de un monument istoric clasat în grupa valorică B ("monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local").

Zonele construite protejate instituite pentru protejarea patrimoniului construit se compun din totalitatea bunurilor imobile care necesită protecție

În cazul zonei construite protejate instituite în jurul unui monument istoric, aceasta cuprinde monumentul, ansamblul sau situl clasate, împreună cu zona de protecție aferentă.

Stabilirea suprafețelor acestor tipuri de zone are în vedere, în ordine:

- Stabilirea bunurilor de patrimoniu;
- Delimitarea zonelor de protecție ale bunurilor clasate;
- Delimitarea zonei protejate generate de bunurile clasate ca învăluitoare a tuturor zonelor de protecție ale bunurilor de patrimoniu clasate.

În cazul zonelor construite protejate instituite pentru protejarea patrimoniului construit, acestea reprezintă suma valorilor grupate care necesită protecție.

Delimitarea zonelor construite protejate se face pe limite existente de parcele și se recunoaște în documentația scrisă și desenată, fie prin menționarea numerelor poștale sau cadastrale, fie prin menționarea numelor proprietarilor, fie după alte elemente reperabile pe teren (ex.: maluri de ape, linii electrice etc.)

V.4. ZONE CONSTRUITE PROTEJATE DIN TERITORIUL ADMINISTRATIV

Pe teritoriul administrativ al orașului Novaci există trei obiective înscrise în lista monumentelor istorice anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015, pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare din 24.12.2015. Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 113 bis, 15.02.2016.

- Nr. crt.: **183**, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09243**, **Biserica de lemn "Intrarea în Biserică a Maicii Domnului"**, sat aparținător **Bercești**, orașul **Novaci**, **Cătun Măgura**, datare: **1834**, (*L.M.I. 1992 Nr. crt. 41, Cod 20B0082*), (*L.M.I. 2004 Nr. crt. 192*), (*L.M.I. 2010 Nr. crt. 186*);

- Nr. crt.: **274**, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09311**, **Biserica de lemn "Sf. Voievozi"**, sat aparținător **Hirișești**, comuna **Novaci**, datare: **1758**, (*L.M.I. 2004 Nr. crt. 282*), (*L.M.I. 2010 Nr. crt. 274*);

- Nr. crt.: **305**, Cod L.M.I. 2015: **GJ-II-m-B-09338**, **Biserica de lemn "Sf. Voievozi"**, orașul **Novaci**, **cartier Vlădoi**, datare: **sec. XVIII**, (*L.M.I. 1992 Nr. crt. 143, Cod L.M.I. 20B0198, Denumire: Biserica de lemn "Sf. Dumitru"*) (*L.M.I. 2004, Nr. crt. 313, Denumire: Biserica de lemn "Sf. Dumitru"*), (*L.M.I. 2010 Nr. crt. 305*).

În teritoriul administrativ al orașului Novaci nu au fost stabilite zone construite protejate.

- Propunerile Planului Urbanistic General au identificat zonele de protecție pentru obiectivele cu valoare de patrimoniu (limita de protecție este stabilită în coordonate Stereo 70 conform planșelor anexate). Intervențiile la monumentele istorice sunt reglementate prin prevederile art. 23 din Legea nr. 422 / 2001, republicată, privind protejarea monumentelor istorice. În zona de protecție a monumentelor istorice (limita de protecție este stabilită în coordonate Stereo 70), **pentru autorizarea construcțiilor noi sau a intervențiilor la construcțiile existente se va solicita avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, respectiv al Direcției Județene pentru Cultura și Patrimoniu Național Gorj.**

"În prezenta documentație pe teritoriul administrativ al orașului Novaci zonele de protecție au fost delimitate prin raportare la limitele de proprietate și sunt trasate în coordonate Stereo 70 conform planșelor anexate"

Aceste zone necesită a fi protejate atât prin lucrări de restaurare reparații sau întreținere (bisericele - monumente istorice), cât și prin crearea unui cadru corespunzător.

Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, sau după caz, de serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.

În cazul în care vor apărea situații neprevăzute care să conducă la fenomene de instabilitate a terenului în zona de siguranță a obiectivelor cu caracter de monumente istorice, pe baza unor studii de specialitate se vor lua măsuri speciale, astfel încât să nu fie puse în pericol zonele de protecție ale, în conformitate cu Legea nr 422/20052, art. 8, titlul II, cap I. În situații extreme se poate recurge la strămutarea obiectivelor de arhitectură sau monumentelor istorice, pe baza unor documentații întocmite special în acest scop, cu respectarea tuturor prevederilor legale privind acest gen de lucrări.

V.5. POTENȚIALUL DE DEZVOLTARE A ZONELOR CONSTRUITE PROTEJATE

Studiul stabilește prin propunerile formulate, soluția generală de organizare și dezvoltare a zonelor protejate componente ale orașului Novaci.

Studiul a stabilit principalele repere ale dezvoltării lor:

limita zonelor construite protejate și optimizarea relațiilor cu localitatea, cu teritoriul lor administrativ și județean;

evidențierea deținătorilor terenurilor și a modului de circulație juridică a terenurilor;

stabilirea și delimitarea zonelor construibile;

stabilirea și delimitarea zonelor funcționale;

stabilirea și delimitarea zonelor cu interdicție temporară și definitivă de construire;

stabilirea și delimitarea zonelor protejate aferente monumentelor de istorice și siturilor arheologice;

valorificarea potențialului natural, economic și uman.

Teritoriul intravilan a fost organizat în unități teritoriale de referință în funcție de criteriile de omogenitate și de amplasare față de reperele importante ale localităților. Stabilirea regimului de înălțime propus a indicatorilor propuși P.O.T. și C.U.T. s-a făcut în funcție de destinația fiecărei zone, de destinația clădirilor propuse, relieful terenului și alți factori de influență.

Prin propunerile formulate s-au mai stabilit:

interdicțiile temporare de construire pentru zonele care necesită studii și cercetări suplimentare de urbanism (P.U.Z. sau P.U.D.) până la rezolvarea situației;

restricții privind regimul de înălțime propus;

restricții privind modul de utilizare al terenului manifestate prin indici de control P.O.T. și C.U.T.

Soluția de organizare urbanistică este exprimată grafic în planșele "Reglementări-zonificare funcțională" aferentă fiecărei localități.

ARH. TUDOR RĂGĂLIE

arhitect specialist atestat M.C.P.N.

V.6. ADDENDA

MONOGRAFIA ORAȘULUI NOVACI, 2008

autor CONSTANTIN I. DÂRVĂREANU.

<<...Primul document istoric care atestă existența localității Novaci este hrisevul dat de domnitorul Radu cel Mare la Târgoviște, la 1502 (7010), martie 9, prin care acesta întărește vâstelinilor săi Jupanii Radu și Petru sate, munți, vinărici și țigani, scutindu-le de toate dările și slujbele: „intru Hristos Dumnezeu, binecredinciosul și binecinstitorul și de Hristos iubitorul și singur stăpânitorul, Io Radul voievod și domn, fiul marelui și preabunului Vlad Voievod, din mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu, stăpânind și domnind peste toată țara Ungrovlahiei, încă și al părților de peste munți, Amlașului și Făgărașului herțeg, a binevoit domnia mea cu a sa binevoită și cu curată și luminată inimă a domniei mele și am dăruit domnia mea acest întru totul cinstit și cu frumoasă față și precinstit, care stă mai presus de toate cinstitele daruri, acest hrisev de față al domniei mele, precinstitului vâstelin al domniei mele, jupân Radul și fratele său jupân Petru și cu fiii lor, câți le va lăsa Dumnezeu, ca să le fie satele, anume: Polovragii toți și Racovița toată și cu munții, anume: Preslopul și Suharna și Neagovanul și Bania toată și cu munții Micaia și Ivahna, Șolda, Piscul lui Stroe și cu muntele său Coasta și Bora și Mogoșanii toți și cu muntele Părăginosul și Ștefăneștii toți și Vălarii și muntele anume Ștefanul și Curtea lui Vâlcă și Budoi cu muntele său și a treia parte din Tereuje și Vălsăneștii toți și Spinenii toți și Părănii toți și Scurta toată și Căneștii toți și Brăuștii toți și a treia parte din Drăganul și Strâmbătații toți și Țigani toți și Brumalinul jumătate și Cățeții toți și Câmpul lui Dinu, pentru că acestea toate le sânt vechi și drepte ocine, dedine.

Și iarăși să le fie Cibăneștii toți, pentru că le-a dat Cibăneștii Caprau în fața părintelui domniei mele, Vlad Voievod, jupanului Radul și jupanului Petru. Și Plușco cu muntele Crainicul, pentru că au venit Vâlsan și Martin în fața domniei mele de au așezat pe jupan Radul și jupan Petru peste ocina lor de la Plușco. Și iarăși să le fie Ungurelul jumătate, oricât este partea lui Neag Berindeiu, pentru că a venit Neag în fața domniei mele de a așezat pe jupan Radul și pe Petru peste jumătate din Ungurel, cât îi este partea lui, ca să fie frați. Și iarăși să le fie Roșia toată, pentru

că au cumpărat-o de la Vladul și de la luga și de la Moga, jumătate, pentru 230 oi, iar cealaltă jumătate au cumpărat-o de la Drăgoi și de la Neagomir, pentru 1.200 aspri. Și iarăși să le fie Rădoii toți, pentru că i-au cumpărat de la Vladul și de la Mircea, pentru 70 oi și un cal și doi boi și la Nov...(loc rupt) oricât este partea Sorei și din Poborăști a patra parte și din Turburea a șasea parte, pentru că sunt ocine, dedine ale Sorei. După aceea, a venit Sora în fața părintelui domniei mele Vlad voievod de și-a dat părțile ei mai sus-scrise jupanului Radul și jupanului Petru. Și iarăși să le fie la Bălești partea lui Tăbarta, pentru că a dat-o Tăbarta în fața părintelui domniei mele jupanului Radul și lui Petru. Și iarăși să le fie în Bălești partea lui Ciuchina, pentru că au dobândit-o de la părintele domniei mele Vlad voievod, pentru dreaptă slujbă; după aceea și de la domnia mea. Și iarăși să le fie jumătate din Bârsești și jumătate din Băbeani, pentru că i-au așezat nepoții lor Danciul și Radul; dar până când vor fi vii nepoții lor Danciul și Radul, iar ei singuri să-și stăpânească ocinile lor, jumătate din Bârsești și jumătate din Băbeani, iar dacă nu se va afla nimeni din fiii lui Danciul și Radul, iar ocinile lor, care sunt mai susscrise, prădalnica să nu fie, ci să fie jupanului Radul și jupanului Petru. Și iarăși să le fie jumătate din Brisești (cuvintele "jumătate din Brisești" adăugate, pe margine) și Neagoești, pentru că i-au așezat Neagoe în fața domniei mele, dar până ce va fi Neagoe viu, el să-și stăpânească singur Neagoeștii; iar după moartea lui Neagoe, prădalnica să nu fie, ci a jupanului Radul și jupanului Petru.

Și iarăși să le fie vinăriciul domniei mele de la toate satele lor, oricât este ceea ce se cuvine domniei mele, pentru că i-au cumpărat de la părintele domniei mele Vlad voievod, pentru trei cai buni.

Și iarăși să le fie țigani, anume: Lilea cu copiii săi și Badea cu copiii săi și Tima cu copiii săi și Todoran cu copiii săi și Nicula cu copiii săi și Ucea cu copiii săi și Nicula cu copiii săi și Oprea cu copiii săi și Tatul cu copiii săi și Balea cu copiii săi și Ciorea cu copilul său și Mârșavul cu copiii săi și Midea cu copiii săi și Dima cu copiii săi și Bance cu copiii săi și Costea cu copiii săi și Borra cu copiii săi și Pătru cu copiii săi și Faurul cu copiii săi și Boia cu copiii săi și Danciul cu copiii săi și Dragomireasa cu copiii săi și Baca cu copiii săi și Boia cu copiii săi și Curchi cu copiii săi, Puțea cu copiii săi și Mihulh cu copiii săi și Staico cu copiii săi și Frăcea cu copiii săi și Țiflea cu copilul său, Teameș cu copiii săi și Lațco cu copiii săi și Sahanci cu copiii săi și Puțea cu copiii săi și Dafin cu copiii săi și Banci cu copiii săi și Titea cu copiii săi și Han cu fiii săi și Uglea cu copiii săi și Radul cu copiii săi și Căla cu copiii săi și Carțina cu copiii săi și Copalea cu copiii săi și Slav cu copiii săi și...(loc rupt) și Pilat cu copilul său și Ghemon și Niculea cu copiii săi, pentru că le sunt vechi și drepte ocine, dedine. De aceea, le-am dat și domnia mea acelea toate, ca să le fie de ocină și ohabă lor și fiilor lor, nepoților și strănepoților lor și de nimeni neclintit, după spusa domniei mele. începând de la vama oilor și de vama porcilor și de albinărit, de găletărit, de vinărici, de dijmărit, de vămășit, de cositul fânului și de talpe și de podoabe și cărături, adică să fie liberi de toate slujbele și dăjdiele domniei mele, mari și mici, câte se află în țara de sine stătătoare și stăpânirea domniei mele. Și nimeni să nu cuteze să le tulbure satele lor, nici sudeți, nici birari, nici podovnicari, nici armași, nici globnici, nici altul nimeni dintre slugile sau dintre dregătorii domniei mele, trimiși după milosteniile și după muncile domniei mele, pentru că cine s-ar încumeta să-i tulbure sau să împiedice aceste sate, chiar și cu un fir de păr, unul ca acela va primi mare rău și mânie de la domnia mea, ca un necredincios și călcător și batjocoritor al acestui hrisov al domniei mele. Altfel nu va fi, după porunca domniei mele.

Blestem pune domnia mea: după moartea domniei mele, pe cine va alege domnul Dumnezeu să fie domn al Țării Românești sau din rodul inimii domniei mele sau din rudele domniei mele sau, pentru păcatele noastre, din alt neam, dacă va întări și va păzi și va cinsti acest hrisov al domniei mele, pe acela domnul Dumnezeu să-l păzească și să-l întărească și să-l cinstească în domnia lui; dacă însă nu va cinsti și nu va întări și nu va păzi, ci va strica și va călca și va batjocori acest hrisov al domniei mele, pe acela Domnul Dumnezeu, făcătorul cerului și al pământului, să-l calce și să-l batjocorească și să-lucidă aici cu trupul, iar în veacul viitor sufletul lui, și să fie blestemat de 318 părinți purtători de Dumnezeu de la Nicheia și de 12 apostoli și de 4 evangheliști și să aibă parte cu Iuda și cu Arie și cu ceilalți iudei cari au strigat asupra domnului Dumnezeu și mântuitorului nostru Iisus Hristos către Pilat din Pont și au spus: „Ia-l, ia-l și răstignește-l”, sângele lui asupra lor și asupra copiilor lor, ceea ce este și va fi în veci, amin.

Aceștia sunt martorii: jupan Barbul Craiovescul, jupân Cârștian fost vornic, jupân Badea, jupân Deatco, jupân Stroe mare vornic, jupân Staico logofăt, jupân Theodor vistier, Danciul comis, Bogdan spătar, Badea paharnic, Dragomir stolnic, Neagoe și Dragomir mari stratornici.

Și eu, Stan, am scris în cetatea de scaun Târgoviște, luna martie 9 zile, anul 7010 (1502). Io Radul voievod, din mila lui Dumnezeu, domn".

Hrisovul din 9 martie 1502, scris la curtea Voievodului Radu cel Mare (1495-1508), la Târgoviște, capitala Țării Românești în acele vremuri, atestă faptul că între satele dăruite jupânilor amintiți se număra și „Nov...". Cu siguranță este vorba despre Novaci, întrucât se spune în continuare „oricât este partea Sorei și din Poborăști a patra parte". De subliniat faptul că satul Poborăști se găsea între Novaci și Pociovaliștea, fiind cunoscut în zonă până la jumătatea secolului al XIX-lea. Mai mult, se știe că la 1549, satul Poborăști împreună cu satul Sitești au căzut în România, deci existau cu siguranță în 1502.

Așadar, data de 9 martie 1502 poate fi considerată ca primă atestare documentară a localității Novaci. Asta nu înseamnă că atunci ar fi fost înființat Novaciul, ci că la acea dată, Novaciul exista ca localitate de sine stătătoare, având deja o denumire.

Dacă atestarea documentară datează abia la începutul secolului al XVI-lea, existența localității este mult mai veche, ea pierzându-se în negura vremurilor, dovadă și aici, urmele lăsate de civilizații demult dispărute.

Se știe că omul primitiv a fost nevoit să-și făurească unelte și arme din lemn, os și piatră. La început a folosit piatra așa cum a găsit-o la suprafață sau desprinsă din masivele de roci. Cu timpul, a descoperit că prin simpla lovire, unele categorii de roci pot fi folosite pentru rezolvarea unor probleme gospodărești. Mai mult, omul paleoliticului a constatat că prin lovire, piatra capătă forme eficiente pentru anumite tipuri de obiecte: toporașe, răzuitoare, vârfuri de lance etc. Spre sfârșitul paleoliticului, omul a văzut că piatra mai moale se tocește prin frecare cu una mai aspră. Prin șlefuire, în epoca neolitică s-au obținut pietre mai rezistente care puteau fi folosite la diverse îndeletniciri.

Pornind de la aceste considerente istorice ale evoluției omului, trebuie subliniat faptul că într-unul din satele Novaciului, Huluba, ca și pe culmile de apus ale acestuia, s-au descoperit unelte confecționate din roci dure, neperforate, dar și unelte din piatră șlefuită, perforate, ceea ce a constituit un salt pe drumurile progresului și civilizației acelor timpuri.

Iată că existența unor asemenea obiecte, într-unul din satele Novaciului, ciocane, topoare simple, din piatră cioplită sau șlefuită, ne conduce la ipoteza că aceste ținuturi au fost locuite din vremuri îndepărtate și că data de 9 martie 1502 poate fi considerată doar ca primă dată de atestare a Novaciului.

Într-un hrisov al lui Mihai Voevod din 24 februarie 1596, este trecut și numele Novaciului:

„...și iară să strânsără boerii judecători la satul Novacii, de la popa Vadul și Stan și Dobre și Drăghici și Manea și Stan și Țenpul și Bratu și Dragomir și Stan și Drăghicii și Radul și Ivan și Șarban și Radul și Stan și popa Stan și Bălan și Căzan și Voicul și popa Stoica și Udrea și Stanciu și Manciu și Dobra pentru 22.500, unde au și vândut, precum să arătară omeni din totu satul ocina lor părintească din voia lor bună și cu știrea megieșilor de la răscrucea locului prin pădurile și viile ce s'au dat prin naintea d<u>m<nea>lor boerilor și dreptățile boerilor <o>r ...”.

Despre Novaci se scrie și în hrisovul din 19 mai 1608, document în care se vorbește de drumurile pe care le-au bătut sătenii mai multor sate, între care și cei din Novaci, la Alba-Iulia și Iași, după Mihai, ca să se răscumpere din rumânie:

„În Hristos dumnezeu binecredinciosul și binecinstitorul și de Hristos iubitorul și de dumnezeu păzitul, singur stăpânitorul Io Radul Voevod, din mila lui dumnezeu și cu darul lui dumnezeu, stăpânind și domnind peste toată țara Ungrovlahiei, încă și părților de peste munți, Amlașului și Făgărașului herțeg, nepotul răposatului Io Băsarab voevod. Am binevoit domnia mea cu a mea bunăvoia, cu cinstita lăumănată inimă a domniei mele ca să preaslăvesc pe dumnezeu, cel ce m'a proslăvit pe mine și pe scaunul sfânt răposatilor părinți ai domniei mele <m'ainălțat>.

Iată am dăruit și domnia mea acest atotcinstit, cu frumoasă față și preacinstit hrisov de față al domniei mele, care este deasupra tuturor cinstitelor daruri, preacinstitul și vlastelinului și primului sfetnic al domniei mele jupan Preda mare ban al Craiovei și cu fiii lui, câți dumnezeu îi va da, ca să-i fie satul...

Și iar să fie dregătorului domniei mele mai sus spus jupan Preda mare ban, satul Novacii, tot cu tot hotarul și cu toți vecinii și cu tot venitul, pentru că acel sat mai sus spus au fost mai înainte cnezii. Apoi când a fost în zilele răposatului Mihail vodă, toți sătenii s'au vândut dregătorului domniei mele mai sus spus, satul de pretutindeni, să fie vecini, cu aspri 20.000. Iar apoi tot atunci, în zilele răposatului Mihail vodă, s'au ridicat sătenii de au venit la pâră înaintea lui Mihail vodă la Belgrad când era crai. Iarăși s'au pârât cu dregătorul domniei mele mai sus spus, ca și acest sat care e mai sus spus, de i-au lepădat asprii înapoi și iarăși s'au cnezit. Dar când a fost acum, <în zilele> domniei mele, acel sat Novacii mai sus spus, ei iar au venit la jupan Preda mare ban de s'au vândut a doua oară, iar tot satul de pretutindeni cu 20.000 aspri gata...”.

Într-un zapis de la 26 aprilie 1621, Târgoviște, se consemnează:

„Dumitru din Pitariul Iasă Armeancăi, jupîneasa lui Zlate logofăt din Cîinești, sora sa, să stăpânească după moartea lui toate moșiile, bucatele, țiganii, dobitoacele sale și din tot ce va fi, precum și odăjdiile, cărțile bisericesti și biserica, și anume: jumătate din ocina de la Pitariul...Dumitru a lăsat sorei sale toate aceste moșii dându-i și cărțile de moșie, căci n-a avut feciori, urmând ca Armeanca să-l pomenească, după moartea lui, „cu tot ce va trebui ca pre un frate”. Martori: Căzan și Necula din Cervenie, Radu logofăt din Uda, Calotă din Novaci și alții din Uscați, Hurez, Cîinești și Letcă. Blestem. Scrie Lepădat logofăt. M-rea Radu Vodă, VII/2.

Într-un hrisov dat la Mănăstirea Hurez, la data de 1 mai 1637, se amintește numele de Novaci:

„Stan și fratele său, Lăudat, feciorii lui Petreșor din Bae, Vând Danciuului logofăt pe rumânul Nan din Bae, cu feciorii și femeia, cu 12 ughi și jumătate, și ajungându-i vreme de nevoie vând și partea lor de moșie din Bae, a cincea parte dintr-o jumătate de funie mare, fără rumâni, moșie stearpă, din câmp, pădure, vad de moară și livezi, cu 2120 bani. Martori: Ilie Cănepă, Pătru vătah și alții din Novaci, Ionașco postelnic și Vlaica din Cornet, Stanciu postelnic din Zetreni, Nicola paharnic din <O>gruni, Barbul din Rogojina”. Scrie popa Hrizea.

Într-un alt hrisov dat la Mănăstirea Hurez, la 24 septembrie 1638, se vorbește de Novaci și Hirișești:

„Pană din Novaci, feciorul lui Drăgan, vinde lui Ilie Cănipă din Hirișești partea sa de moșie și a fratelui său, Stan, din Novaci, din Câmp, din Bârcu și din apă, cu pomi și din munte, cu 2.600 aspri gata.

Au făcut tocmeală în dealul Negoștilor, cu martori: Danciul logofăt din Milești, Nicula paharnic din Ogrumi, Drag logofăt din Popești, Hamza din Glicești, popa Lupul, Caldașin, Sterian grecul și Vladul Baiul din Negoști, Oprian din Poiană, <Băr>can din Tereuja, Necola agă din Ogrumi". Scrie popa Lupul.

Un document din 1642, atestă faptul că un anume Lupu Soare cumpără moșii de la mai mulți locuitori din Novaci: Micu Leu, Dan, feciorul lui Neagoe Beștelei, Crăciun Latiș, Radu, Barbu, Nanu etc.

Feciorii lui Lupu Soare, Andrei și Ilie, cumpără și ei la 1672 partea de moșie a lui Dumitru Boban, fiul lui Oprea.

Despre Novaci se vorbește și în hrisovul lui Matei Basarab din 18 ianuarie 1644, Târgoviște, dat lui Udrea postelnicul din Bibești și vărului său Popa Stan:

(...și am dat însu-mi Domnia Mea 6 megiași pe răvașe domnești anume din Novaci, Neagoe...). Prin acest hrisov, Matei Basarab confirmă stăpânirea celor doi asupra muntelui Cibanu, dovedind că a fost cumpărat de TATĂL LOR de la Basea, în timpul lui Radu Voevod și în urma cercetărilor făcute la fața locului de cei 6 megiași: Neagoe din Novaci, Fulgul din Hirîșești, Ilie Bobâlan, Stan Coștiuna și Dan Boată din Aniniș, s-a stabilit că numai vârtopul Cibanului rămâne în stăpânirea lui Cînepă din Hirîșești, iar restul muntelui aparține lui Udrea postelnicul și vărului său Popa Stan.

În iulie 1661, Pătru Vătaful din Pociovaliște, Dan Boată din Aniniș au fost luați pe răvașul Banului din Craiova ca „să caute și să adevereze dacă muntele Tărtăreul (Tărtărăul) a fost al Novăcenilor au nu. Au eșit Stanciul Beștelei cu fiii săi Dumitru, Dan, Șerban și tot satul Novăcenii de și au căutat muntele pe unde a fost cu oamenii Banului și mai nainte vreme, de când plătiseră o deșugubină (moarte de om) cu 100 boi".

În hotărârea dată de megiașii Novăcenilor, tot în iulie 1661, relativă la muntele Tărtăreul, se vede că novăcenii plătind într-un caz foarte curios o deșugubină (pentru moarte de om), au luat în stăpânire muntele Tărtăreul: „Megiașii judecători nu știu, al cui a fost muntele mai nainte de a plăti Novăcenii moartea de om; dar, după eșirea apei din munte cu sângele mortului în satul lor, ei au fost considerați ca vinovați de moarte de om (deșugubină) și au plătit 100 boi dușugubina, confirmându-li-se prin aceasta stăpânirea asupra muntelui, pe care nu se știe cine l-a stăpânit înainte de acest eveniment curios!". popa Lupul, Caldașin, Sterian grecul și Vladul Baiul din Negoști, Oprian din Poiană, <Băr>can din Tereuja, Necola agă din Ogrumi". Scrie popa Lupul.

Un document din 1642, atestă faptul că un anume Lupu Soare cumpără moșii de la mai mulți locuitori din Novaci: Micu Leu, Dan, feciorul lui Neagoe Beștelei, Crăciun Latiș, Radu, Barbu, Nanu etc.

Feciorii lui Lupu Soare, Andrei și Ilie, cumpără și ei la 1672 partea de moșie a lui Dumitru Boban, fiul lui Oprea.

Despre Novaci se vorbește și în hrisovul lui Matei Basarab din 18 ianuarie 1644, Târgoviște, dat lui Udrea postelnicul din Bibești și vărului său Popa Stan:

(...și am dat însu-mi Domnia Mea 6 megiași pe răvașe domnești anume din Novaci, Neagoe...). Prin acest hrisov, Matei Basarab confirmă stăpânirea celor doi asupra muntelui Cibanu, dovedind că a fost cumpărat de TATĂL LOR de la Basea, în timpul lui Radu Voevod și în urma cercetărilor făcute la fața locului de cei 6 megiași: Neagoe din Novaci, Fulgul din Hirîșești, Ilie Bobâlan, Stan Coștiuna și Dan Boată din Aniniș, s-a stabilit că numai vârtopul Cibanului rămâne în stăpânirea lui Cînepă din Hirîșești, iar restul muntelui aparține lui Udrea postelnicul și vărului său Popa Stan.

În iulie 1661, Pătru Vătaful din Pociovaliște, Dan Boată din Aniniș au fost luați pe răvașul Banului din Craiova ca „să caute și să adevereze dacă muntele Tărtăreul (Tărtărăul) a fost al Novăcenilor au nu. Au eșit Stanciul Beștelei cu fiii săi Dumitru, Dan, Șerban și tot satul Novăcenii de și au căutat muntele pe unde a fost cu oamenii Banului și mai nainte vreme, de când plătiseră o deșugubină (moarte de om) cu 100 boi".

Despre Novaci se vorbește și într-o însemnare din anul 1836 referitoare la un tablou pictat pe pânză reprezentând crucea de la tâmpla Schitului Crasna, păstrat în colecțiile Episcopiei Râmnicului:

„La anul 1836, în luna lui octonvrie 16, din porunca și blagoslovenia preasfințirii sale părinte Neofit, arhiepiscopul Râmnicului luat-am acest izvod după o respetie (răstignire) ce este la Schitul Crasna, în plaiul Novacilor sud Gorji, fiind acia respetie făcută din vechime, cu deosebire ștocatorie și zugrăvele, având și aceste sf (inte) icoane, Maica D(o)mnului și Sf (â)ntul Ioan B(o)g(o)slov, cu asiamenia stocatorie."

"La 1523 sunt atestate satele Huluba și Pociovaliște, cu hotarul satului Huluba, într-un zapis de cumpărare slavonesc:

"...despre răsărit din culme despre hotarul Pociovaliștii și pi de la deal pe supt culmea pădurii, drept spre apus pe părăul Pietrosul până în apă și peste apă drept la apus și pe de la vale de costişul cel repede pe cărare, și după Coasta Mogoșului ce caută la Apus pe părăul cel di la deal drept în apa Cărpinișului, și pe acest părău ce caută drept peste apă printre hotarul Ciocăzii și al Cărpinișului în fața Sârbului..."

Despre Pociovaliște Hirîșești avem informații și din hrisovul din 14 septembrie 1565, prin care Petru Vodă Șchiopul stabilește hotarele dintre Ogrumi și Urșani din fosta comună Bălcești. Dintre cei 24 boieri hotarnici stabiliți să rezolve litigiul, au făcut parte și Pătru Fleancă și Ilie din Pociovaliște, precum și Ion Cănepă din Hirîșești.

În actul din 1 martie 1619 (7127 d.Hr.), un anume Stanciu Mățul și un Ion, feciorii unui Peatec (probabil este vorba de un sat ce a aparținut de fosta comună Bălcești), vând o livadă călugărului Mardarie din Pociovaliște.

Un hrisov slav al lui Vlad Vodă Călugărul emis la București, la 30 iunie 1486, vorbește de existența satului Pociovaliște, ceea ce ar confirma inscripția de pe crucea din lemn de tisă ridicată de la Biserica Bătrână din sat pe care era încrustat anul 1494 și deci, existența satului la acea dată. Informația nu se bazează însă pe un act oficial, ceea ce pune la îndoială veridicitatea acesteia.

În hrisovul dat de Mircea Ciobanul (1545-1552) la București, la 3 mai 1549, sunt atestate și satele Sitești, Hirîșești și Pociovaliște, hrisov prin care se dă drept stăpânire asupra unor porțiuni din aceste sate boierilor Drăghișibă, Toader, Stan, Lupu și Stanciu.

„Din mila lui Dumnezeu, Ioan Mircea voievod și domn a toată Ungrovlahia, fiul lui Radul voievod. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele acestor boieri, anume lui Drăghișibă și lui Toader și lui Stan și lui Lupu și lui Stanciu și fiiilor lor, câți Dumnezeu le-a dăruit, ca să le fie moștenire acest pământ numit al Hirîșeștilor tot și pe semnele vechi și drepte: la copacul roșu, la Cemna și apoi spre răsărit, pe Pociovaliște, la piatră, drept la biserica veche și iarăși de acolo drept la Gilort și iar la semn, la copac și de acolo și hotarul Pobărăștilor tot.

Și iar am dat domnia mea ca să le fie și Poborăștii toți și cu toți munții de la gura Stezei, pe vechile semne, pentru că a cumpărat Drăghișibă și Toader acest hotar pe 30 de vaci și boi cornorați și roșii de la Socol din Baia de Fier și de la Neag, cnezul Poborâsc și șapte sălașe de țigani cu (șapte) 7000 aspri gata.

Și iar a cumpărat Drăghișibă cu toți un munte, Buvtă jumătate cu 3000 de aspri și 32 de cai buni de la Stanciu, boierul din Gruiu.

Și iar am dat domnia mea ca să stăpânească și alți munți ai lor care se numesc Teiteg și altul Groapa și altul Poiana Muierii și Ciobanul și Selanele și Capra, pentru că am văzut domnia mea și carte de la mâna tatălui domniei mele și altă carte de la mâna lui Negru voievod cel Bătrân.

Și iar a cumpărat Drăghișibă și de la Sitea din Sitești și de la Petre din satul Lița, de la Piscu în sus până în hotarul Poianei și spre răsărit până în apa ... Pociovaliște ... groși aspri gata ... și Dobru ... și lui Drăghișibă și lui Toader cu rudele lor de la Stanciu și de la Mățan și de la rudele lor patru părți din hotarul Pociovaliștei cu groși gata ... și un cal bun și doi șoimi. ...

Am scris eu, Dragomir logofătul, în cetatea Bucureștilor, luna mai 3, 7057 (1549). Io Mircea voievod, din mila lui Dumnezeu, domn”.

După cum reiese din acest hrisov, asistăm la căderea în rumânie a satului Hirîșești și a unor părți din satele Sitești și Pociovaliște. De asemenea, observăm că lângă Sitești a existat satul Lița, dispărut.

Un document foarte important este cel din 18 noiembrie 1587, din timpul voievodului Mihnea Turcitul, prin care asistăm la căderea în stare de vecinie (rumânie) a mai multor sate, între care și Novaci, Pociovaliștea, Hirîșești, Cernădia cu Berceștii și Vlădoi, drept pedeapsă că locuitorii acestor sate l-au jefuit pe Dobromir, mare ban al voievodului în încercarea acestuia de a fugi peste munți, în Transilvania, în anul 1583, când Mihnea Turcitul a fost înlocuit pe tronul Țării Românești cu Petru Cercel.

Fosta comună Cernădia, care astăzi este încorporată în mare parte în orașul Novaci, este o veche așezare de moșneni, organizați inițial într-o puternică obște sătească. Actualii locuitori ai satelor Bercești, Vlădoi și Buicești sunt urmașii „moșilor lor” din vechime care au avut stăpânire în munți până peste Valea Lotrului. Se zice, de altfel, că numele de Bercești vine de la familia Bercea care s-a așezat aici în anul 1700, împreună cu alți ungureni veniți din Transilvania.

Localitatea Cernădia mai este amintită într-un document din 20 aprilie 1607 prin care Radu Vodă confirmă că Radul cu fiii săi stăpânise peste mai multe cumpărături în Suseni, Frătești, Lelești, Carcalaiți și Cernădia de unde s-a cumpărat un loc arătos în punctul Criva cu 100 aspri.

Radu Leon, la 1 iunie 1665 București, confirmă lui Preda și fraților săi din Cernădia stăpânire peste „o falce de pământ în hotarul Vădenilor, în lat de 8 funii în lung de 12 funii...”.

La 20 mai 1746, Tănase Pirtea din Călești împreună cu cumnatul său și soacră-sa, se împrumută la vărul său Mihaiu Gâlmă cu 10 taleri pe termen de 3 ani punând drept zălog moșia din Cernădia.

Despre Pociovaliște avem informații și de la Mihnea Vodă, prin hrisovul său din 23 august 1588, București, prin care se confirmă călugărului Mardarie mai multe cumpărături și danii în Pociovaliște:

„Dat-am Domnia Mea porunca Domniei Meale lui ieromonah kir Mardarie de la sf. bisearik ce (să) chiamă a sf. și slăvitului pr(o)roc și botezătorului Ioan precum să-i fie lui moșie în Pociovaliște o vie la colnic în măgură precum au cumpărat-o de la feciorii Mircei din sat drept aspri 300...și a mai dat Lupul un loc pă di la deal de fântâna sf. bisearici călugărului Mardarie de pomană...”.

Și tot la 23 august 1588 București, Mihnea Vodă confirmă călugărului Mardarie din Pociovaliște mai multe cumpărături și danii în Negoești: „Și iar au mai cumpărat călugărul Mardarie o vie în dealul Negoeștilor de la Bran fratele Stanciuului logofăt ot Stef(ă)nești drept aspri 240 și o ocină în Negoești de la feciorii lui Snagoi...și a venit înaintea Domniei Mele Stoica din Negoești de au închinat partea lui de moșie sfintei biserici și călugărului Mardarie și l-au scris la sf. pomealnic...”.

În hrisovul lui Gavril Vodă Moghilă din 18 noiembrie 1619 (7128), Târgoviște, avem informații despre Huluba:

„ și am dat Domnia Mea lui Dragotă lege 12 megiași scriși pe răvașele Domniei Mele anume din Huluba Sima și Muțoga ...”.

La 26 aprilie 1620 (7128), Târgoviște, Gavril Vodă Moghilă confirmă lui Radu și Stan, feciorii călugărului Mardarie din Pociovaliște stăpânire peste cumpărăturile tatălui lor și frăția de cruce cu Radu, Bîldea și Drăghici din Pociovaliște:

„...și iar să se știe că s-au prins Radul și Bîldea și Drăghici din Pociovaliște fărtați și încă s-au dus și în sf. bisearic și au dăruit Radul și Stan (feciorii călugărului) pe Bîldea cu o cămășcioară și cu o vacă cu lapte, iar Bîldea au dăruit Radului și lui Stan un loc de grădină și un loc de vie pe lângă vâlcea; și iar au dăruit Radul și Stan pe Drăghici cu un taler de argint și după frăția aceea Lupului iau dat o vacă cu lapte iar Drăghici au dăruit Radului și lui Stan un loc de casă și de grădină în Pociovaliște...” Interesant este faptul că această înfrățire s-a făcut în biserică, fiind vorba de un legământ în fața lui Dumnezeu.

La 18 ianuarie 1631, Stan, fiul călugărului Mardarie din Pociovaliște vinde popii Pătru două răzvoare de vie în dealul Negoștilor cu 3700 aspri: „...și am vândut cu Stan aceste 2 răzoare de vie și casa și o bute...popei Pătru dreptu 3700 de aspri gata...”.

La 25 septembrie 1637 sunt menționați un „Căinepă” din Hirișăști și Pătru din Pociovaliște, ca și la 16 mai 1638, ca participanți la hotărnicia moșiei Crasna a lui Dumitru Filieșanul:

„Matei vv. poruncește la 12 boieri hotarnici ai lui Dumitru mare pitar și Udriște vornic...Căinepă din Hirișăști și Pătru din Pociovaliște, să hotărască satul Crasna și să aleagă partea lui Dumitru mare pitar, de moșie și de cumpărătoare, și să pună pietre; ziva la Sf. Dimitrie. Hotarnic...” Scrie Dumitru logorât.

La 28 iunie 1639 - „ Matei vv., nepot lui Basarab vv., întărește lui Dumitru Filieșanul mare pitar: moșie în satul Crasna..., hotarnici fiind: ...și alții din Bălțeani, Hirișești și Pociovaliște...” Scrie Lepădat logofăt.

Denumirea de Hirișești apare și într-un act de judecată referitor la satul Cănepești (aparținător de fosta comună Bălcești), la 18 ianuarie 1642 dat de Matei Basarab lui Stoica din Urșani aflat în litigiu cu Cârlig pentru o iapă și 200 bani dați pentru bir. Pentru rezolvarea litigiului Matei Basarab numește 4 megiași care să adeverească cu sufletele lor și anume: „...ot Urșani Ilie i Iliacov i ot Hirisăști Ilie Căinepă i ot Aniniș Ivașco”.

Într-un alt document, din 18 ianuarie 1644, Mihnea Vodă Basarab numește pe Pătru, vătaful din Pociovaliște ca judecător al unei pricini în legătură cu muntele Cebanul.

La 26 aprilie 1657 (7165 î. Hr.), ispravnicul Craiovei, culcerul Badea ordonă lui Radu, vătaful de plai din Hirișești, lui Drăghici din Pociovaliștea, precum și lui Ilie ot Urșani și vătafului Pătru din aceeași localitate să judece pricina pentru o vie de moștenire dintre Stoica și Cârlig din Urșani.

La 18 aprilie 1676 (7184), într-un act de vânzare scris în Schitul Crasna relativ la Cărpiniș și la Aniniș, se menționează Pociovaliștea. Este vorba de zapisul prin care preotul Mihai din Aniniș cumpără, cu cinci taleri, două livezi de la Drăghici și Barbu, martori fiind printre alții Ilea din Novaci și Ilie din Pociovaliște.

La data de 17 noiembrie 1697 este amintit același Ion Cănepă (din Hirișești n.a.), unul dintre cei 24 boieri care erau numiți să hotărnicască moșia Ugrumii.

La 31 august 1724, printr-o Carte de alegere, Ilie Știrbei stabilește 12 boieri care să hotărnicască moșiile Hirișești și Huluba.

Prin actul de hotărnicie întocmit la 24 octombrie 1724, se hotărăsc moșiile Hirișești și Huluba la cererea Consilierului împărătesc Ilie Știrbei: 12 boieri cari mai jos ne vom iscăli anume cari am fost rânduți din porunca cinstitei Administrații ca să mergem la moșia Hirișești și de la Huluba ca să căutăm să o alegem și să o hotărâm și isprăvind de la aceale moșii, deci dumnealui cinstitul consiliariol Ilie Știrbei ne au pohtit ca s (ă) venim și la moșia dumnealui la Bălcești, care moșie îi iaste și dumnealui de la socru dumnealui răposatul Barbu pit (ar) Bengescu ca s (ă) căutăm și să-l alegem și să îndireptăm despre alte moșii împrejur, pe unde au fost seamnele hotarului ceale vechi și bătrâne...”.

Într-un act din 8 septembrie 1756 iscălit de preoți și megiași, referitor la biserica din Albeni, se precizează că acest Sfânt locaș de cult a fost zugrăvit în anii din urmă de Constantin și Dumitru, Pociovaliște.

Pe la 1775 apare și numele Bercești din fosta comună Cernădia, când Divanul Craiovei judecă pricina dintre Matei și Dumitru Petecel și cetașii ot Bercești cu Popa Dumitru, Pătru, vărul său Vlăduț din același sat Bercești pentru un munte stăpânit în devălmășie, Ticvele, pe care Berceștii l-ar fi arendat ungurenilor fără voia tuturor părților.

Cât privește fosta comună Pociovaliște, gândul ne poate duce cu secole în urmă, mai precis pe la 1494, dacă avem în vedere inscripția de pe crucea din lemn de tisă ridicată de Alexandru Ștefulescu în 1902 din altarul Bisericii Bătrâne din localitate, pe care era încrustat anul 1494, „vă leat 7002”, cruce care a fost predată Muzeului Județean Târgu-Jiu.

Localitatea Pociovaliștea, comună independentă până la reforma administrativ-teritorială din 1968, era alcătuită din satele: Pociovaliște, Huluba, Sitești, Bălani și Ghebani. Pe la 1901, comuna Pociovaliștea era alcătuită din satele Pociovaliștea și Tomeni. Huluba aparținea comunei Ciocadia, Siteștii actualei comune Bumbesti-Pițic, iar Ghebani de Novaci. Fosta comună Pociovaliștea număra pe atunci 175 familii cu 731 suflete și deținea 1.705 ha teren în vatra satului, 5 obști de munți, 13 pive, 9 mori, 10 joagăre, 180 de stupi etc. în anul 1908, comunei Pociovaliștea i se

adaugă satele Sitești și Ghebani, iar din 1928 și satul Huluba, care până pe la 1900 aparținea de Ciocadia și avea o populație de 250 locuitori.

În anul 1930, în satul Pociovaliștea erau 256 clădiri, 208 gospodării și 907 locuitori.

Așa cum arătam mai înainte, din anul 1968, fosta comună Pociovaliștea intră în componența orașului nou înființat, Novaci.

Interesant mi se pare faptul că deși se păstrează încă denumirile tuturor satelor care au compus fosta comună Pociovaliștea, locuitorii acesteia au îmbrățișat cu bună credință ideea de a se numi orășeni și a deveni locuitori ai orașului Novaci. Acest lucru confirmă odată în plus existența încă din timpuri îndepărtate a crezului că localitatea Novaci a polarizat în jurul său atenția tuturor locuitorilor din împrejurimi care atunci când erau întrebați de unde sunt, spuneau fără ezitare din Novaci, fapt ce se manifestă și astăzi.

Primele așezări omenești par să fi fost în dreapta Gilortului, în jurul Bisericii Bătrâne. Cu timpul, populația s-a înmulțit, așezarea s-a extins pe ambele maluri ale Gilortului grupându-se în cătune cu denumiri toponimice: Rovine, Vâlcea, Dieluleț sau antroponimice: Tomeni, Sirehu. Ghebani, Tătărani, Băłani, Sitești.

Denumirea de Pociovaliște ar putea proveni din slavonescul „pociveliște”, loc de popas sau de odihnă, de ieșire de undeva, din munți în cazul acesta. în Slovenia de pildă, ieșirile de pe autostradă sunt marcate cu indicatorul "Pociveliște".

La fel se poate considera a fi fost locul de popas, de odihnă, înainte de a apuca drumul munților, fie cu oile la pășunat, fie pentru trecerea în Ardeal sau al plecării cu acestea la câmpie pentru iernat.

Denumirea de Pociovaliște ar putea proveni și de la niște ciobani, urmași ai dacilor, care înfipseaseră în pământ patru pociumpi (stâlpi, pari) deasupra cărora au pus acoperiș, construind un fel de colibă. Legenda spune că aici se adunau ciobanii din împrejurimi la sfat și rugă, "La pociumpii din valiște", locul devenind astfel, prin fonetică sintactică - Pociovaliște. Legenda mai spune că mai târziu, pe locul colibeii s-ar fi construit Biserica Bătrână din Pociovaliște, iar în locul pociumpilor

s-ar fi plantat patru stejari, în cele patru laturi ale sfântului lăcaș.

în „Dicționarul explicativ și etimologic de termeni geografici” de Anatol Eremia, în dreptul cuvântului „Pociovaliște” se precizează: „partea cea mai înaltă a unui deal, culmea dealului, geana dealului”.

în ce privește fosta comună Pociovaliștea, o mai riguroasă cercetare arheologică a zonei, ne-ar putea duce la concluzia că cei mai vechi locuitori au fost cei de pe Valea Hulubei. Aici s-au descoperit acele unelte despre care vorbeam mai înainte, din piatră cioplită și șlefuită. Locul era adăpostit și ferit de orice primejdie. în zona respectivă curge râul Aniniș, iar condiții de creștere a animalelor se găseau din belșug.

în primii ani ai secolului al XX-lea, satul Huluba era așezat undeva jos în valea râului Aniniș. Jos erau oameni bogați, aveau câte două-trei case, biserică. Printre ei, Popescu Serghie, Constantin Catrinoiu, zis Țăruși, venit din Aninișu, Zapie Dragu, Gheorghiceni, Hulubeanu, Dănculescu. Au apărut apoi Țivleștii, Giurculeștii, Ilea, satul căpătând încet, încet forma actuală. Huluba ținea tot de Ciocadia.

între timp, la pociovăliștenii mai înstăriți, ca și la hulubenii de pe Valea Aninișului se aciuiseră mulți copii rămași fără părinți, dispăruți în războaie. Cu trecerea vremii, unii dintre ei s-au stabilit aici, în Huluba de sus, unde era câmp liber. Cei de jos, bogații, spuneau despre aceștia că n-au nici coșuri la case, în sensul că sunt săraci lipiți.

Biserica a fost adusă de pe dealul Țuțumei și construită de meșteri din Aniniș. Preot era popa Tomescu de la Ciocadia. După popa Tomescu a venit popa Mitică de la Poienari.

Ion Catrinoiu, zis Țăruși, în vârstă de 94 de ani, crede că numele de Huluba i se trage de la Masinca Hulubeanu, o femeie bogată din Ciocadia care avea proprietăți pe actualul teritoriu al satului Huluba.

Printre oamenii de vază ai satului Huluba se numără și învățătorul Petre Țivlea, tatăl lui Victor Țivlea, și el învățător și al lui Ionel Țivlea, comandantul Batalionului III din Regimentul Infanterie 18 Gorj, cel care s-a umplut de glorie în timpul celui de-al II-lea război mondial.

Ca oameni de seamă ai satului Pociovaliștea, amintesc în primul rând pe Mihail Sîtescu (Mieilă), fost primar și învățător până după primul război mondial, venit de pe lângă Vaideeni-Vâlcii. Primăria Comunei Pociovaliștea și școala - după spusele lui Ion Catrinoiu, fost secretar al primăriei și lui Ion Tomescu (Ghidu), vecin, erau lângă casa lui Mieilă Sîtescu, sub coastă, peste drum de casa acestuia.

Mieilă Sîtescu a avut cinci copii: Florian Sîtescu, căsătorit cu fata lui Ion Petre Tomescu, nepotul popii Tomescu, proprietar de bancă, Banca Populară „Românul”, Pantelimon Sîtescu, cu studii la Nürnberg, Maria Sîtescu, căsătorită cu Ion Ciorogaru, tatăl lui Gică Ciorogaru, Ioana, profesoară de limbi străine, căsătorită în Alimpești și încă o fată căsătorită cu preotul Damian din Săcelu.

Apoi pe preotul Bălăceanu, care a avut următorii copii: Constantin zis Căndiță, Maria, căsătorită cu preotul Săftoiu, Elena și Elisaveta, căsătorite la Ciocadia.

Familia Tomescu: Ion, căsătorit cu o femeie bogată din Ciocadia, stabilit la Pociovaliștea. Moare la 47 de ani, rămânând de pe urma sa doi copii minori: Maria, căsătorită la vârsta de 16 ani cu Florian Sîtescu și Vasile, care ulterior se face popă;

Margalina, căsătorită cu Fumărel din Sitești;

Seta, căsătorită cu Leuștean Gheorghe din același sat;

Pătru, căsătorit cu Zenovia, zis Tita Medregan din Ciocadia.

Alți oameni de seamă ai satului pot fi amintiți: Popescu Serghie, fost secretar de Sfat, Petrache Anghel, Gheorghe Anghel, fost plutonier în armată, popa Ionel, Gheorghe Ion, al Stancăi, mort în 1914, cel care a făcut biserica din Rovine, căreia i se zicea Biserica Mare, popa Săftoiu, venit de la Lelești, Mitrică, un bogătan, comerciant care deținea prăvălii, cel care a înfiat pe Codin din familia Leuștenilor, popa Constandin, popa Nicolae Constantinescu care slujea la biserica din Rovine, Leuștenii (Serghie, Nicolae și Codin), Somnea, Mirea.

Localitatea Novaci este împărțită de râul Gilort în două părți distincte: în dreapta Gilortului, pe malul poleșnic (câmpos) și cu tăpșane bogate locuiesc , "Pământeni", Novaci - Români, iar pe malul priporos "Ungureni", Novaci - Străini.

Novacii - Străini sau Ungureni sunt numiți și azi locuitorii din stânga Gilortului, ei fiind în marea lor majoritate români transilvăneni.

Majoritatea au venit aici din părțile Sibiului, din localitățile: Jina, Poiana, Răchita, Dobra, Rod, Rășinari, Vinerea, din Pianu, Cut (județul Alba), de prin Munții Apuseni etc.

La început, oierii transilvăneni au venit la Novaci și s-au așezat în Plaiul Mare, constituindu-se în așezări pasagere, mai bine zis târle, folosite de ciobani ca loc de popas în drumurile de transumanță spre Dunăre toamna și înapoi spre pășunile alpine, primăvara, când erau nevoiți uneori să zăbovească mai mult timp, până când se topea zăpada și puteau trece Vârful.

Pe parcurs, așezările acestea, târlele, s-au stabilizat aici la Novaci, ca urmare a greutăților tot mai mari prin care treceau în satele de obârșie din Ardealul ocupat.

Cei mai mulți s-au stabilit pe locul ce s-a numit Novaci - Străini după Reforma lui Cuza, când li s-a dat pământ și mai ales după împrumutarea lui Brezulescu, când li s-a dat loc de casă.

În configurația actuală a satului Novaci - Străini, pe lângă exodul ciobanilor transilvăneni în Țara Românească, trebuie subliniat și faptul că fenomenul de transumanță a jucat un mare rol în plămădirea acestei așezări....>>

C. PIESE DESENATE ȘI ANEXE

I. PLANURI OPERAȚIONALE

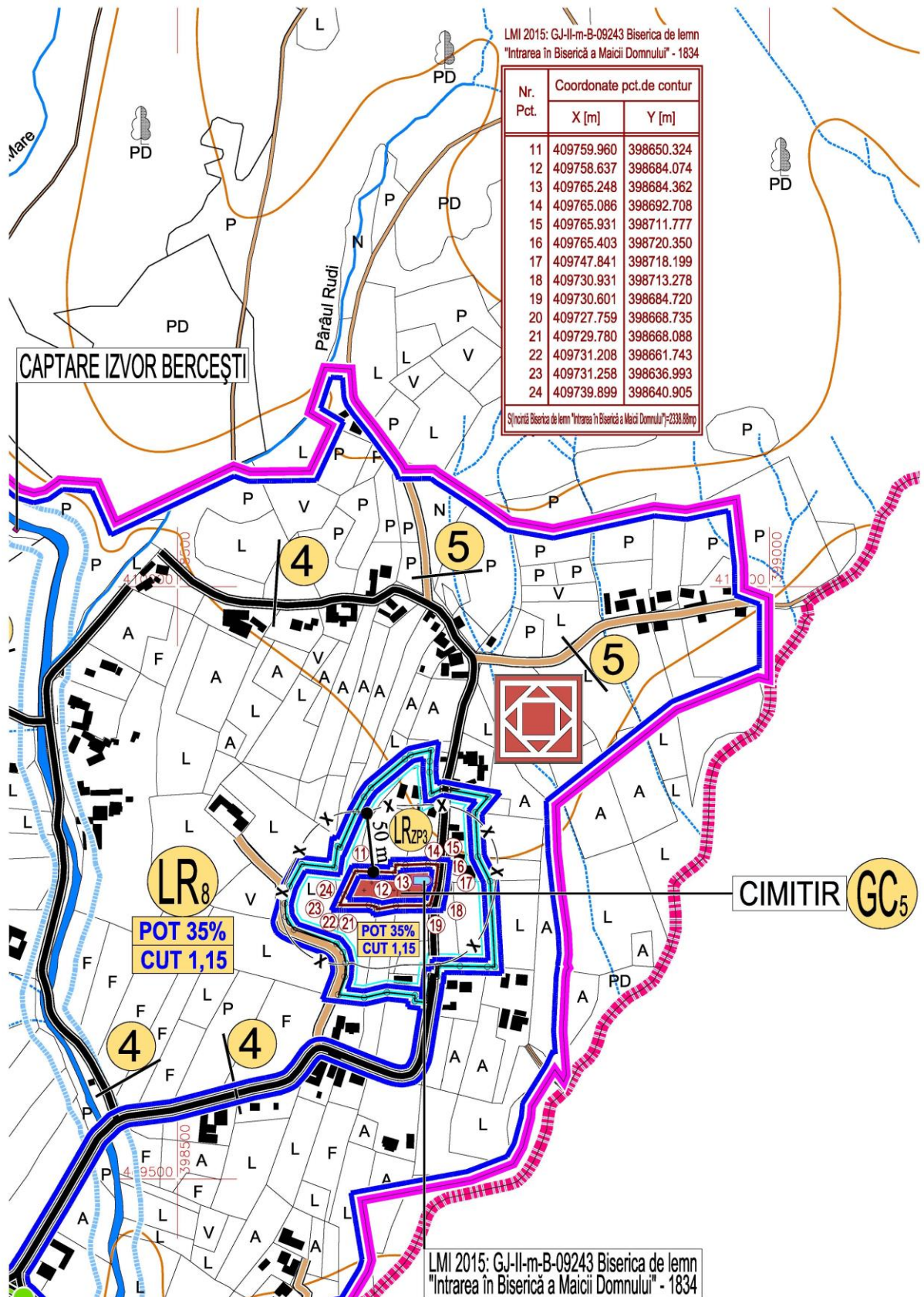
I.1. PLAN CU EVIDENȚIEREA OBIECTIVELOR CU VALOARE DE PATRIMONIU

I.2. PLAN CU EVIDENȚIEREA LIMITELOR DE PROTECȚIE FAȚĂ DE OBIECTIVE CU VALOARE DE PATRIMONIU

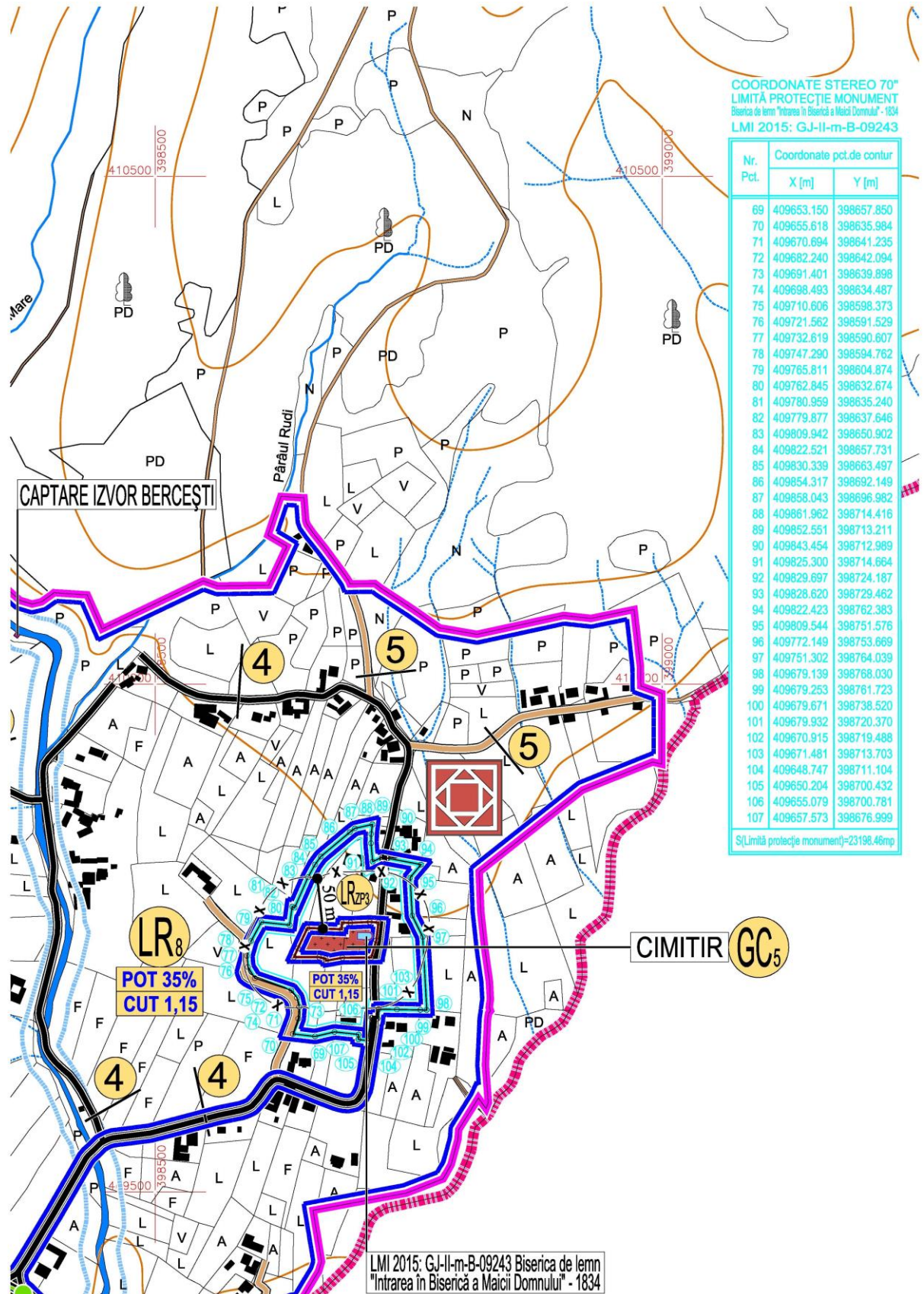
II. ANEXE

II.1. FIȘE MINIMALE DE EVIDENȚĂ A MONUMENTELOR ISTORICE

I.1. Plan cu evidențierea obiectivului cu valoare de patrimoniu la Biserica de lemn "Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", orașul Novaci, satul Bercești

I.2 Plan cu evidențierea limitelor de protecție, în coordonate Stereo 70, față de obiectivul cu valoare de patrimoniu la Biserica de lemn "Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", orașul Novaci, satul Bercești

II.1. FISĂ MINIMALĂ
de evidenta a monumentelor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod	LMI
1.1.1.	Lista 1955	
1.1.2.	Lista 1991-1992	20B0082 (poziția 41)
1.1.3.	Lista 2004	GJ-II-m-B-09243 (poziția 192)
1.1.4.	Lista 2010	GJ-II-m-B-09243 (poziția 186)
1.1.5.	Lista 2015	GJ-II-m-B-09243 (poziția 183)
1.2.	Categorie	Monument istoric
1.2.1.	Monument	
1.2.2.	Ansamblu	
1.2.3.	Sit	
1.3.	Denumire actuala	Biserica de lemn "Intrarea în Biserică a Maicii Domnului"
1.4.	Denumire originara	
1.5.	Denumiri anterioare	

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVA/AMPLASAMENT

2.1.	Stat	Romania
2.2.	Judet/nume/indicativ/numar	Gorj
2.3.	Oras; sat-comuna actuale	Orașul Novaci, satul Bercești, Cătun Măgura
2.4.	Cod postal	215301
2.5.	Strada, numar actuale	Drum sătesc
2.6.	Oras; sat-comuna origine/anterioare	Orașul Novaci, satul Bercești, Cătun Măgura
2.7.	Strada, numar anterioare	Drum sătesc
2.8.	Referinte cartografice/toponimie	
2.9.	Referinte cadastrale	
2.10.	Referinte privitoare la zona de protectie	
2.11.	Categoria de arhitectura	Tradițională Gorjencească
2.12.	Tipul de folosinta sau functiunea	
2.13.	Folosinta actuala	Cult ortodox
2.14.	Folosinta initiala	Cult ortodox
2.15.	Folosinta anterioara	Cult ortodox
2.16.	Reglementari urbanistice in care se inscrie	Zonă de protecție a monumentelor istorice

3. STATUT PROPRIETATE

3.1.	Actualul proprietar	Arhiepiscopia Craiovei - Mitropolia Olteniei
3.2.	Proprietar originar	Parohia Bercești
3.3.	Proprietari anteriori	Parohia Bercești
3.4.	Utilizator	Parohia Bercești

4. DATARE

4.1.	Datate prin perioade/secole	Anul 1834
------	-----------------------------	------------------

4.2.	Datate prin intervale de date	Prima jumătate a secolului XIX
4.3.	Datate precisa	1834
4.4.	Justificarea datarii	

5. PERSOANE SI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Ctitor/finantator	Ctitorit de preotul Staicu Vasile și frații săi în anul 1834
5.2.	Autor/mester	
5.3.	Istoric	Lăcașul de rugăciune a fost ctitorit de preotul Staicu Vasile și frații săi în anul 1834, urmând ca 59 de ani mai târziu, în 1893, să se facă primele lucrări de reparare.

6. DESCRIERE

6.1.	Zona si asezarea	Cătun Măgura
6.2.	Descriere obiectiv individual	Biserică din cărămidă, fundație din piatră.
	- Plan	Plan dreptunghiular, cu pridvor deschis sprijinit pe stâlpi de lemn, pronaos, naos și altar
	- Elevatie	Lemn
	- Volumetrie	Plan dreptunghiular, cu pridvor deschis sprijinit pe stâlpi de lemn, pronaos, naos și altar.
	- Fatade	Tencuită la exterior și zugrăvită
	- Forma invelitoare	Acoperișul cu învelitoare de tablă este flancat de un turn scund ce se ridică deasupra pronaosului. Turnul, cu formă rotundă, este acoperit de baza (octogonală) lărgită a fleșei
	- Compartimentare interioare	Compartimentare obisnuită: pridvor deschis sprijinit pe patru stâlpi de lemn, pronaos, naos și altar
	- Extinderi	Nu
	-Anexe	Nu
6.3.	Elemente de constructie	Lemn la pereții portanți, tencuiți și zugrăviți
6.4.	Materiale si tehnici de constructie/structura	Fundație și elevație din piatră, pereții executați din lemn
6.5.	Materiale de acoperis	Structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoarea executată din tablă
6.6.	Componente artistice	Este pictată parțial la exterior în partea de sus, la intrare și în interior
6.7.	Mobilier	
6.8.	Inscriptii	
6.9.	Incadrrare stilistica	
6.10.	Patrimoniu mobil	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, PREZERVARE

7.1.	Starea generala de conservare	Stare satisfăcătoare de conservare
7.2.	Lucrari anterioare de restaurare	În anul 1893, la 59 mde ani de la edificare sau făcut primele lucrări de restaurare
7.3.	Propuneri restaurare, reabilitare, reconversie	

8. DOCUMENTARE/REFERINTE

8.1.	Bibliografie	
8.2.	Dosare si rapoarte in arhive	
8.3.	Harti, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	
8.5.	Alte informatii	

9. NIVELUL DE INTERES/CLASARE

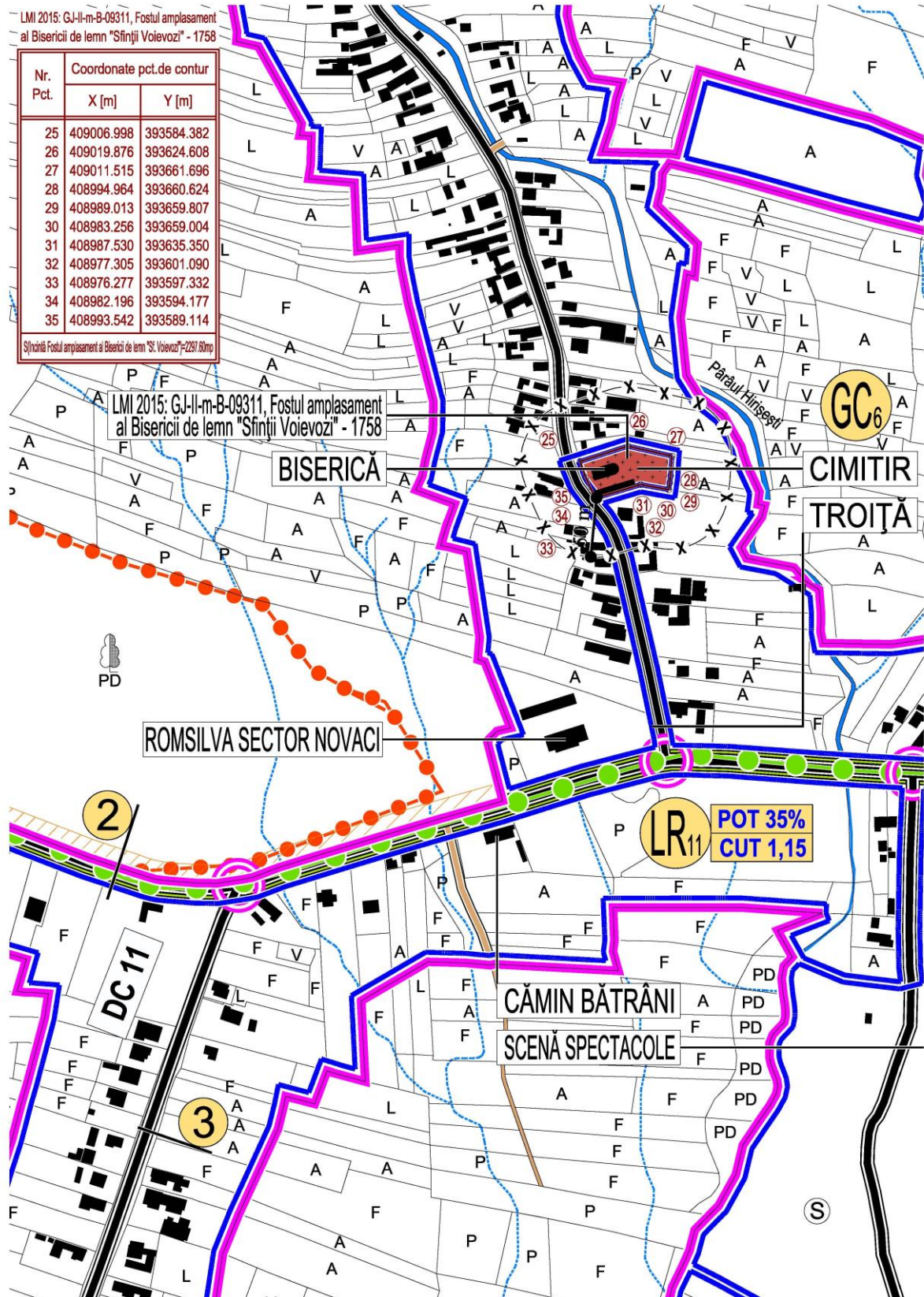
9.1.	Grupa valorica: - A - B	B
9.2.	Categoria dupa natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globala	
9.4.	Data si documentul protectiei	2015 Lista Monumentelor Istorice MCC - INMI - MO Partea I Nr. 113 bis din 15.02.2016
9.5.	Codul primit prin respectivul act	GJ-II-m-B-09243

10. SISTEMATIZAREA EVIDENTEI

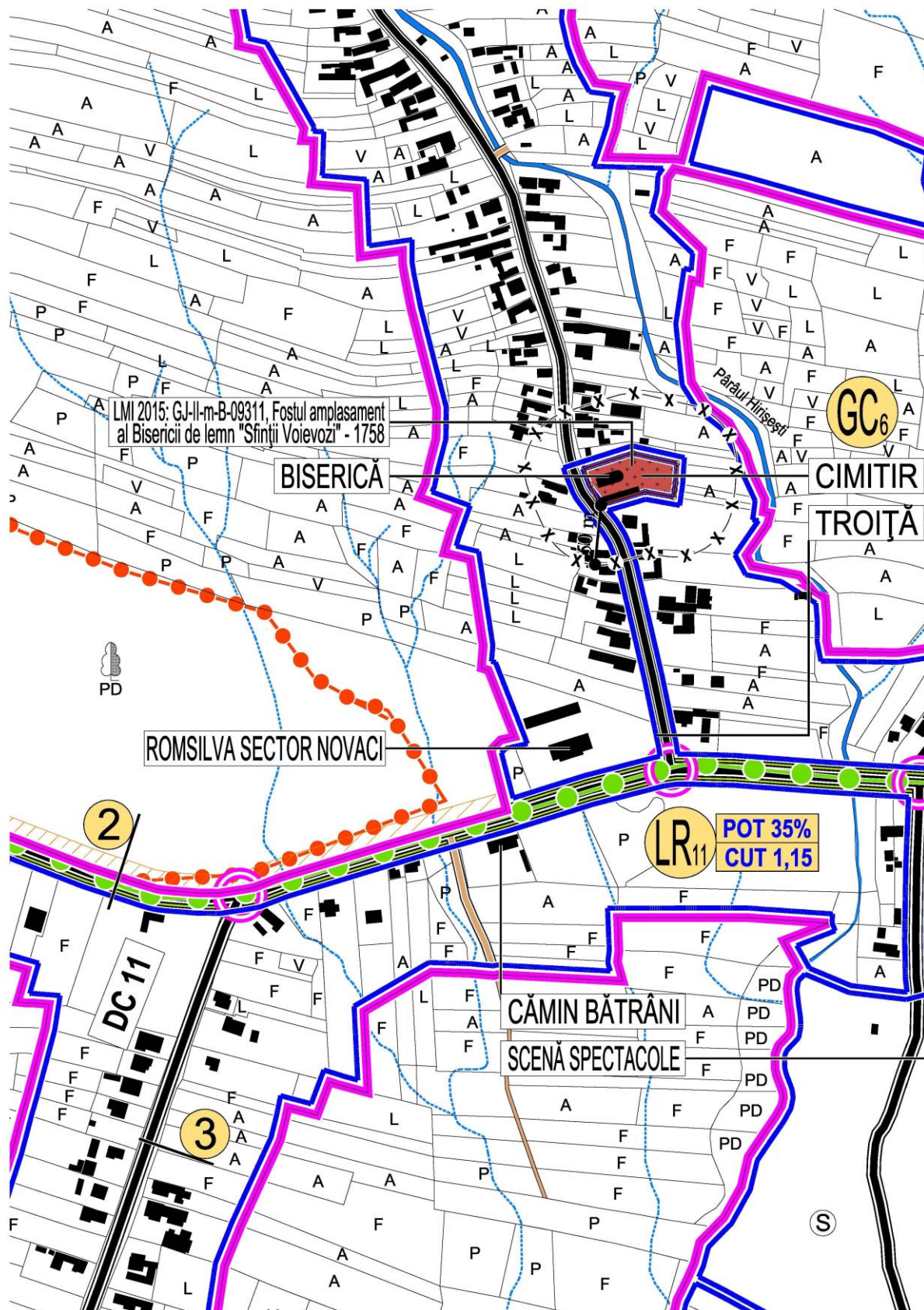
10.1.	Data redactarii fisei	08.10.2018
10.2.	Institutia in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.3.	Autorul fisei si calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.4.	Trimiterea la documentatia fotografica aferenta	
10.5.	Trimiterea la documentatia desenata aferenta	
10.6.	Semnatura autografa a specialistului care a intocmit fisa	
10.7.	Semnatura si stampila conducatorului institutiei in	

	cadrul careia s-a redactat fisa	
10.8.	Numarul procesului-verbal de validare in Comisia Regionala a Monumentelor Istorice	

I.1. Plan cu evidențierea obiectivului cu valoare de patrimoniu la Biserica de lemn "Sfinții Voievozi", orașul Novaci, satul Hirisești

I.2 Plan cu evidențierea limitelor de protecție, în coordonate Stereo 70, față de obiectivul cu valoare de patrimoniu la Biserica de lemn "Sfinții Voievozi", orașul Novaci, satul Hirîșești

II.1. FISĂ MINIMALĂ
de evidenta a monumentelor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod	LMI
1.1.1.	Lista 1955	
1.1.2.	Lista 1991-1992	
1.1.3.	Lista 2004	GJ-II-m-B-09311 (poziția 282)
1.1.4.	Lista 2010	GJ-II-m-B-09311 (poziția 274)
1.1.5.	Lista 2015	GJ-II-m-B-09311 (poziția 274)
1.2.	Categorie	Monument istoric
1.2.1.	Monument	
1.2.2.	Ansamblu	
1.2.3.	Sit	
1.3.	Denumire actuala	Biserica de lemn "Sfinții Voievozi"
1.4.	Denumire originara	
1.5.	Denumiri anterioare	

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVA/AMPLASAMENT

2.1.	Stat	Romania
2.2.	Judet/nume/indicativ/numar	Gorj
2.3.	Oras; sat-comuna actuale	Sat Hirișești, oraș Novaci
2.4.	Cod postal	
2.5.	Strada, numar actuale	Drum sătesc
2.6.	Oras; sat-comuna origine/anterioare	Sat Hirișești, oraș Novaci
2.7.	Strada, numar anterioare	Drum sătesc
2.8.	Referinte cartografice/toponimie	
2.9.	Referinte cadastrale	
2.10.	Referinte privitoare la zona de protectie	
2.11.	Categoria de arhitectura	Tradițională Gorjencească
2.12.	Tipul de folosinta sau functiunea	
2.13.	Folosinta actuala	Cult ortodox
2.14.	Folosinta initiala	Cult ortodox
2.15.	Folosinta anterioara	Cult ortodox
2.16.	Reglementari urbanistice in care se inscrie	Zonă de protecție a monumentelor istorice

3. STATUT PROPRIETATE

3.1.	Actualul proprietar	Arhiepiscopia Craiovei - Mitropolia Olteniei
3.2.	Proprietar originar	Parohia Hirișești
3.3.	Proprietari anteriori	Parohia Hirișești
3.4.	Utilizator	Parohia Hirișești

4. DATARE

4.1.	Datate prin perioade/secole	Anul 1758
4.2.	Datate prin intervale de date	1758- (1990, an când a fost distrusă de un incendiu)

4.3.	Datara precisa	
4.4.	Justificarea datarii	

5. PERSOANE SI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Ctitor/finantator	
5.2.	Autor/mester	
5.3.	Istoric	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona si asezarea	
6.2.	Descriere obiectiv individual	
	- Plan	
	- Elevatie	
	- Volumetrie	
	- Fatade	
	- Forma invelitoare	
	- Compartimentare interioare	
	- Extinderi	
	-Anexe	
6.3.	Elemente de constructie	
6.4.	Materiale si tehnici de constructie/structura	
6.5.	Materiale de acoperis	
6.6.	Componente artistice	
6.7.	Mobilier	
6.8.	Inscriptii	
6.9.	Incadrrare stilistica	
6.10.	Patrimoniu mobil	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, PREZERVARE

7.1.	Starea generala de conservare	In prezent Biserica de lemn "Sfinții Voievozi" nu mai există ea fiind distrusă de un incendiu în anul 1990.
7.2.	Lucrari anterioare de restaurare	
7.3.	Propuneri restaurare, reabilitare, reconversie	

8. DOCUMENTARE/REFERINTE

8.1.	Bibliografie	
8.2.	Dosare si rapoarte in arhive	
8.3.	Harti, planuri, desene	

8.4.	Fotografii	
8.5.	Alte informatii	

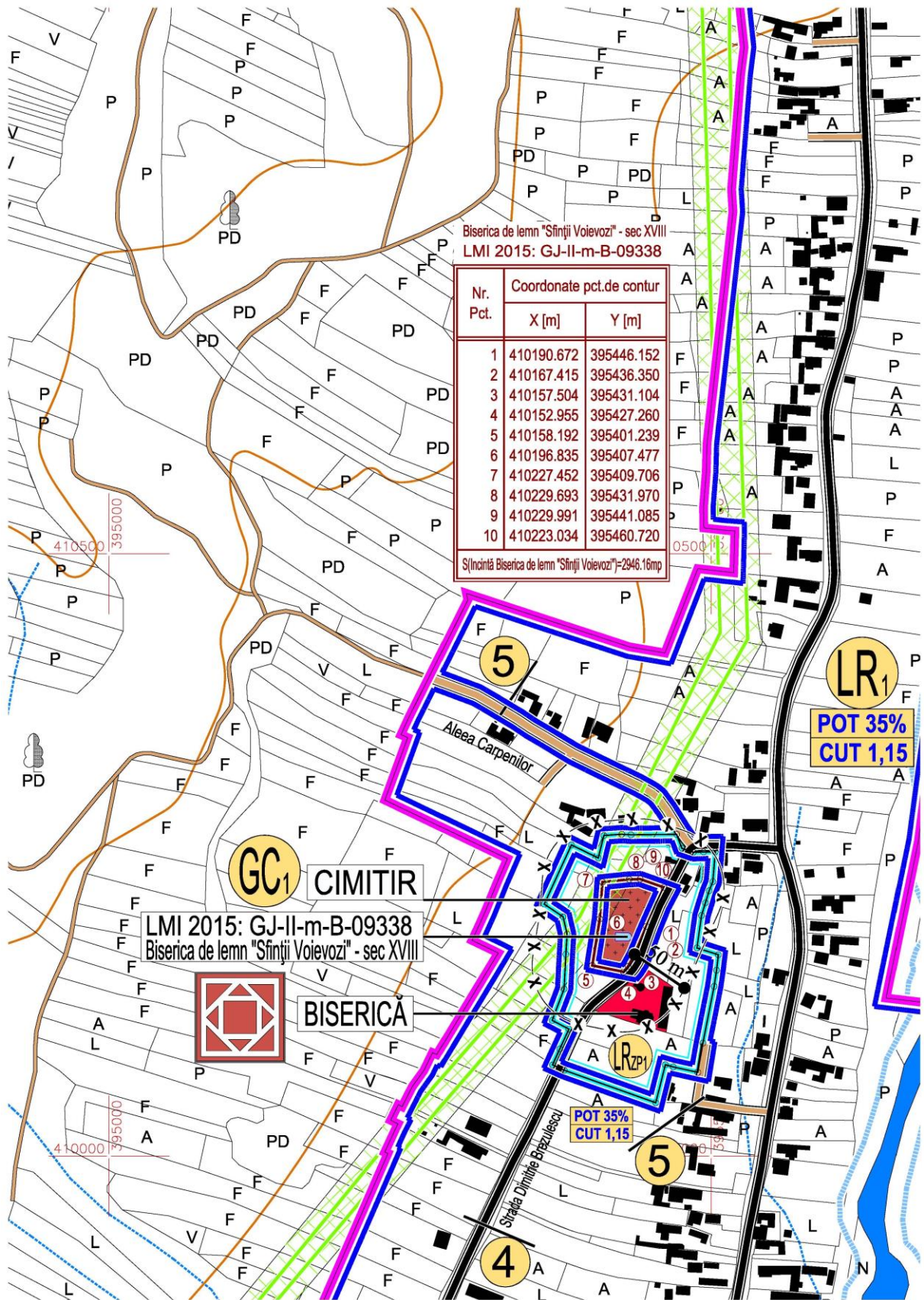
9. NIVELUL DE INTERES/CLASARE

9.1.	Grupa valorica: - A - B	B
9.2.	Categoria dupa natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globala	
9.4.	Data si documentul protectiei	2015 Lista Monumentelor Istorice MCC - INMI - MO Partea I Nr. 113 bis din 15.02.2016
9.5.	Codul primit prin respectivul act	GJ-II-m-B-09311

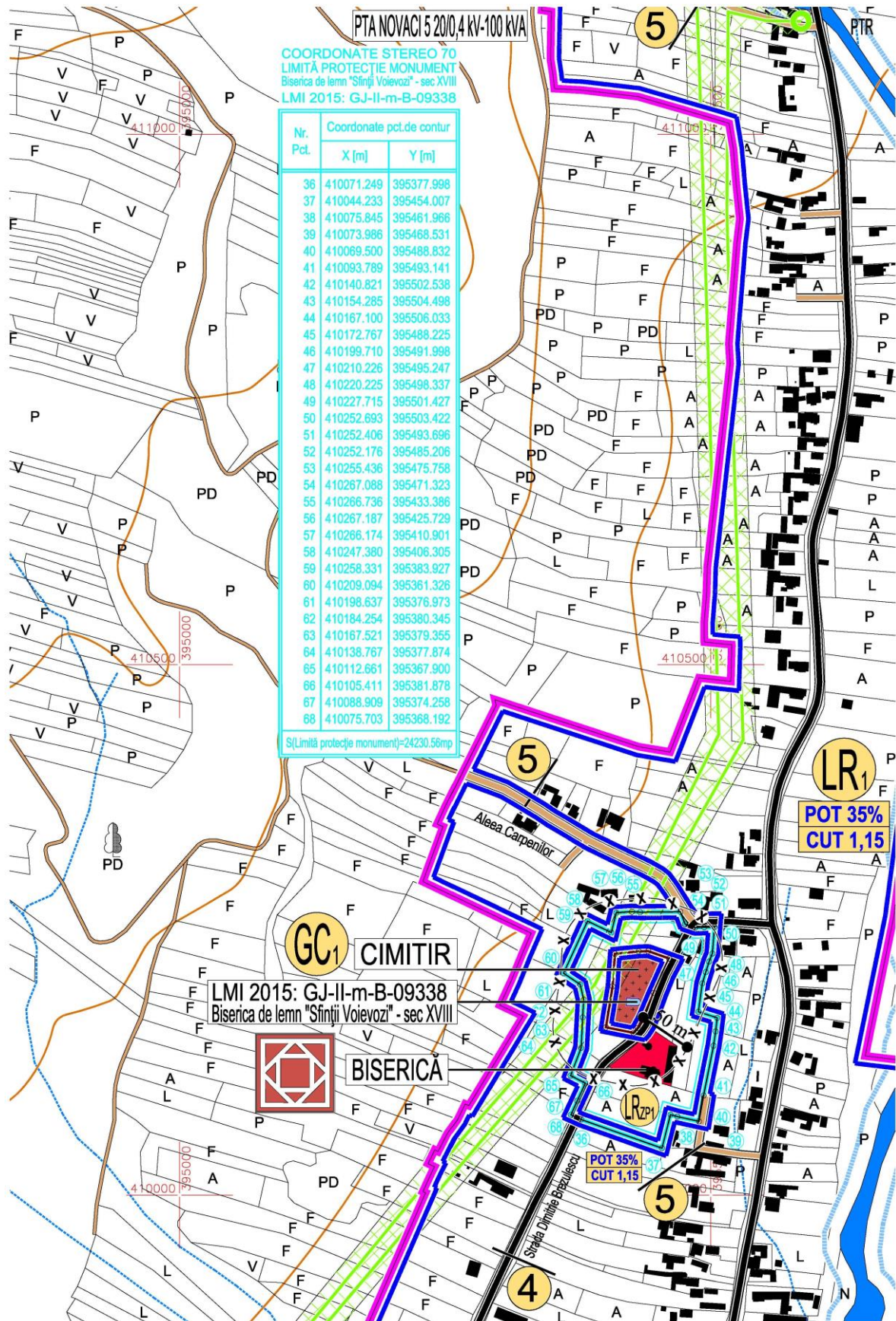
10. SISTEMATIZAREA EVIDENTEI

10.1.	Data redactarii fisei	08.10.2018
10.2.	Instituitia in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.3.	Autorul fisei si calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.4.	Trimiterea la documentatia fotografica aferenta	
10.5.	Trimiterea la documentatia desenata aferenta	
10.6.	Semnatura autografa a specialistului care a intocmit fisa	
10.7.	Semnatura si stampila conducatorului institutiei in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.8.	Numarul procesului-verbal de validare in Comisia Regionala a Monumentelor Istorice	

I.1. Plan cu evidențierea obiectivului cu valoare de patrimoniu la Biserica de lemn "Sfinții Voievozi", orașul Novaci

I.2 Plan cu evidențierea limitelor de protecție, în coordonate Stereo 70, față de obiectivul cu valoare de patrimoniu la Biserica de lemn "Sfinții Voievozi", orașul Novaci

II.1. FISĂ MINIMALĂ
de evidenta a monumentelor istorice

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod	LMI
1.1.1.	Lista 1955	
1.1.2.	Lista 1991-1992	20B0198 (poziția143)
1.1.3.	Lista 2004	GJ-II-m-B-09338 (poziția313)
1.1.4.	Lista 2010	GJ-II-m-B-09338 (poziția305)
1.1.5.	Lista 2015	GJ-II-m-B-09338 (poziția305)
1.2.	Categorie	Monument istoric
1.2.1.	Monument	
1.2.2.	Ansamblu	
1.2.3.	Sit	
1.3.1	Denumire actuala L.M.I. 2010, 2015	Biserica "Sf. Voievozi"
1.3.2	Denumire actuala	
1.4.	Denumire originara	
1.5.	Denumiri anterioare L.M.I. 1992, 2004	Biserica "Sf. Dumitru"
1.6	Hram	Sf. M. Mc. Dimitrie

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVA/AMPLASAMENT

2.1.	Stat	Romania
2.2.	Judet/nume/indicativ/numar	Gorj
2.3.	Oras; sat-comuna actuale	Orașul Novaci - Români
2.4.	Cod postal	
2.5.	Strada, numar actuale	Dimitrie Brezulescu
2.6.	Oras; sat-comuna origine/anterioare	Orașul Novaci - Români
2.7.	Strada, numar anterioare	Dimitrie Brezulescu
2.8.	Referinte cartografice/toponimie	
2.9.	Referinte cadastrale	
2.10.	Referinte privitoare la zona de protectie	
2.11.	Categoria de arhitectura	Tradițională Gorjencească
2.12.	Tipul de folosinta sau functiunea	
2.13.	Folosinta actuala	Cult ortodox
2.14.	Folosinta initiala	Cult ortodox
2.15.	Folosinta anterioara	Cult ortodox
2.16.	Reglementari urbanistice in care se inscrie	Zonă de protecție a monumentelor istorice

3. STATUT PROPRIETATE

3.1.	Actualul proprietar	Arhiepiscopia Craiovei - Mitropolia Olteniei
3.2.	Proprietar originar	Parohia Novaci
3.3.	Proprietari anteriori	Parohia Novaci
3.4.	Utilizator	Parohia Novaci

4. DATARE

4.1.	Datate prin perioade/secole	Construită în secolul XVIII
4.2.	Datate prin intervale de date	
4.3.	Datate precisa	
4.4.	Justificarea datarii	

5. PERSOANE SI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Ctitor/finantator	
5.2.	Autor/mester	
5.3.	Istoric	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona si asezarea	Novaci - Români
6.2.	Descriere obiectiv individual	Biserică din lemn, fundație din piatră, tencuită la exterior.
	- Plan	Parter, cu dezvoltare uninavată, fără abside laterale
	- Elevatie	Biserică din lemn, tencuită la exterior, pridvor deschis sprijinit pe patru stâlpi de lemn
	- Volumetrie	Plan dreptunghiular cu acoperiș în patru ape
	- Fatade	Tencuită la exterior și zugrăvită
	- Forma învelitoare	Acoperiș în patru ape, cu turn pentru clopotniță, învelitoare din șifă
	- Compartimentare interioare	Compartimentare obisnuită: tindă, pronaos, naos și altar
	- Extinderi	Nu
	-Anexe	Nu
6.3.	Elemente de constructie	Pereți din lemn tencuit, învelitoare din șifă, turlă peste pronaos dreptunghiular cu acoperiș în patru ape
6.4.	Materiale si tehnici de constructie/structura	Fundație și elevație din piatră, pereții executați din lemn acoperit cu tencuială
6.5.	Materiale de acoperis	Structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoarea executată din șifă
6.6.	Componente artistice	Nu este pictată la exterior
6.7.	Mobilier	
6.8.	Inscriptii	
6.9.	Incadrare stilistica	
6.10.	Patrimoniu mobil	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, PREZERVARE

7.1.	Starea generala de conservare	Stare nesatisfăcătoare de conservare
7.2.	Lucrari anterioare de restaurare	
7.3.	Propuneri restaurare, reabilitare, reconversie	

8. DOCUMENTARE/REFERINTE

8.1.	Bibliografie	
8.2.	Dosare si rapoarte in	

	arhive	
8.3.	Harti, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	 <p><i>Vedere din lateral</i></p>

Absida altarului

Turnul

		 <p style="text-align: center;"><i>Fereastră</i></p>
8.5.	Alte informatii	

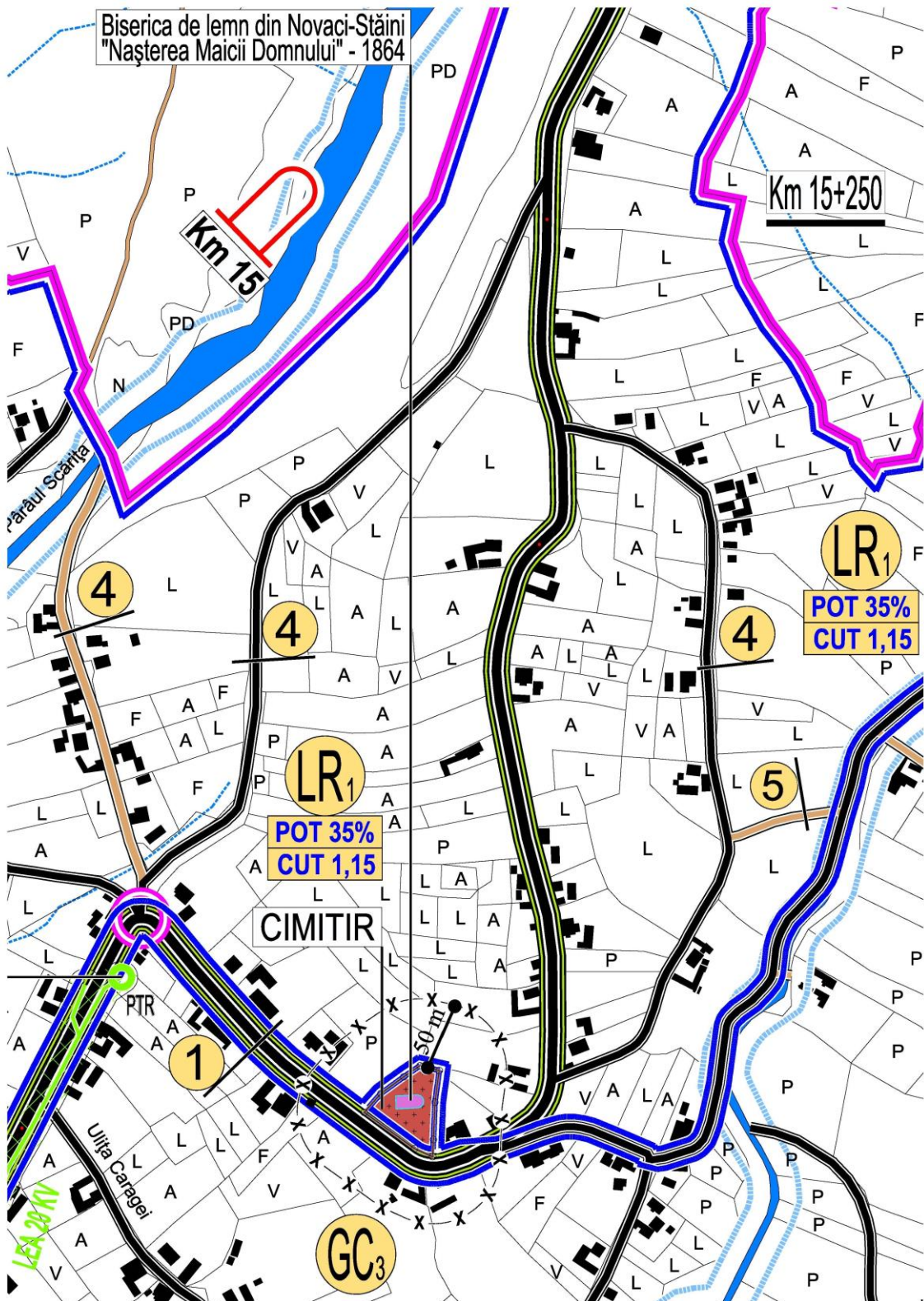
9. NIVELUL DE INTERES/CLASARE

9.1.	Grupa valorica: - A - B	B
9.2.	Categoria dupa natura obiectivului: - I - II - III - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globala	
9.4.	Data si documentul protectiei	2015 Lista Monumentelor Istorice MCC - INMI - MO Partea I Nr. 113 bis din 15.02.2016
9.5.	Codul primit prin respectivul act	GJ-II-m-B-09338

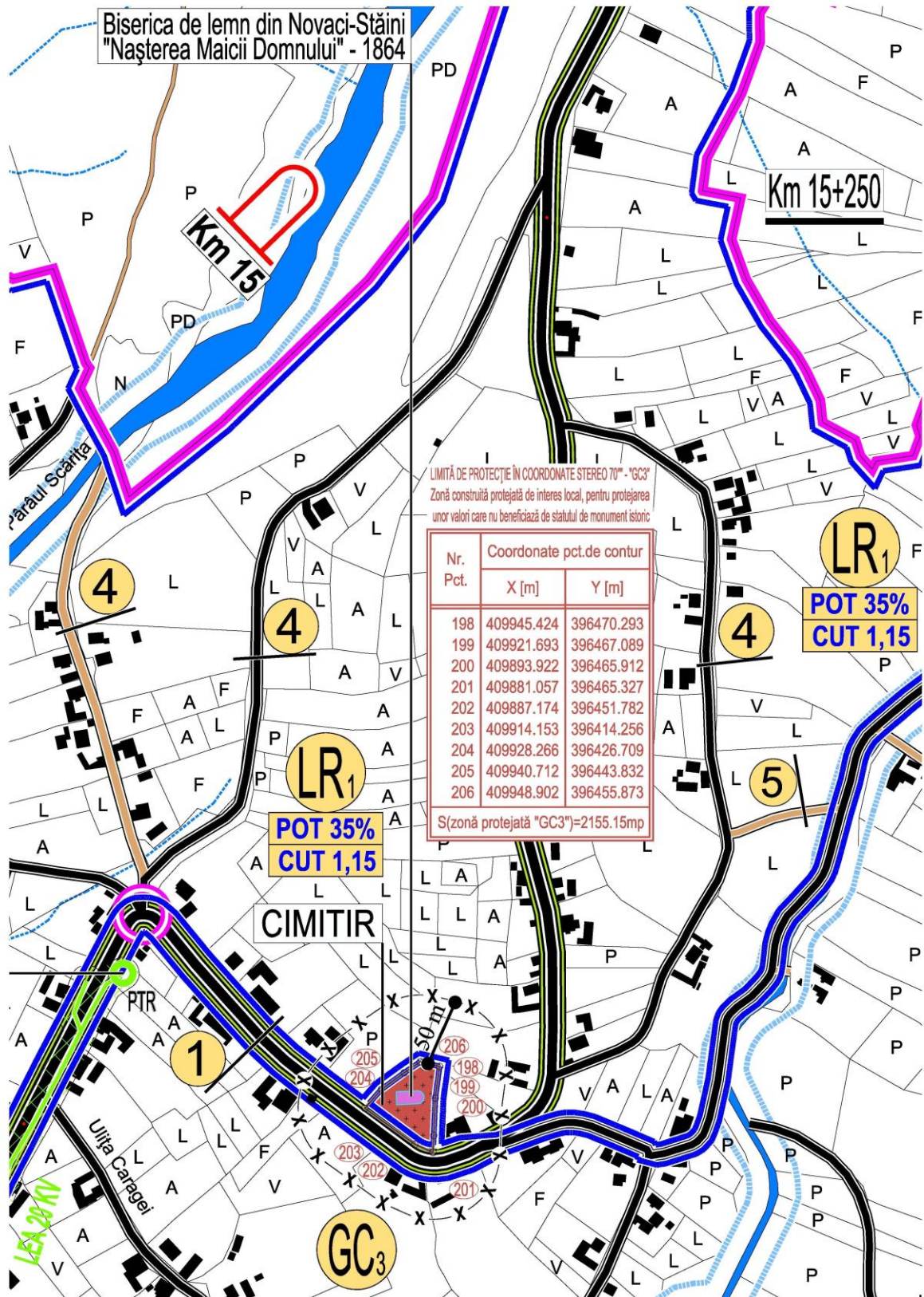
10. SISTEMATIZAREA EVIDENTEI

10.1.	Data redactarii fisei	08.10.2018
10.2.	Institutia in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.3.	Autorul fisei si calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.4.	Trimiterea la documentatia fotografica aferenta	
10.5.	Trimiterea la documentatia desenata aferenta	
10.6.	Semnatura autografa a specialistului care a intocmit fisa	
10.7.	Semnatura si stampila conducatorului institutiei in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.8.	Numarul procesului-verbal de validare in Comisia Regionala a Monumentelor Istorice	

I.1. Plan cu evidențierea obiectivului Biserica de lemn din Novaci-Străini "Nașterea Maicii Domnului" - 1864 imobil cu valoare arhitecturală confirmată prin studiu istoric care nu beneficiază de statutul de monument istoric aflate în zona construită protejată de interes local propusă, orașul Novaci

I.2 Plan cu evidențierea limitelor de protecție, în coordonate Stereo 70, față de obiectivul Biserica de lemn din Novaci-Străini "Nașterea Maicii Domnului" - 1864 imobil cu valoare arhitecturală confirmată prin studiu istoric care nu beneficiază de statutul de monument istoric aflate în zona construită protejată de interes local propusă, orașul Novaci

II.1. FISĂ MINIMALĂ

de evidenta a imobilelor cu valoare arhitectural-ambientală care nu beneficiază de statutul de monument istoric

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod	
1.1.1.	Lista 1955	
1.1.2.	Lista 1991-1992	
1.1.3.	Lista 2004	
1.1.4.	Lista 2010	
1.1.5.	Lista 2015	
1.2.	Categorie	
1.2.1.	Monument	
1.2.2.	Ansamblu	
1.2.3.	Sit	
1.3.1	Denumire actuala L.M.I. 2010, 2015	
1.3.2	Denumire actuala	Biserica de lemn din Novaci-Străini "Nașterea Maicii Domnului"
1.4.	Denumire originara	
1.5	Hram	"Nașterea Maicii Domnului"

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVA/AMPLASAMENT

2.1.	Stat	Romania
2.2.	Judet/nume/indicativ/numar	Gorj
2.3.	Oras; sat-comuna actuale	Orașul Novaci - Străini
2.4.	Cod postal	215300
2.5.	Strada, numar actuale	Strada Rânca
2.6.	Oras; sat-comuna origine/antioare	Orașul Novaci - Străini
2.7.	Strada, numar antioare	Strada Rânca
2.8.	Referinte cartografice/toponimie	
2.9.	Referinte cadastrale	
2.10.	Referinte privitoare la zona de protectie	
2.11.	Categoria de arhitectura	Tradițională Gorjencească
2.12.	Tipul de folosinta sau functiunea	
2.13.	Folosinta actuala	Cult ortodox
2.14.	Folosinta initiala	Cult ortodox
2.15.	Folosinta antioara	Cult ortodox
2.16.	Reglementari urbanistice in care se inscrie	Zonă construită protejată de interes local propusă prin Studiu Istoric General

3. STATUT PROPRIETATE

3.1.	Actualul proprietar	Arhiepiscopia Craiovei - Mitropolia Olteniei
3.2.	Proprietar originar	Parohia Novaci
3.3.	Proprietari anteriori	Parohia Novaci
3.4.	Utilizator	Parohia Novaci

4. DATARE

4.1.	Datate prin perioade/secole	Construită în secolul XIX
4.2.	Datate prin intervale de date	
4.3.	Datate precisă	1864
4.4.	Justificarea datării	

5. PERSOANE SI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Ctitor/finantator	
5.2.	Autor/mester	
5.3.	Istoric	Biserica filie „Nașterea Maicii Domnului” aparține de parohia Novaci. Este așezată pe șoseaua Novaci-Sebeș, la 1,5 km de centrul orașului. A fost construită pe temelia bisericii zidită la anul 1803 de Coman Călușeriu, venit din Poiana Sibiului, care a ars în 1854 până la temelie. A fost clădită de proprietarii Palada în anul 1864 în forma care este astăzi și deservește enoriașii din Novaci - Străini

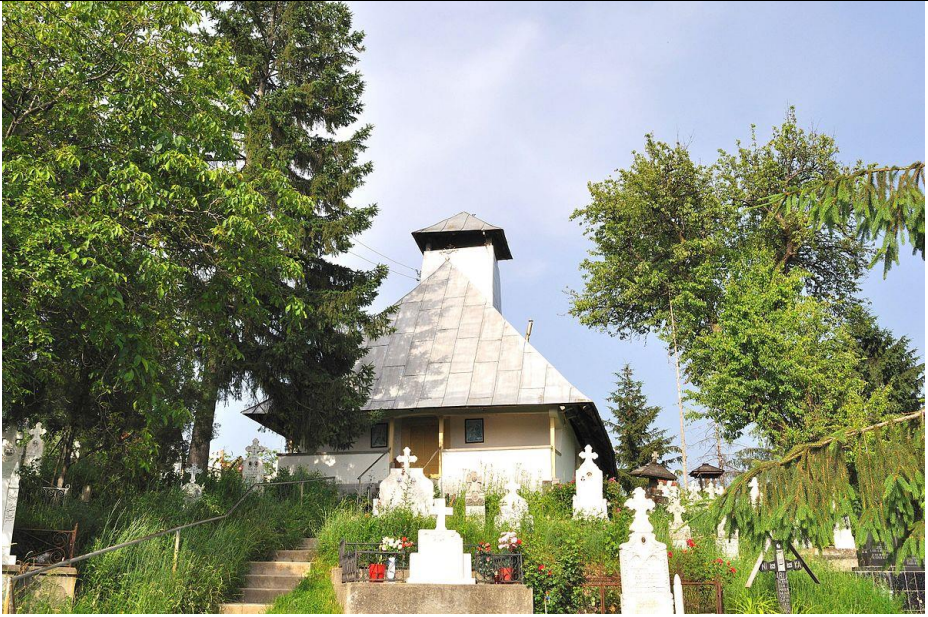

6. DESCRIERE

6.1.	Zona și așezarea	Novaci - Străini
6.2.	Descriere obiectiv individual	Biserica este clădită din lemn pe o temelie de piatră, tencuită cu varpe dinăuntru și afară, cu o turlă deasupra naosului.
	- Plan	Parter, cu dezvoltare uninavată, fără abside laterale
	- Elevatie	Biserică din lemn, tencuită la exterior, pridvor deschis sprijinit pe patru stâlpi de lemn
	- Volumetrie	Plan în formă de corabie cu acoperiș în patru ape
	- Fatade	Tencuită cu varpe dinăuntru și afară
	- Forma învelitoare	Acoperiș în patru ape, cu turlă, învelitoare din tablă zincată
	- Compartimentare interioare	Compartimentare obisnuită: tindă, pronaos, naos și altar
	- Extinderi	Nu
	-Anexe	În stânga bisericii se află clopotnița
6.3.	Elemente de construcție	Pereți din lemn tencuit, învelitoare din tablă zincată, turlă peste pronaos dreptunghiular cu acoperiș în patru ape
6.4.	Materiale și tehnici de construcție/structura	Temelie din piatră, pereții executați din lemn acoperit cu tencuială
6.5.	Materiale de acoperis	Structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoarea executată din tablă zincată
6.6.	Componente artistice	Nu este pictată în afară de catapeteasmă
6.7.	Mobilier	
6.8.	Inscripții	Nu are inscripții interioare sau exterioare
6.9.	Incadrare stilistică	Tradițională gorjencească
6.10.	Patrimoniu mobil	Cuprinde 8 icoane, cea mai veche datează de la 1816. Icoanele Împărătești cu Domnul Iisus Hristos și Sf. Fecioară Maria sunt pictate în 1865 de pictorul Pârvulescu, iar icoanele cu Sf. Ierarh Nicolae și Adormirea Maicii Domnului de zugravul Georgică Damoca în 1862, respectiv 1863

7. CONSERVARE, RESTAURARE, PREZERVARE

7.1.	Starea generala de conservare	Stare satisfăcătoare de conservare
7.2.	Lucrari anterioare de restaurare	
7.3.	Propuneri restaurare, reabilitare, reconversie	

8. DOCUMENTARE/REFERINTE

8.1.	Bibliografie	
8.2.	Dosare si rapoarte in arhive	
8.3.	Harti, planuri, desene	
8.4.	Fotografii	 <p><i>Vedere din față</i></p> <p><i>Vedere din lateral spate</i></p>
8.5.	Alte informatii	

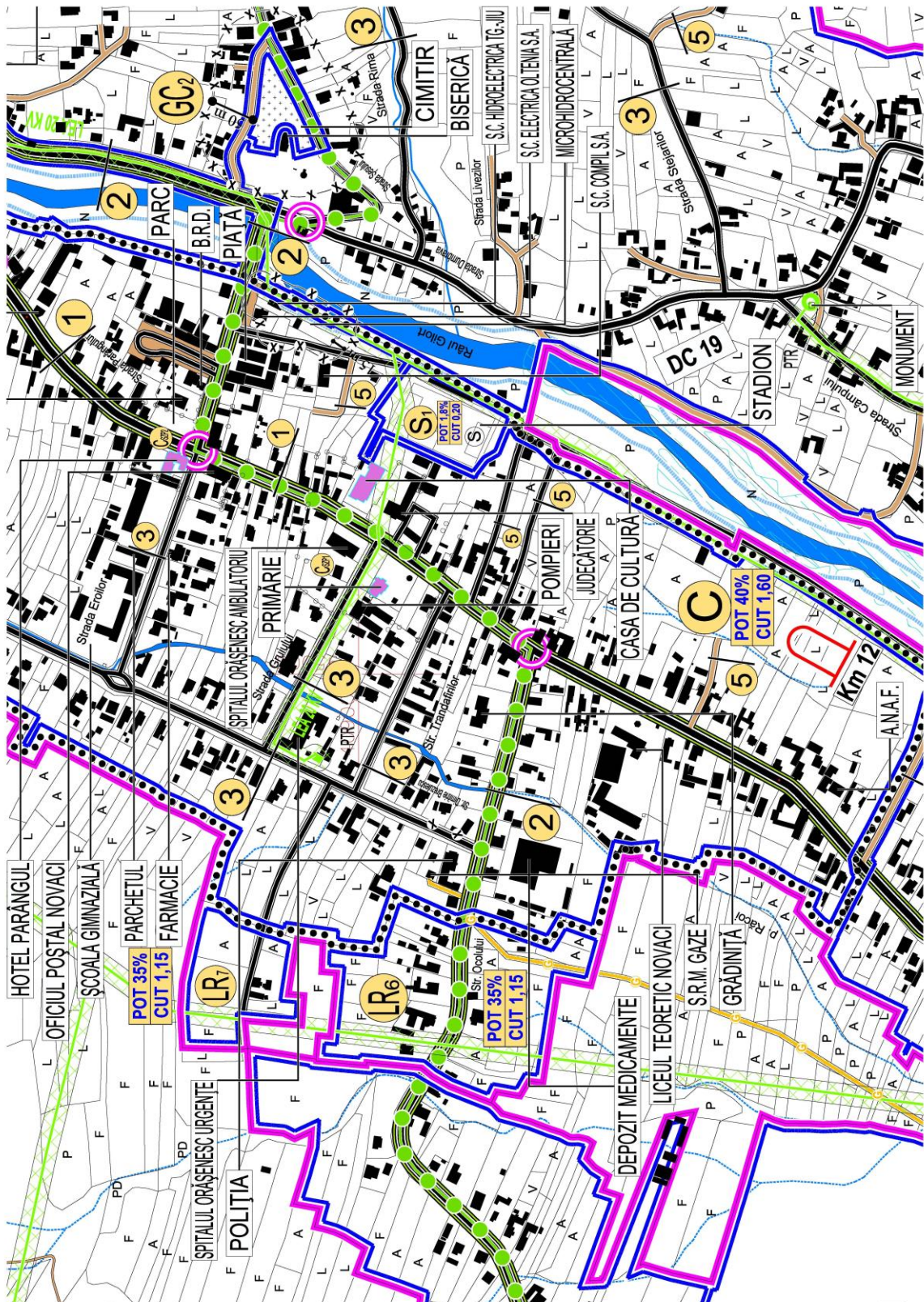
9. NIVELUL DE INTERES/CLASARE

9.1.	Grupa valorica: - A - B	
9.2.	Categoria dupa natura obiectivului: - I - II - III - IV	
9.3.	Criterii de evaluare globala	
9.4.	Data si documentul protectiei	
9.5.	Codul primit prin respectivul act	

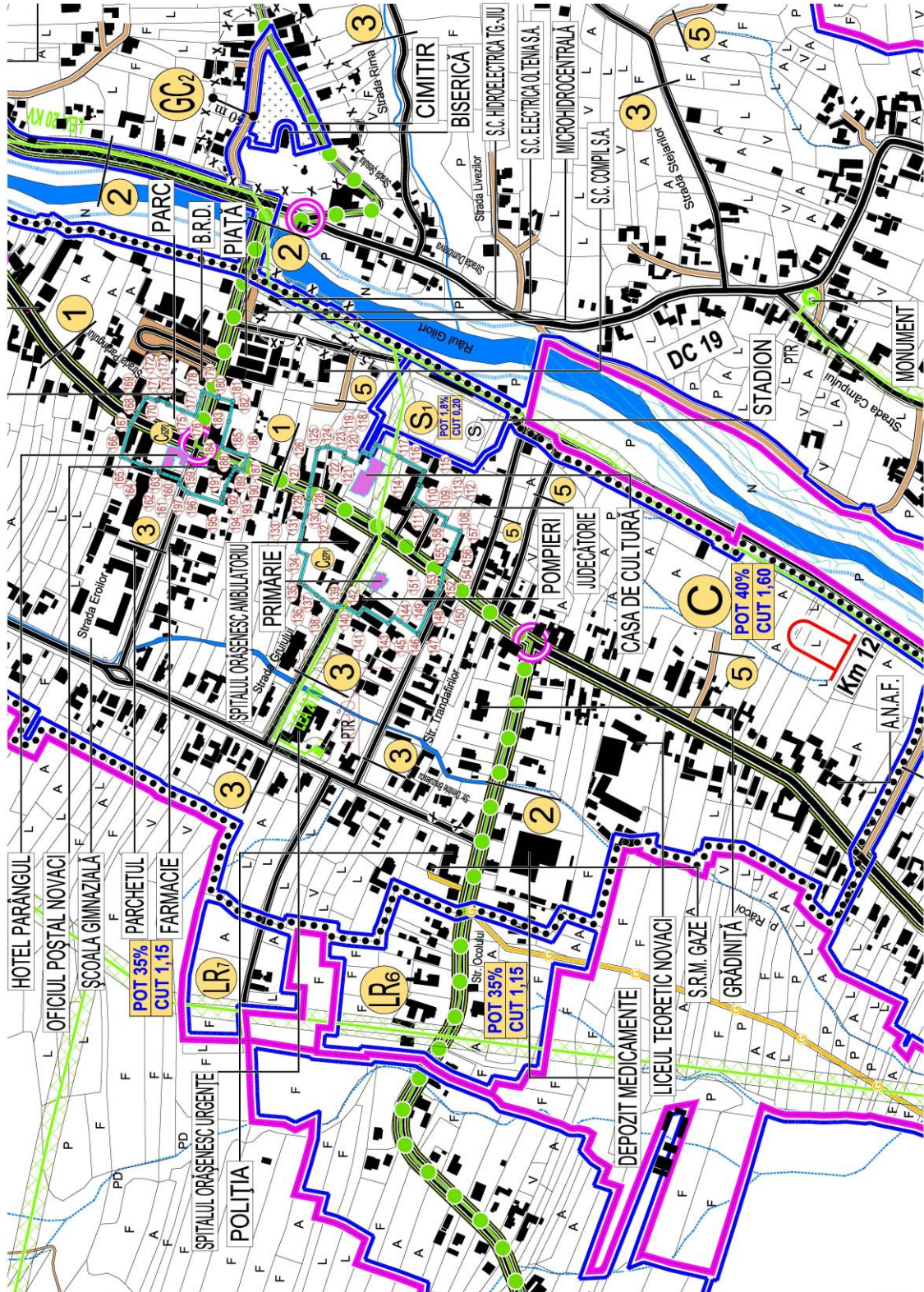
10. SISTEMATIZAREA EVIDENTEI

10.1.	Data redactarii fisei	08.10.2018
10.2.	Institutia in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.3.	Autorul fisei si calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.4.	Trimiterea la documentatia fotografica aferenta	
10.5.	Trimiterea la documentatia desenata aferenta	
10.6.	Semnatura autografa a specialistului care a intocmit fisa	
10.7.	Semnatura si stampila conducatorului institutiei in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.8.	Numarul procesului-verbal de validare in Comisia Regionala a Monumentelor Istorice	

I.1. Plan cu evidențierea obiectivelor Primăria orașului Novaci, fosta clădire a Spitalului Vlădoianu-Brezulescu, Casa de Cultura Novaci și Hotel Parângul, fosta clădire a Băncii Populare "Gilortul", imobile cu valoare arhitectural-ambientală confirmată prin studiu istoric care nu beneficiază de statutul de monument istoric aflate în zona construită protejată de interes local propusă, orașul Novaci

I.2. Plan cu evidențierea limitelor de protecție, în coordonate Stereo 70, față de obiectivele: Primăria orașului Novaci, fosta clădire a Spitalului Vlădoianu-Brezulescu, Casa de Cultura Novaci și Hotel Parângul, fosta clădire a Băncii Populare "Gilortul", imobile cu valoare arhitectural-ambientală confirmată prin studiu istoric care nu beneficiază de statutul de monument istoric aflate în zona construită protejată de interes local propusă, orașul Novaci

Coordonate Stereo 70" la zonele construite protejate de interes local propuse C SZP 1 și C SZP 2 pentru obiectivele: Primăria orașului Novaci, fosta clădire a Spitalului Vlădoianu-Brezulescu, Casa de Cultura Novaci și Hotel Parângul, fosta clădire a Băncii Populare "Gilortul"

LIMITĂ DE PROTECȚIE ÎN COORDONATE STEREO 70" - "CSZP2"
Zonă construită protejată de interes local, pentru protejarea unor valori care nu beneficiază de statutul de monument istoric

LIMITĂ DE PROTECȚIE ÎN COORDONATE STEREO 70" - "CSZP1"
Zonă construită protejată de interes local, pentru protejarea unor valori care nu beneficiază de statutul de monument istoric

Nr. Pct.	Coordonate pct.de contur		Nr. Pct.	Coordonate pct.de contur	
	X [m]	Y [m]		X [m]	Y [m]
108	408901.929	395168.230	134	409058.314	395126.480
109	408913.378	395174.559	135	409066.331	395096.532
110	408914.878	395175.319	136	409059.705	395091.426
111	408938.201	395189.622	137	409047.698	395081.475
112	408930.545	395204.522	138	409040.478	395075.966
113	408932.781	395205.442	139	409030.310	395068.160
114	408933.499	395205.655	140	409015.551	395068.471
115	408927.063	395219.789	141	409000.402	395059.293
116	408926.486	395221.056	142	408995.462	395067.154
117	408954.769	395236.675	143	408966.795	395049.467
118	408981.279	395251.612	144	408961.879	395057.279
119	408987.565	395238.713	145	408954.394	395052.296
120	408995.682	395243.410	146	408933.646	395037.389
121	409002.123	395230.285	147	408933.140	395038.462
122	409016.741	395237.236	148	408921.087	395065.093
123	409015.782	395241.645	149	408919.859	395066.740
124	409035.236	395248.484	150	408917.395	395072.253
125	409045.621	395246.457	151	408915.569	395076.323
126	409047.119	395242.832	152	408912.141	395083.803
127	409054.408	395204.789	153	408908.091	395092.848
128	409056.431	395190.221	154	408904.442	395110.415
129	409057.211	395185.383	155	408899.542	395121.926
130	409060.587	395169.452	156	408895.129	395132.560
131	409062.612	395159.898	157	408886.456	395153.456
132	409066.435	395141.856	158	408905.501	395160.506
133	409068.733	395131.112			
S(zonă protejată "CSZP1")=25966.41mp					

Nr. Pct.	Coordonate pct.de contur	
	X [m]	Y [m]
159	409200.540	395211.595
160	409210.230	395214.785
161	409222.682	395219.353
162	409223.860	395219.785
163	409223.420	395221.335
164	409228.070	395223.055
165	409254.040	395232.015
166	409266.456	395237.632
167	409256.293	395272.887
168	409248.671	395285.614
169	409238.750	395304.297
170	409227.140	395301.060
171	409225.730	395300.510
172	409225.240	395301.760
173	409213.970	395297.600
174	409214.530	395296.160
175	409198.050	395289.420
176	409182.770	395283.060
177	409179.340	395295.480
178	409176.290	395306.150
179	409174.975	395310.727
180	409157.651	395303.636
181	409141.160	395299.595
182	409142.188	395295.372
183	409145.960	395277.054
184	409154.382	395248.566
185	409139.757	395242.562
186	409124.319	395238.291
187	409130.050	395222.400
188	409138.880	395225.960
189	409143.073	395216.567
190	409143.700	395216.440
191	409149.350	395204.270
192	409152.095	395196.124
193	409153.950	395190.620
194	409151.533	395189.661
195	409153.518	395184.356
196	409191.327	395196.490
197	409202.360	395206.655
S(zonă protejată "CSZP1")=10257.06mp		

II.1. FISĂ MINIMALĂ

de evidenta a imobilelor cu valoare arhitectural-ambientală care nu beneficiază de statutul de monument istoric

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod	
1.1.1.	Lista 1955	
1.1.2.	Lista 1991-1992	
1.1.3.	Lista 2004	
1.1.3.	Lista 2010	
1.2.	Categorie	
1.2.1.	Monument	
1.2.2.	Ansamblu	
1.2.3.	Sit	
1.3.	Denumire actuala	- Primăria oraşului Novaci - Casa de Cultura Novaci - Hotel Parângul
1.4.	Denumire originara	
1.5.	Denumiri anterioare	

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVA/AMPLASAMENT

2.1.	Stat	Romania
2.2.	Judet/nume/indicativ/numar	Gorj
2.3.	Oras; sat-comuna actuale	Oraşul Novaci
2.4.	Cod postal	215300
2.5.	Strada, numar actuale	- Primăria oraşului Novaci - drumul naţional 67C, strada Parângului, nr. 79 - Casa de Cultură Novaci - drumul naţional 67C, strada Parângului - Hotel Parângul - drumul naţional 67C strada Parângului
2.6.	Oras; sat-comuna origine/anterioare	Oraşul Novaci
2.7.	Strada, numar anterioare	- Primăria oraşului Novaci - drumul naţional 67C, strada Parângului, nr. 79 - Casa de Cultură Novaci - drumul naţional 67C, strada Parângului - Hotel Parângul - drumul naţional 67C strada Parângului
2.8.	Referinte cartografice/toponimie	
2.9.	Referinte cadastrale	
2.10.	Referinte privitoare la zona de protectie	Zone construite protejate de interes local propuse prin Studiu Istoric General
2.11.	Categoria de arhitectura	Monument
2.12.	Tipul de folosinta sau functiunea	- Primăria oraşului Novaci - Casa de Cultură a oraşului Novaci - Hotel și restaurant Parângul
2.13.	Folosinta actuala	- Primăria oraşului Novaci - Casa de Cultură a oraşului Novaci - Hotel Parângul

2.14.	Folosinta initiala	- Primăria orașului Novaci (fosta clădire a Spitalului Vlădoianu-Brezulescu) - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul - (fosta clădire a Băncii Populare "Gilortul")
2.15.	Folosinta anterioara	- Primăria orașului Novaci (fosta clădire a Spitalului Vlădoianu-Brezulescu) - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul - (fosta clădire a Băncii Populare "Gilortul")
2.16.	Reglementari urbanistice in care se inscrie	Zone construite protejate de interes local propuse prin Studiu Istoric General

3. STATUT PROPRIETATE

3.1.	Actualul proprietar	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
3.2.	Proprietar originar	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
3.3.	Proprietari anteriori	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
3.4.	Utilizator	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul

4. DATARE

4.1.	Datate prin perioade/secole	
4.2.	Datate prin intervale de date	
4.3.	Datate precisa	- Primăria orașului Novaci anul - - Casa de Cultură Novaci anul - - Hotel Parângul anul - 1930
4.4.	Justificarea datarii	

5. PERSOANE SI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Ctitor/finantator	
5.2.	Autor/mester	
5.3.	Istoric	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona si asezarea	
6.2.	Descriere obiectiv individual	- Primăria orașului Novaci funcționează într-o clădire cu regim de înălțime P+1 formată din 14 încăperi și 4 holuri cu suprafață construită de 296 m ² și un teren aferent de 2636 m ² - Casa de Cultură Novaci situat pe Str. Parângului, cu o suprafață construită de 932 m ² și un teren aferent de

		1940 m ² - Hotel și restaurant Parângul situat pe Str. Parângului, cu o suprafață construită de 460 m ²
	- Plan	- Primăria orașului Novaci - formă dreptunghiulară compusă din parter și etaj - Casa de Cultură Novaci - formă dreptunghiulară compusă din parter și două etaje - Hotel Parângul - formă dreptunghiulară compusă din parter și etaj
	- Elevatie	- Primăria orașului Novaci - Parter și etaj - Casa de Cultura Novaci - Parter și două etaje - Hotel Parângul - Parter și etaj
	- Volumetrie	- Primăria orașului Novaci - formă dreptunghiulară cu acoperiș în patru ape. - Casa de Cultura Novaci - formă dreptunghiulară cu acoperiș în patru ape. - Hotel Parângul
	- Fatade	
	- Forma învelitoare	- Primăria orașului Novaci - acoperiș în patru ape, învelitoare din țiglă - Casa de Cultura Novaci - acoperiș în patru ape, învelitoare din țiglă - Hotel Parângul - acoperiș în patru ape, învelitoare din țiglă
	- Compartimentare interioare	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
	- Extinderi	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
	- Anexe	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
6.3.	Elemente de construcție	- Primăria orașului Novaci - pereți din cărămidă, tencuiți la exterior - Casa de Cultura Novaci - pereți din cărămidă, tencuiți la exterior - Hotel Parângul - pereți din cărămidă, tencuiți la exterior
6.4.	Materiale si tehnici de construcție/structura	- Primăria orașului Novaci - fundație din piatră, și elevație din cărămidă, pereții tencuiți cu mortar de var și nisip; - Casa de Cultura Novaci - fundație din piatră, și elevație din cărămidă, pereții tencuiți cu mortar de var și nisip; - Hotel Parângul - fundație din piatră, și elevație din cărămidă, pereții tencuiți cu mortar de var și nisip;
6.5.	Materiale de acoperis	- Primăria orașului Novaci - structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoare din țiglă - Casa de Cultura Novaci - structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoare din țiglă

		- Hotel Parângul - structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoare din țiglă
6.6.	Componente artistice	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
6.7.	Mobilier	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
6.8.	Inscripții	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
6.9.	Incadrare stilistică	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
6.10.	Patrimoniu mobil	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul

7. CONSERVARE, RESTAURARE, PREZERVARE

7.1.	Starea generală de conservare	- Primăria orașului Novaci - bună - Casa de Cultura Novaci - bună - Hotel Parângul - bună
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul
7.3.	Propuneri restaurare, reabilitare, reconversie	- Primăria orașului Novaci - Casa de Cultură Novaci - Hotel Parângul

8. DOCUMENTARE/REFERINTE

8.1.	Bibliografie	
8.2.	Dosare și rapoarte în arhive	
8.3.	Hărți, planuri, desene	

8.4. Fotografii

- Primăria orașului Novaci

- Casa de Cultura Novaci

		 <p data-bbox="568 880 790 913">- Hotel Parângul</p>
8.5.	Alte informatii	

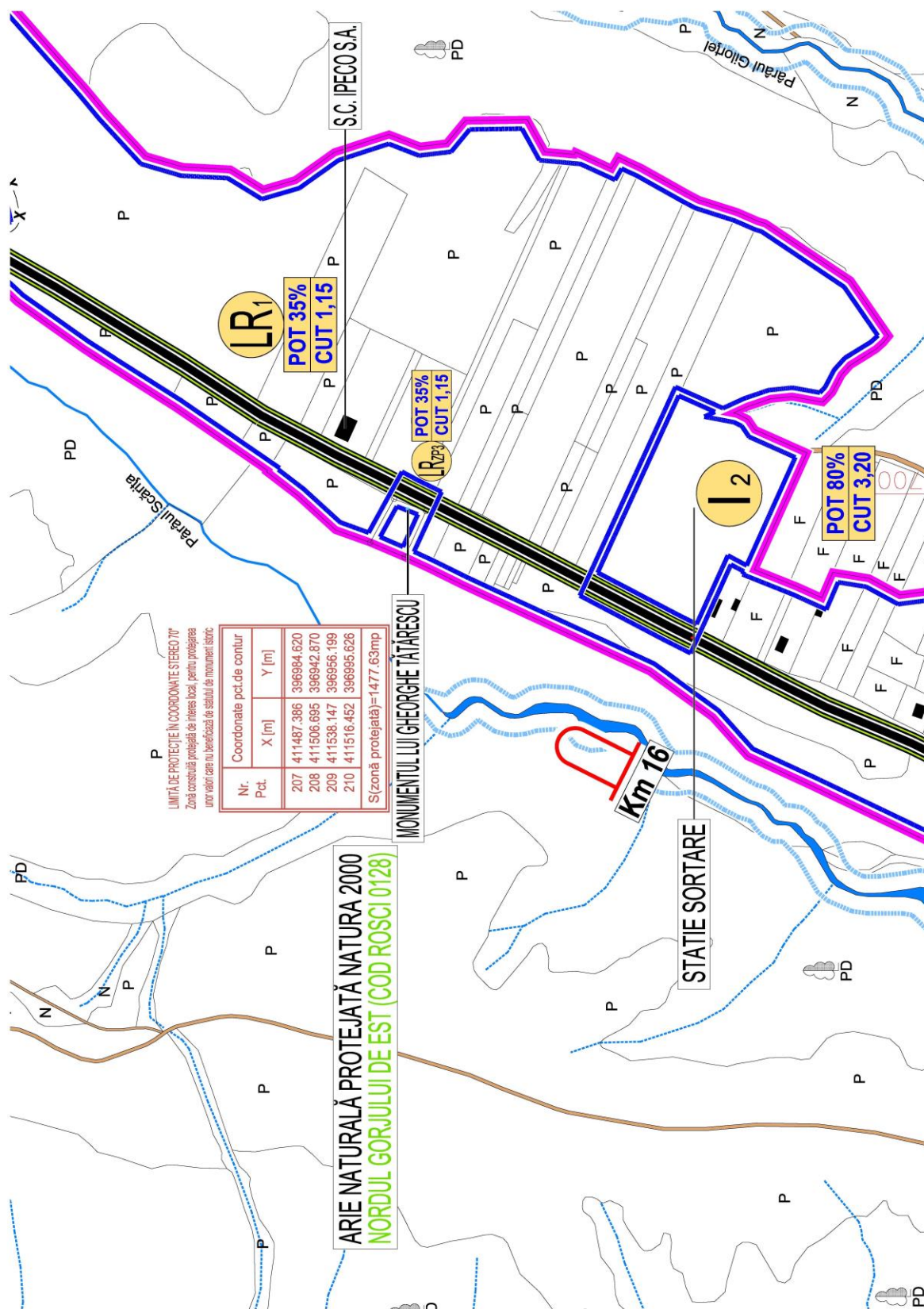
9. NIVELUL DE INTERES/CLASARE

9.1.	Grupa valorica: - A - B	
9.2.	Categoria dupa natura obiectivului: - I - II - III - IV	
9.3.	Criterii de evaluare globala	
9.4.	Data si documentul protectiei	
9.5.	Codul primit prin respectivul act	

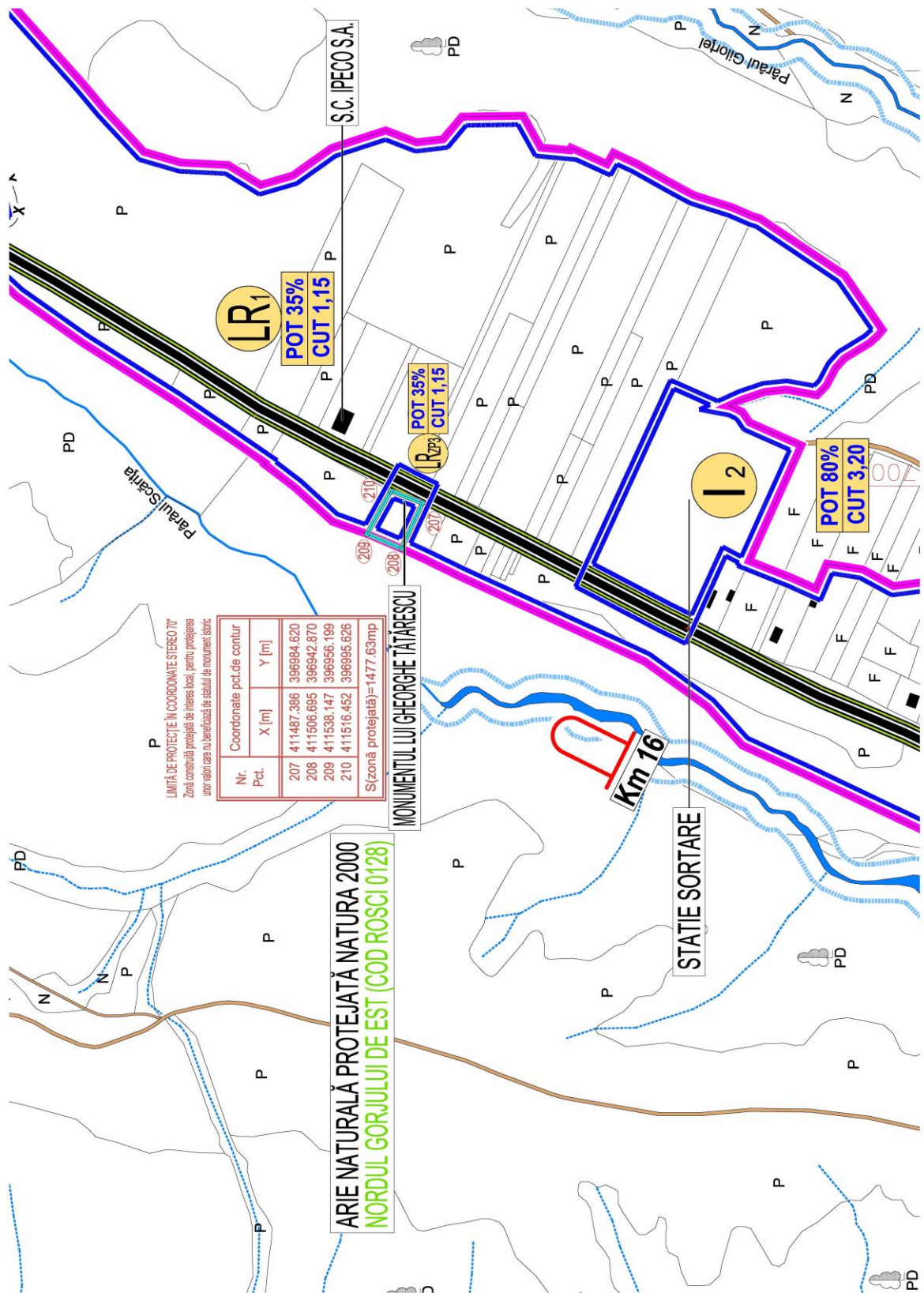
10. SISTEMATIZAREA EVIDENTEI

10.1.	Data redactarii fisei	08.10.2018
10.2.	Institutia in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.3.	Autorul fisei si calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.4.	Trimiterea la documentatia fotografica aferenta	
10.5.	Trimiterea la documentatia desenata aferenta	
10.6.	Semnatura autografa a specialistului care a intocmit fisa	
10.7.	Semnatura si stampila conducatorului institutiei in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.8.	Numarul procesului-verbal de validare in Comisia Regionala a Monumentelor Istorice	

I.1. Plan cu evidențierea obiectivului "Monumentul lui Gheorghe Tătărescu" cu valoare memorială confirmată prin studiu istoric care nu beneficiază de statutul de monument istoric aflat în zona construită protejată de interes local propusă, orașul Novaci

I.2. Plan cu evidențierea limitelor de protecție, în coordonate Stereo 70, față de obiectivul "Monumentul lui Gheorghe Tătărescu" cu valoare memorială confirmată prin studiu istoric care nu beneficiază de statutul de monument istoric aflat în zona construită protejată de interes local propusă, orașul Novaci

II.1. FISĂ MINIMALĂ

de evidență a obiectivului cu valoare memorială care nu beneficiază de statutul de monument istoric

1. IDENTIFICARE

1.1.	Cod	
1.1.1.	Lista 1955	
1.1.2.	Lista 1991-1992	
1.1.3.	Lista 2004	
1.1.3.	Lista 2010	
1.2.	Categorie	
1.2.1.	Monument	
1.2.2.	Ansamblu	
1.2.3.	Sit	
1.3.	Denumire actuala	"Monumentul lui Gheorghe Tătărescu"
1.4.	Denumire originara	

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVA/AMPLASAMENT

2.1.	Stat	Romania
2.2.	Judet/nume/indicativ/numar	Gorj
2.3.	Oras; sat-comuna actuale	Orașul Novaci
2.4.	Cod postal	
2.5.	Strada, numar actuale	Strada Rânca
2.6.	Oras; sat-comuna origine/antioare	Orașul Novaci
2.7.	Strada, numar antioare	Strada Rânca
2.8.	Referinte cartografice/toponimie	
2.9.	Referinte cadastrale	
2.10.	Referinte privitoare la zona de protectie	
2.11.	Categoria de arhitectura	
2.12.	Tipul de folosinta sau functiunea	
2.13.	Folosinta actuala	
2.14.	Folosinta initiala	
2.15.	Folosinta antioara	
2.16.	Reglementari urbanistice in care se inscrie	Zonă construită protejată de interes local propusă prin Studiu Istoric General

3. STATUT PROPRIETATE

3.1.	Actualul proprietar	
3.2.	Proprietar originar	
3.3.	Proprietari anteriori	
3.4.	Utilizator	

4. DATARE

4.1.	Datate prin perioade/secole	
4.2.	Datate prin intervale de date	
4.3.	Datate precisa	
4.4.	Justificarea datarii	

5. PERSOANE SI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Ctitor/finantator	
5.2.	Autor/mester	
5.3.	Istoric	

6. DESCRIERE

6.1.	Zona si asezarea	Novaci
6.2.	Descriere obiectiv individual	
	- Plan	
	- Elevatie	
	- Volumetrie	
	- Fatade	
	- Forma invelitoare	
	- Compartimentare interioare	
	- Extinderi	
	-Anexe	
6.3.	Elemente de constructie	
6.4.	Materiale si tehnici de constructie/structura	
6.5.	Materiale de acoperis	
6.6.	Componente artistice	
6.7.	Mobilier	
6.8.	Inscriptii	
6.9.	Incadrare stilistica	
6.10.	Patrimoniu mobil	

7. CONSERVARE, RESTAURARE, PREZERVARE

7.1.	Starea generala de conservare	
7.2.	Lucrari anterioare de restaurare	
7.3.	Propuneri restaurare, reabilitare, reconversie	

8. DOCUMENTARE/REFERINTE

8.1.	Bibliografie	
8.2.	Dosare si rapoarte in arhive	
8.3.	Harti, planuri, desene	

8.4.	Fotografii	
8.5.	Alte informatii	

9. NIVELUL DE INTERES/CLASARE

9.1.	Grupa valorica: - A - B	
9.2.	Categoria dupa natura obiectivului: - I - II - III - IV	
9.3.	Criterii de evaluare globala	
9.4.	Data si documentul protectiei	
9.5.	Codul primit prin respectivul act	

10. SISTEMATIZAREA EVIDENTEI

10.1.	Data redactarii fisei	08.10.2018
10.2.	Institutia in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.3.	Autorul fisei si calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.4.	Trimiterea la documentatia fotografica aferenta	
10.5.	Trimiterea la documentatia desenata aferenta	
10.6.	Semnatura autografa a specialistului care a intocmit fisa	

10.7.	Semnatura si stampila conducatorului institutiei in cadrul careia s-a redactat fisa	
10.8.	Numarul procesului-verbal de validare in Comisia Regionala a Monumentelor Istorice	

FIȘA ANALITICĂ
de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice
Abreviere FAI - M

1.IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI 2015	GJ-II-m-B-09243 (poziția 183)
1.2.	Categorie	Monument istoric
1.3.	Denumire oficială	Biserica de lemn "Intrarea în Biserică a Maicii Domnului"

2.LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Gorj
2.3.	Localitate	Orașul Novaci, satul Bercești, Cătun Măgura
2.4.	Cod poștal	215301
2.5.	Stradă, număr actuale	Drum sătesc
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	
2.8.1.	Referințe geografice	
2.8.2.	Identificare cartografică	
2.8.3.	Sistem cartografic utilizat	Stereo 1970
2.8.4.	Coordonate Y, X, Z	

3.TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	România
3.1.1.	Proprietate publică a statului	Nu este cazul
3.1.2.	Proprietate privată a statului	Nu este cazul
3.2.	Mixt	Nu este cazul
3.3.	Privat	Arhiepiscopia Craiovei - Mitropolia Olteniei

4.DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1.	Datate început	Nu este cazul
4.1.2.	Datate sfârșit	Nu este cazul
4.2.	Datate prin perioade	Nu este cazul
4.3.	Datate prin intervale de date	Prima jumătate a secolului XIX
4.4.	Datate precisă	Anul 1834

5.ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	Lăcașul de rugăciune a fost ctitorit de preotul Staicu Vasile și frații săi în anul 1834, urmând ca 59 de ani mai târziu, în 1893, să se facă primele lucrări de reparare.
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	Ctitorit de preotul Staicu Vasile și frații săi în anul 1834
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6.DESCRIERE

6.1.	Zona	Cătun Măgura
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1.	Peisaj cultural	
6.2.2.	Peisaj natural	
6.3.	Categoria de arhitectură	Tradițională Gorjensească
6.3.1.	Funcțiunea actuală	Biserică ortodoxă, de cimitir
6.3.2.	Funcțiunea anterioară	Biserică ortodoxă, de sat
6.4.	Descriere obiectiv individual	Biserică din cărămidă, fundație din piatră.
6.4.1.	Plan	Plan dreptunghiular, cu pridvor deschis sprijinit pe stâlpi de lemn, pronaos, naos și altar
6.4.2.	Fațade	Lemn
6.4.3.	Formă acoperiș	Acoperișul cu învelitoare de tablă este flancat de un turn scund ce se ridică deasupra pronaosului. Turnul, cu formă rotundă, este acoperit de baza (octogonală) lărgită a fleșei
6.4.4.	Extinderi	Nu
6.4.5.	Anexe	Nu
6.5.	Structură	Fundație și elevație din piatră, pereții executați din lemn
6.6.	Materiale de construcție	Fundație și elevație din piatră, pereții executați din lemn
6.6.1.	Materiale de construcție acoperiș	Structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoarea executată din tablă
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Înscripții	

7.CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Stare satisfăcătoare de conservare
----	-------------------------------	------------------------------------

7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	În anul 1893, la 59 mde ani de la edificare sau făcut primele lucrări de restaurare
7.3.	Riscuri/amenințări	Nu este cazul
7.3.4.	Agricultură	

8.DOCUMENTARE

8.4.	Fotografii	
8.5.	Atestare documentară	

9.NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului - I - II - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	2015 Lista Monumentelor Istorice MCC - INMI - MO Partea I Nr. 113 bis din 15.02.2016
9.5.	Reglementări urbanistice	Zonă de protecție a monumentelor istorice

10.INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.2.4.	Semnătura autografă a specialistului care a întocmit fișa	
10.2.5.	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	

10.3.	Numărul procesului-verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1.	Numărul documentului de clasare	
10.3.2.	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	12.11.2018

FIȘA ANALITICĂ
de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice
Abreviere FAI - M

1.IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI 2015	GJ-II-m-B-09311 (poziția 274)
1.2.	Categorie	Monument istoric
1.3.	Denumire oficială	Biserica de lemn "Sfinții Voievozi"

2.LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Gorj
2.3.	Localitate	Sat Hirișești, oraș Novaci
2.4.	Cod poștal	
2.5.	Stradă, număr actuale	Drum sătesc
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	
2.8.1.	Referințe geografice	
2.8.2.	Identificare cartografică	
2.8.3.	Sistem cartografic utilizat	Stereo 1970
2.8.4.	Coordonate Y, X, Z	

3.TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	România
3.1.1.	Proprietate publică a statului	Nu este cazul
3.1.2.	Proprietate privată a statului	Nu este cazul
3.2.	Mixt	Nu este cazul
3.3.	Privat	Arhiepiscopia Craiovei - Mitropolia Olteniei

4.DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1.	Datare început	Nu este cazul
4.1.2.	Datare sfârșit	Nu este cazul
4.2.	Datare prin perioade	Nu este cazul
4.3.	Datare prin intervale de date	1758- (1990, an când a fost distrusă de un incendiu)
4.4.	Datare precisă	Anul 1758

5.ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
------	---------	--

5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meşter	
5.6.	Pictor	

6.DESCRIERE

6.1.	Zona	
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1.	Peisaj cultural	
6.2.2.	Peisaj natural	
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1.	Funcțiunea actuală	
6.3.2.	Funcțiunea anterioară	
6.4.	Descriere obiectiv individual	
6.4.1.	Plan	
6.4.2.	Fațade	
6.4.3.	Formă acoperiș	
6.4.4.	Extinderi	
6.4.5.	Anexe	
6.5.	Structură	
6.6.	Materiale de construcție	
6.6.1.	Materiale de construcție acoperiș	
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7.CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	În prezent Biserica de lemn "Sfinții Voievozi" nu mai există ea fiind distrusă de un incendiu în anul 1990.
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	
7.3.	Riscuri/amenințări	
7.3.4.	Agricultură	

8.DOCUMENTARE

8.4.	Fotografii	
8.5.	Atestare documentară	

9.NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A	B
------	-----------------------	----------

	- B	
9.2.	Categoria după natura obiectivului - I - II - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	2015 Lista Monumentelor Istorice MCC - INMI - MO Partea I Nr. 113 bis din 15.02.2016
9.5.	Reglementări urbanistice	

10.INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.2.4.	Semnătura autografă a specialistului care a întocmit fișa	
10.2.5.	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.3.	Numărul procesului-verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1.	Numărul documentului de clasare	
10.3.2.	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	12.11.2018

FIȘA ANALITICĂ
de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice
Abreviere FAI - M

1.IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI 2015	GJ-II-m-B-09338 (poziția305)
1.2.	Categorie	Monument istoric
1.3.	Denumire oficială	Biserica "Sf. Voievozi"

2.LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Gorj
2.3.	Localitate	Orașul Novaci - Români
2.4.	Cod poștal	
2.5.	Stradă, număr actuale	Dimitrie Brezulescu
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	
2.8.1.	Referințe geografice	
2.8.2.	Identificare cartografică	
2.8.3.	Sistem cartografic utilizat	Stereo 1970
2.8.4.	Coordonate Y, X, Z	

3.TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	România
3.1.1.	Proprietate publică a statului	Nu este cazul
3.1.2.	Proprietate privată a statului	Nu este cazul
3.2.	Mixt	Nu este cazul
3.3.	Privat	Arhiepiscopia Craiovei - Mitropolia Olteniei - Parohia Novaci

4.DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1.	Datare început	Nu este cazul
4.1.2.	Datare sfârșit	Nu este cazul
4.2.	Datare prin perioade	Nu este cazul
4.3.	Datare prin intervale de date	Construită în secolul XVIII
4.4.	Datare precisă	

5.ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6.DESCRIERE

6.1.	Zona	Novaci - Români
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1.	Peisaj cultural	
6.2.2.	Peisaj natural	
6.3.	Categoria de arhitectură	Tradițională Gorjencească
6.3.1.	Funcțiunea actuală	Biserică ortodoxă, de cimitir
6.3.2.	Funcțiunea anterioară	Biserică ortodoxă, de sat
6.4.	Descriere obiectiv individual	Biserică din lemn, fundație din piatră, tencuită la exterior.
6.4.1.	Plan	Parter, cu dezvoltare uninavată, fără abside laterale
6.4.2.	Fațade	Tencuită la exterior și zugrăvită
6.4.3.	Formă acoperiș	Acoperiș în patru ape, cu turn pentru clopotniță, învelitoare din șifă
6.4.4.	Extinderi	Nu
6.4.5.	Anexe	Nu
6.5.	Structură	Fundație și elevație din piatră, pereții executați din lemn acoperit cu tencuială
6.6.	Materiale de construcție	Fundație și elevație din piatră, pereții executați din lemn acoperit cu tencuială
6.6.1.	Materiale de construcție acoperiș	Structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoarea executată din șifă
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7.CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Stare satisfăcătoare de conservare
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	
7.3.	Riscuri/amenințări	Nu este cazul
7.3.4.	Agricultură	

8.DOCUMENTARE

8.4. Fotografii

Vedere din lateral

Vedere din lateral

Absida altarului

Turnul

Fereastră

8.5. Atestare
documentară

9.NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului - I - II - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	

9.4.	Data și documentul protecției	2015 Lista Monumentelor Istorice MCC - INMI - MO Partea I Nr. 113 bis din 15.02.2016
9.5.	Reglementări urbanistice	Zonă de protecție a monumentelor istorice

10. INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.2.4.	Semnătura autografă a specialistului care a întocmit fișa	
10.2.5.	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.3.	Numărul procesului-verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1.	Numărul documentului de clasare	
10.3.2.	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	12.11.2018

**FIȘA ANALITICĂ
de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice
Abreviere FAI - M****1.IDENTIFICARE**

1.1.	Cod LMI 2015	
1.2.	Categorie	
1.3.	Denumire oficială	Biserica de lemn din Novaci-Străini "Nașterea Maicii Domnului"

2.LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Gorj
2.3.	Localitate	Orașul Novaci
2.4.	Cod poștal	215300
2.5.	Stradă, număr actuale	Strada Rânca
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	
2.8.1.	Referințe geografice	
2.8.2.	Identificare cartografică	
2.8.3.	Sistem cartografic utilizat	Stereo 1970
2.8.4.	Coordonate Y, X, Z	

3.TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	România
3.1.1.	Proprietate publică a statului	Nu este cazul
3.1.2.	Proprietate privată a statului	Nu este cazul
3.2.	Mixt	Nu este cazul
3.3.	Privat	Arhiepiscopia Craiovei - Mitropolia Olteniei - Parohia Novaci

4.DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1.	Datare început	Nu este cazul
4.1.2.	Datare sfârșit	Nu este cazul
4.2.	Datare prin perioade	Nu este cazul
4.3.	Datare prin intervale de date	Construită în secolul XIX
4.4.	Datare precisă	Anul 1864

5.ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	Biserica filie „Nașterea Maicii Domnului”
------	---------	--

		aparține de parohia Novaci. Este așezată pe șoseaua Novaci-Sebeș, la 1,5 km de centrul orașului. A fost construită pe temelia bisericii zidită la anul 1803 de Coman Călușeriu, venit din Poiana Sibiului, care a ars în 1854 până la temelie. A fost clădită de proprietarii Palada în anul 1864 în forma care este astăzi și deservește enoriașii din Novaci - Străini
5.2.	Autor	
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	Cuprinde 8 icoane, cea mai veche datează de la 1816. Icoanele Împărătești cu Domnul Iisus Hristos și Sf. Fecioară Maria sunt pictate în 1865 de pictorul Pârvulescu, iar icoanele cu Sf. Ierarh Nicolae și Adormirea Maicii Domnului de zugravul Georgică Damoca în 1862, respectiv 1863.

6.DESCRIERE

6.1.	Zona	Novaci - Străini, Cartier Vladoiu.
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1.	Peisaj cultural	
6.2.2.	Peisaj natural	
6.3.	Categoria de arhitectură	Tradițională Gorjanească.
6.3.1.	Funcțiunea actuală	Biserică ortodoxă, de cimitir.
6.3.2.	Funcțiunea anterioară	Biserică ortodoxă, de sat.
6.4.	Descriere obiectiv individual	Biserica este clădită din lemn pe o temelie de piatră, tencuită cu varpe dinăuntru și afară, cu o turlă deasupra naosului.
6.4.1.	Plan	Parter, cu dezvoltare uninavată, fără abside laterale.
6.4.2.	Fațade	Tencuită cu varpe dinăuntru și afară
6.4.3.	Formă acoperiș	Acoperiș în patru ape, cu turlă, învelitoare din tablă zincată.
6.4.4.	Extinderi	Nu.
6.4.5.	Anexe	În stânga bisericii se află clopotnița.
6.5.	Structură	Temelie din piatră, pereții executați din lemn acoperit cu tencuială.
6.6.	Materiale de construcție	Temelie din piatră, pereții executați din lemn acoperit cu tencuială.
6.6.1.	Materiale de construcție acoperiș	Structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoarea executată din tablă zincată.
6.7.	Tehnici de construcție	

6.8.	Încadrare stilistică	Tradițională gorjencească.
6.9.	Înscricțiuni	Nu are înscricțiuni interioare sau exterioare.

7. CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Stare satisfăcătoare de conservare.
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	
7.3.	Riscuri/amenințări	Nu este cazul
7.3.4.	Agricultură	

8. DOCUMENTARE

8.4.	Fotografii	 <p><i>Vedere din față</i></p> <p><i>Vedere din lateral spate</i></p>
8.5.	Atestare documentară	

9. NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	
9.2.	Categoria după natura obiectivului - I - II - IV	
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	Zonă construită protejată de interes local propusă prin Studiu Istoric General

10.INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.2.4.	Semnătura autografă a specialistului care a întocmit fișa	
10.2.5.	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.3.	Numărul procesului-verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1.	Numărul documentului de clasare	
10.3.2.	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	12.11.2018

**FIȘA ANALITICĂ
de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice
Abreviere FAI - M****1.IDENTIFICARE**

1.1.	Cod LMI 2015	
1.2.	Categorie	
1.3.	Denumire oficială	Primăria orașului Novaci, fosta clădire a Spitalului Vlădoianu-Brezulescu;

2.LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Gorj
2.3.	Localitate	Orașul Novaci
2.4.	Cod poștal	215300
2.5.	Stradă, număr actuale	DN 67C, strada Parângului, nr. 79
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	
2.8.1.	Referințe geografice	
2.8.2.	Identificare cartografică	
2.8.3.	Sistem cartografic utilizat	Stereo 1970
2.8.4.	Coordonate Y, X, Z	

3.TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	România
3.1.1.	Proprietate publică a statului	Da
3.1.2.	Proprietate privată a statului	Nu este cazul
3.2.	Mixt	Nu este cazul
3.3.	Privat	Nu este cazul

4.DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1.	Datare început	Nu este cazul
4.1.2.	Datare sfârșit	Nu este cazul
4.2.	Datare prin perioade	Nu este cazul
4.3.	Datare prin intervale de date	
4.4.	Datare precisă	1921

5.ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	Eforia Spitalelor Civile București prin

		donăția Băncii Populare "Gilortul"
5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6.DESCRIERE

6.1.	Zona	
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1.	Peisaj cultural	
6.2.2.	Peisaj natural	
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1.	Funcțiunea actuală	Primăria orașului Novaci
6.3.2.	Funcțiunea anterioară	Fosta clădire a Spitalului Vlădoianu-Brezulescu
6.4.	Descriere obiectiv individual	Funcționează într-o clădire cu regim de înălțime P+1 formată din 14 încăperi și 4 holuri cu suprafață construită de 296 m² și un teren aferent de 2636 m²
6.4.1.	Plan	Formă dreptunghiulară compusă din parter și etaj
6.4.2.	Fațade	
6.4.3.	Formă acoperiș	Acoperiș în patru ape, învelitoare din țiglă
6.4.4.	Extinderi	Nu
6.4.5.	Anexe	Nu
6.5.	Structură	Fundație din piatră, și elevație din cărămidă, pereții tencuiți cu mortar de var și nisip;
6.6.	Materiale de construcție	Fundație din piatră, și elevație din cărămidă, pereții tencuiți cu mortar de var și nisip;
6.6.1.	Materiale de construcție acoperiș	Structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoare din țiglă
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	Vlădoianu-Brezulescu

7.CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Stare satisfăcătoare de conservare
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	
7.3.	Riscuri/amenințări	Nu este cazul
7.3.4.	Agricultură	

8.DOCUMENTARE

8.4. Fotografii		 <p data-bbox="858 1285 1187 1317"><i>Primăria orașului Novaci</i></p>
8.5. Atestare documentară		

9.NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului - I - II - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	Zonă construită protejată de interes local propusă prin Studiu Istoric General

10.INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
-------	---	--

10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.2.4.	Semnătura autografă a specialistului care a întocmit fișa	
10.2.5.	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.3.	Numărul procesului-verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1.	Numărul documentului de clasare	
10.3.2.	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	12.11.2018

**FIȘA ANALITICĂ
de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice
Abreviere FAI - M****1.IDENTIFICARE**

1.1.	Cod LMI 2015	
1.2.	Categorie	
1.3.	Denumire oficială	Casa de Cultură - Novaci

2.LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Gorj
2.3.	Localitate	Orașul Novaci
2.4.	Cod poștal	215300
2.5.	Stradă, număr actuale	DN 67C, strada Parângului nr. 116
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	
2.8.1.	Referințe geografice	
2.8.2.	Identificare cartografică	
2.8.3.	Sistem cartografic utilizat	Stereo 1970
2.8.4.	Coordonate Y, X, Z	

3.TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	România
3.1.1.	Proprietate publică a statului	Da
3.1.2.	Proprietate privată a statului	Nu este cazul
3.2.	Mixt	Nu este cazul
3.3.	Privat	Nu este cazul

4.DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1.	Datare început	Nu este cazul
4.1.2.	Datare sfârșit	Nu este cazul
4.2.	Datare prin perioade	Nu este cazul
4.3.	Datare prin intervale de date	
4.4.	Datare precisă	

5.ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	

5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6.DESCRIERE

6.1.	Zona	
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1.	Peisaj cultural	
6.2.2.	Peisaj natural	
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1.	Funcțiunea actuală	Casa de Cultură a orașului Novaci
6.3.2.	Funcțiunea anterioară	Casa de Cultură a orașului Novaci
6.4.	Descriere obiectiv individual	Casa de Cultură Novaci situat pe Str. Parângului, cu o suprafață construită de 932 m² și un teren aferent de 1940 m²
6.4.1.	Plan	Formă dreptunghiulară compusă din parter și două etaje
6.4.2.	Fațade	
6.4.3.	Formă acoperiș	Acoperiș în patru ape, învelitoare din țiglă
6.4.4.	Extinderi	Nu
6.4.5.	Anexe	Nu
6.5.	Structură	Fundație din piatră, și elevație din cărămidă, pereții tencuiți cu mortar de var și nisip;
6.6.	Materiale de construcție	Fundație din piatră, și elevație din cărămidă, pereții tencuiți cu mortar de var și nisip;
6.6.1.	Materiale de construcție acoperiș	Structura acoperișului este realizată din grinzi și cãpriori din lemn, învelitoare din țiglă.
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7.CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Stare satisfăcătoare de conservare
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	
7.3.	Riscuri/amenințări	Nu este cazul
7.3.4.	Agricultură	

8.DOCUMENTARE

8.4.	Fotografii	
8.5. Atestare documentară		<i>Casa de Cultură Novaci</i>

9.NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului - I - II - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	Zonă construită protejată de interes local propusă prin Studiu Istoric General

10.INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.2.4.	Semnătura autografă a specialistului care a întocmit fișa	
10.2.5.	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.3.	Numărul procesului-verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1.	Numărul documentului de clasare	
10.3.2.	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	12.11.2018

FIȘA ANALITICĂ
de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice
Abreviere FAI - M

1.IDENTIFICARE

1.1.	Cod LMI 2015	
1.2.	Categorie	
1.3.	Denumire oficială	Hotel Parângul

2.LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ	Gorj
2.3.	Localitate	Orașul Novaci
2.4.	Cod poștal	215300
2.5.	Stradă, număr actuale	DN 67C, strada Parângului nr. 121
2.6.	Localitate anterioară	
2.7.	Stradă, număr anterioare	
2.8.	Coordonate geografice	
2.8.1.	Referințe geografice	
2.8.2.	Identificare cartografică	
2.8.3.	Sistem cartografic utilizat	Stereo 1970
2.8.4.	Coordonate Y, X, Z	

3.TIP DE PROPRIETATE

3.1.	Stat	România
3.1.1.	Proprietate publică a statului	Nu este cazul
3.1.2.	Proprietate privată a statului	Nu este cazul
3.2.	Mixt	Nu este cazul
3.3.	Privat	Da

4.DATARE

4.1.	Epocă	
4.1.1.	Datare început	Nu este cazul
4.1.2.	Datare sfârșit	Nu este cazul
4.2.	Datare prin perioade	Nu este cazul
4.3.	Datare prin intervale de date	
4.4.	Datare precisă	

5.ISTORIC. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Istoric	
5.2.	Autor	Construcție realizată după planurile arhitectului I. Busuioc din Râmnicu Vâlcea

5.3.	Comanditar	
5.4.	Ctitor	
5.5.	Meșter	
5.6.	Pictor	

6.DESCRIERE

6.1.	Zona	
6.2.	Elemente de peisaj cultural și natural	
6.2.1.	Peisaj cultural	
6.2.2.	Peisaj natural	
6.3.	Categoria de arhitectură	
6.3.1.	Funcțiunea actuală	Hotel Parângul
6.3.2.	Funcțiunea anterioară	Fosta clădire a Băncii Populare “Gilortul”
6.4.	Descriere obiectiv individual	Hotel și restaurant Parângul situat pe Str. Parângului, cu o suprafață construită de 460 m²
6.4.1.	Plan	Formă dreptunghiulară compusă din parter și etaj.
6.4.2.	Fațade	
6.4.3.	Formă acoperiș	Acoperiș în patru ape, învelitoare din țiglă.
6.4.4.	Extinderi	Nu
6.4.5.	Anexe	Nu
6.5.	Structură	Fundație din piatră, și elevație din cărămidă, pereții tencuiți cu mortar de var și nisip;
6.6.	Materiale de construcție	Fundație din piatră, și elevație din cărămidă, pereții tencuiți cu mortar de var și nisip;
6.6.1.	Materiale de construcție acoperiș	Structura acoperișului este realizată din grinzi și căpriori din lemn, învelitoare din țiglă
6.7.	Tehnici de construcție	
6.8.	Încadrare stilistică	
6.9.	Inscripții	

7.CONSERVARE, RESTAURARE, AMENINȚĂRI

7.	Starea generală de conservare	Stare satisfăcătoare de conservare
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	
7.3.	Riscuri/amenințări	Nu este cazul
7.3.4.	Agricultură	

8.DOCUMENTARE

8.4.	Fotografii	 <p data-bbox="919 846 1123 878" style="text-align: center;"><i>Hotel Parângul</i></p>
8.5.	Atestare documentară	

9.NIVEL CLASARE

9.1.	Grupa valorică - A - B	B
9.2.	Categoria după natura obiectivului - I - II - IV	II
9.3.	Criterii de evaluare globală	
9.4.	Data și documentul protecției	
9.5.	Reglementări urbanistice	Zonă construită protejată de interes local propusă prin Studiu Istoric General

10.INVENTARIERE

10.1.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.2.	Autorul fișei și calitatea acestuia	Arh. Tudor Răgălie
10.2.4.	Semnătura autografă a specialistului care a întocmit fișa	
10.2.5.	Semnătura și ștampila conducătorului instituției în cadrul căreia s-a redactat fișa	
10.3.	Numărul procesului-verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	
10.3.1.	Numărul documentului de clasare	
10.3.2.	Data ordinului de clasare	
10.4.	Data redactării fișei	12.11.2018